

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้าน
ภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู

ปริญญานิพนธ์

ของ

ปราโมทย์ ไวยกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา

มีนาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

63607

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้าน
ภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู

บทคัดย่อ
ของ
ปราโมทย์ ไวยกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา

มีนาคม 2540

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทย ระหว่างนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนเทพศิลา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน นักเรียนในกลุ่มทดลองสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน นักเรียนในกลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือครู ใช้เวลาในการทดลอง 14 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เนื้อหาเดียวกัน โดยใช้แผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เจตคติต่อวิชาภาษาไทย ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. เจตคติต่อวิชาภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A COMPARISON OF MATHAYOM SUKSA FOUR STUDENTS' THAI LANGUAGE
ACHIEVEMENT AND ATTITUDE THROUGH THE METHOD WITH CENTRAL
REGION FOLK SONGS AND THROUGH THE METHOD IN THE
TEACHER'S MANUAL

AN ABSTRACT

BY

PRAMOTE WAIYAKOOL

Presented in partial fulfillment of the requirements of the Master
of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

March 1997

The purpose of this study was to compare the result of Mathayom Suksa IV students' achievement and attitude towards Thai through instructional method basedan the Central Region Folk Songs and the Teacher's Manual.

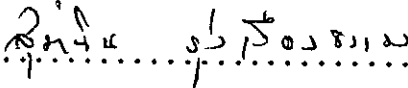
The samples were 60 Mathayom Suksa IV students in Tepleela School, Bangkapi, Bangkok during the first semester, the 1996 academic year. They were divided into 2 groups : the experimental group and control group which consisted of 30 students each. The experimental group was taught through the Central Region Folk Songs method and the control group was taught through the method in the Teacher's Manual. Each groups was taught with the same content for fourteen 50 minutes' periods for teaching. The randomized control group pretest-posttest design was used in the experiment. The Thai Language achievement and the attitude test were used in the study.

The result indicated that :

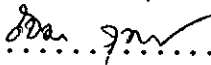
1. The academic achievement of the students in the experimental group and the control group was significantly different at the .05 level.
2. The attitude of the students in the two groups, the experimental and the control group, was significantly different at the .01 level.
3. The academic achievement of the students of the experimental and the control group before and after the experiment was significantly different at the .01 level
4. The attitude of the students of the experimental and the control group before and after the experiment was significantly different at the .01 level.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

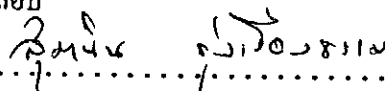
..........ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม)

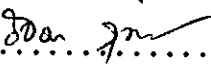
..........กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ์)

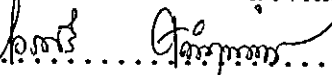
คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม)

..........กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ์)

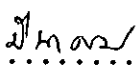
..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์จจรศรี ขาดิกานนท์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พลสุวรรณ)

วันที่ 14 เดือน พ.ศ. 2540

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความรู้ ความเมตตาและความปรารถนาดีของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม รองศาสตราจารย์อัฉรา สุชาลรัมย์ และอาจารย์จรศรี ขาดิกานนท์ คอยให้คำแนะนำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขให้ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา อาจารย์พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช อาจารย์พนิดา พ่วงชูศักดิ์ อาจารย์เอมอร นาคะวิโร โดยเฉพาะอาจารย์สาเนา แสงมณี ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพลีลา และอาจารย์อุมาพร ไชยฤกษ์ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยโรงเรียนเทพลีลา ที่ให้คำแนะนำแก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ และอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์กฤษณา กลิ่นทอง อาจารย์เทียนพร วงศ์หอม และอาจารย์เดือนงาม นามเมือง ที่กรุณาสละเวลาอย่างมากเพื่ออำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาแนะนำในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างดี รวมทั้งอาจารย์นวมณ์ หิงคานนท์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพลีลา ปีการศึกษา 2538, 2539 ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เป็นกำลังใจจนทำให้ปริญญานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

และขอขอบคุณอาจารย์พึงใจ ไวยกุล กับนางสาวทิพย์ประไพ ไวยกุล ที่เป็นกำลังใจในการศึกษาระดับปริญญาโทมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

ปราโมทย์ ไวยกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลง	8
เอกสารเพลงพื้นบ้านภาคกลาง	20
เอกสารที่เกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาภาษาไทย	32
สมมติฐานในการค้นคว้า	38
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ	39
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	45
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	57
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	57
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	57
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	58
การวิเคราะห์ข้อมูล	59
สรุปผลการทดลอง	59
อภิปรายผล	59
ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	71
ประวัติย่อของผู้วิจัย	159

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แบบแผนการทดลอง	44
2	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	51
3	เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	52
4	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง	53
5	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	54
6	เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง	55
7	เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	56
8	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย	73
9	ค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชา ภาษาไทย	74
10	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเปรียบเทียบระหว่างคะแนน ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง	75
11	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเปรียบเทียบระหว่างคะแนน ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม	76
12	คะแนนเจตคติต่อวิชาภาษาไทยเปรียบเทียบระหว่างคะแนน ก่อนและหลัง การทดลองของกลุ่มทดลอง	77
13	คะแนนเจตคติต่อวิชาภาษาไทยเปรียบเทียบระหว่างคะแนน ก่อนและหลัง การทดลองของกลุ่มควบคุม	78

ภูมิหลัง

ภาษาเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดของชาติ เพราะภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แกกันในสังคม อีกทั้งภาษายังเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างคนในชาติและเป็นเอกลักษณ์ของชาติด้วย ดังนั้นภาษาจึงทำให้คนในชาติสำนึกว่าแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของชาติ (บุญเหลือ เทพสุวรรณ. 2523 : 2 - 3) ฉะนั้นการสอนภาษาไทยจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะทำให้คนไทยใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง มีความรักในภาษาของตนเอง สุจริต เพียรชอบ (2530 : 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยไว้ว่า ผู้ที่รู้ภาษาไทยดี ใช้ภาษาอย่างถูกต้องมักจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานและเป็นที่ยอมรับในวงสังคม ดังนั้นครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาจึงมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการปูพื้นฐานทางภาษาให้แก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย ครูต้องพยายามหาวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนาน ความพอใจและสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันนี้ การสอนภาษาไทย ครูส่วนใหญ่มักใช้การสอนแบบบรรยาย อธิบายตามหนังสือแบบเรียน ไม่ปรับปรุงวิธีการสอน คงเป็นเพราะครูผู้สอนมองไม่เห็นความสำคัญในวิชาภาษาไทย ดังที่ เจือ สตะเวทิน (2521 : 10) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยไว้ว่า คนไทยเห็นว่าการศึกษาภาษาไทยไม่มีความสำคัญอะไรนัก เพราะเป็นภาษาของตนเอง พูดจากันรู้เรื่องได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องศึกษากันอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของบุญเหลือ เทพสุวรรณ (2523 : 3) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสอนภาษาไทยนั้นยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก ที่สำคัญก็คือ การขาดความเอาใจใส่และความพยายามในอันที่จะค้นคว้าหาวิธีที่ได้ผล

สุจริต เพียรชอบ (2530 : 11 - 15) กล่าวถึงปัญหาการสอนวิชาภาษาไทยไว้ว่า จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นมีจำนวนมาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจจึงทำได้ยาก ขาดความรู้พิเศษ เช่น การฟ้อนรำ ขับร้อง การเล่นเกม การแสดงละคร การจับทานอง เสนาะ ทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยไม่สนุกสนานและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย ไม่สนใจเรียน แต่กลับไปให้ความสนใจวิชาอื่นแทน เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น นักเรียนรู้สึกว่ภาษาไทยเป็นวิชาที่ยาก ต้องท่องจำมาก เบื่อหน่าย ท้อแท้ ไม่อยากเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง จากการประเมินผลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการสอนวิชาภาษาไทยยังไม่บรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร (กรมวิชาการ. 2528 : 8 - 10)

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ครูภาษาไทยควรจะได้ปรับปรุงตนเอง โดยหาวิธีสอนให้นักเรียนสนใจ ใคร่รู้ใคร่เรียนมากยิ่งขึ้น เพราะความสนใจจะเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย การสอนก็จะประสบผลสำเร็จ (กรมวิชาการ. 2521 : 1) การใช้เพลงประกอบการสอนเป็นแนวทางหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เพราะมนุษย์โดยทั่วไปมีความต้องการที่จะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอยู่แล้ว อีกทั้งเพลงยังเป็นกิจกรรมสากลที่ก่อให้เกิดความสนุกได้ โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวัยรุ่นที่ไม่ชอบอยู่หนึ่ง ชอบและสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่สนุกสนาน แปลกใหม่ ทำท่ายความสามารถ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 67 - 73) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของเดอนใจ แก้วโอภาส (2520 : 12 - 19) ที่กล่าวว่าสรุปไว้ว่าถ้าจะให้การเรียนภาษาบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ครูควรนำกิจกรรมพิเศษมาเสริมการสอนเพื่อจัดความรู้สึกเบื่อหน่ายของนักเรียน ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน นักเรียนจะเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น กิจกรรมเสริมการสอนที่น่าสนใจกิจกรรมหนึ่งก็คือ การนำเพลงมาใช้ประกอบการสอน

ทวีป อภิลิทธิ์ (2521 : 25 - 27) ได้กล่าวถึงคุณค่าของเสียงเพลงหรือดนตรีไว้ว่า เพลงหรือดนตรีมีคุณค่ามหาศาล ขัดเกลารูปนิสัยของมนุษย์ที่หยาบกระด้าง ก้าวร้าว โหดเหี้ยม ให้ผ่อนคลายลง สมควรที่ครูจะหาทางนำคุณค่าของเพลงหรือดนตรีมาประยุกต์ใช้ประกอบการสอนวิชาต่าง ๆ ซึ่งตรงกับความคิดของ ละออง จันทร์เจริญ (ม.ป.ป. : 230 - 231) ที่ได้กล่าวสรุปไว้ว่า เพลงเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงออกได้ดี แม้แต่นักเรียนที่ไม่ค่อยพูดกับครู เวลาอ่านหนังสือออกเสียงจะถูกตะกัก แต่พอให้ร้องเพลง ปรากฏว่าอาการเหล่านั้นหายไป ถ้าครูรู้จักเลือกเพลงมาประกอบการสอนได้เหมาะสม ก็จะเป็นประโยชน์ทั้งการสอนการเรียนและตัวนักเรียนเอง

นอกจากนี้ การนำเพลงมาใช้ประกอบการสอน สามารถฝึกทักษะให้แก่กันได้ทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ถ้านำมาใช้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นและวัย

ของนักเรียน อรสา กุมาริ บุคหุต (2521 : 34 - 35) ได้เสนอแนะในการใช้บทเพลง ประกอบการสอนว่า เรามักฝึกหัดให้เด็กย่อความจากเรื่อง ถ้าจะเปลี่ยนแปลงมาให้เด็กหัดย่อความจากเนื้อเพลงบ้าง จะได้รับความแปลกใหม่ที่ลดความน่าเบื่อเก่า ๆ ลงได้บ้าง ซึ่งแมกกรีดี (McGready. 1976 : 21) กล่าวสรุปว่า การใช้เพลงประกอบการสอนภาษาเป็นที่ยอมรับในวงการครูว่ามีประโยชน์มาก ถ้าเพลงนั้นเหมาะสมกับระดับอายุและระดับการศึกษาของนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนสนใจเรียน มีชีวิตชีวาในการเรียน เพิ่มพูนความรู้ทางด้านศัพท์ โครงสร้างของประโยคและด้านวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภา ท้าวเรือพลี (2526 : 36) ที่ทดลองใช้บทเพลงประกอบการสอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การใช้บทเพลงประกอบการสอน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากข้อมูลดังกล่าวคิดว่า การใช้เพลงเป็นสื่อในการประกอบการสอน จะเป็นสิ่งสร้างความสนใจในการเรียน ซึ่งทำให้เกิดเจตคติที่ดีที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านภาคกลาง นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินสนุกสนาน สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนของชาติหันมาสนใจ นิยมชมชอบศิลปวัฒนธรรมไทย อันเป็นสมบัติที่ล้ำค่าของชนชาวไทย และยังเป็นการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านภาคกลางไปด้วย ผู้วิจัยจึงนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ประกอบการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการเรียนวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ซึ่งเป็นรายวิชาเลือกในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

- ✓ 1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู
- ✓ 3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลอง

4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลง
พื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาไทยและ
ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย
ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนเทพลีลา แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพ
มหานคร จำนวน 6 ห้องเรียน รวม 200 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพลีลา แขวงหัวหมาก
เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 ที่เรียนวิชาเลือกภาษาไทย
รายวิชา ท 051 (ภาษา กับวัฒนธรรม) เป็นวิชาเลือกเสรี จำนวน 60 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่าง
ง่าย (Simple Random Sampling) แล้วจับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และเป็นกลุ่ม
ควบคุม 30 คน
3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง
เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษา กับ
วัฒนธรรม) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณีและภาษากับคตินิยมบ้าน
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้เวลาในการสอนกลุ่มละ 14 คาบ คาบละ 50 นาที
สัปดาห์ละ 2 คาบ รวม 7 สัปดาห์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539
5. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 5.1.1 การสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน
 - 5.1.2 การสอนตามคู่มือครู

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

5.2.2 เจตคติต่อวิชาภาษาไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เพลงพื้นบ้านภาคกลาง หมายถึง เพลงของชาวบ้านที่ร้องโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง ให้นันทองเกี้ยวพาราสี ดัดพ้อต่อว่า ได้ถามทุกข์สุขในงานเทศกาลหรืองานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว ลอยกระทง สงกรานต์ เป็นต้น มีลูกคู่ร้องรับ นิยมร้องกันแถบจังหวัดในภาคกลาง เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง อุทัยธานี นครปฐม ปทุมธานี นครสวรรค์ ซึ่งลักษณะคำประพันธ์โดยทั่วไปจะคล้าย ๆ กัน คือ 1 คำกลอนหรือ 1 บรรทัด จะมี 2 วรรค คือ วรรคแรกและวรรคหลังวรรคละ 6 - 10 คำ ยกเว้นลำตัด ซึ่งวรรคหนึ่งอาจจะมีถึง 12 - 14 คำ ทุก ๆ คำกลอน (1 บรรทัด) คำสุดท้ายของวรรคหน้าจะต้องสัมผัสกับวรรคหลัง 1 คำ ที่นิยมกันมักจะเป็นคำที่ 3 - 5 และคำสุดท้ายของวรรคหลังทุกคำกลอนจะใช้สระเดียวกัน แล้วใช้เรียกเป็นชื่อกลอนด้วย เช่น ถ้าคำสุดท้ายลงด้วยสระ "อ" ก็จะเรียกว่า "กลอนรี" ลงท้ายด้วย "สระโอ" ก็เรียก "กลอนไร" ผู้ที่ร้องโต้ตอบกันนั้นจะต้องใช้กลอนเดียวกัน เพื่อแสดงถึงความมีปฏิภาณและไหวพริบ ส่วนท่อนองนั้นจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของชื่อเพลง เครื่องประกอบจังหวะใช้เพียงการปรบมือหรือเครื่องประกอบจังหวะง่าย ๆ เช่น กรับ ฆ้องวง ฉิ่ง เท่านั้น หรืออาจไม่ใช้เลยก็ได้ ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงเรือ เพลงระบำชาวไร่ เพลงพวงมาลัยและลำตัด โดยผู้วิจัยได้นำท่อนองเพลงพื้นบ้านเหล่านี้มาใส่คำร้องหรือเนื้อเพลงที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นเอง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทย 3 คน ตรวจสอบแก้ไขภาษา ถ้อยคำและฉันทลักษณ์ โดยใช้เนื้อหาวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณีและภาษา กับคติชาวบ้าน จำนวน 7 เพลง คือ

ท่อนองเพลงเกี่ยวข้าว	เนื้อหาเรื่อง	- ประเพณีการเกิด
ท่อนองเพลงลำตัด	เนื้อหาเรื่อง	- ประเพณีแต่งงาน
ท่อนองเพลงพวงมาลัย	เนื้อหาเรื่อง	- ประเพณีการตาย
ท่อนองเพลงเรือ	เนื้อหาเรื่อง	- ประเพณีแข่งขั้งไฟ

ทำนองเพลงน้อย	เนื้อหาเรื่อง	- ประเพณีชิงเปรต
ทำนองเพลงอีแซว	เนื้อหาเรื่อง	- ปริศนาศัพทาย ความเชื่อโชคลาง
ทำนองเพลงระบำชาวไร่	เนื้อหาเรื่อง	- สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

2. การใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน หมายถึง การสอนโดยการนำบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางไปให้นักเรียนร้องหรือครูร้องให้นักเรียนฟัง หรือเปิดแถบบันทึกเสียงเพลงพื้นบ้านภาคกลางในชั้นฯ เพื่อสร้างความสนใจและสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ก่อนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนแนวทางในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ แล้วร่วมกันร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลางเป็นการสรุป เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการเรียนต่อไป โดยดำเนินการสอนตามลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นนำ

ให้นักเรียนฟังบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางจากแถบบันทึกเสียงหรือครูร้องให้นักเรียนฟังหรือนักเรียนร่วมกันร้อง เพื่อเป็นการสร้างความสนใจให้นักเรียนมีความพร้อมและทบทวนบทเรียนเดิม โดยการนำเอาสาระสำคัญที่เคยได้รับจากบทเรียนที่ผ่านมาแล้วสัมพันธ์กับบทเรียนใหม่ พร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์ของบทเรียนใหม่ โดยใช้การสนทนา การอภิปรายหรือใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วย

ขั้นสอน

สอนเนื้อหาวิชาเป็นการเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนร่วมสนทนา อภิปราย แสดงความคิดเห็น โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติประกอบเนื้อหาวิชาและเพลงพื้นบ้านด้วย

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนที่เรียนมาและร่วมกันร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง เพื่อสรุปบทเรียน

ขั้นประเมินผล

เป็นขั้นที่ครูประเมินผลการเรียนว่า นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ โดยใช้การสังเกตการทากิจกรรมต่าง ๆ ในขั้นสอน การถามคำถามหรือการทบทวนฝึกหัด

3. การสอนตามคู่มือครู หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติอยู่เป็นประจำ โดยดำเนินการสอนตามแผนการสอนของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มที่ 5 กรุงเทพมหานคร วิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษา กับวัฒนธรรม) โดยมีลำดับขั้นตอนการสอน ดังนี้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนและแจ้งจุดประสงค์

ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการสนทนาหรือใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

ขั้นดำเนินการสอน

สอนเนื้อหาเป็นการเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้กิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบ และให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน

ขั้นประเมินผล

ครูประเมินผลจากการสังเกต การร่วมกิจกรรมของนักเรียนและการประเมินผลจากแบบทดสอบ

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้วิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษา กับวัฒนธรรม) ที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งประเมินจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษา กับวัฒนธรรม) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับประเพณีและภาษา กับคตินาบ้านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และทดสอบหาคุณภาพแล้ว

5. เจตคติต่อวิชาภาษาไทย หมายถึง ความคิดเห็น ท่าที ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อวิชาภาษาไทยในกลุ่มทดลองที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน และกลุ่มควบคุมที่สอนตามคู่มือครู ซึ่งวัดได้จากการให้นักเรียนตอบแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย ที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ ผาณิต เพชรจารรัส และเพียงใจ บุญนันทน์ และหาคุณภาพมาแล้ว โดยใช้เกณฑ์การวัดเจตคติของ Rennis Likert

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลง
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลง
 - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้เพลงประกอบการสอน
 - 1.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้เพลงประกอบการสอน
2. เอกสารเพลงพื้นบ้านภาคกลาง
 - 2.1 ความหมายของเพลงพื้นบ้านภาคกลาง
 - 2.2 เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลง

การร้องร่ำทำเพลง เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความบันเทิงแก่มนุษย์ทุกเพศทุกวัย นับตั้งแต่ทารกที่เปล่งเสียงกับเสียงกล่อมของแม่ให้หลับ หรือเสียงขับกล่อมของผู้ใกล้ชิดด้วยการแสดงความพอใจออกมาทางสีหน้าท่าทาง จนเมื่อเติบโตขึ้น เสียงเพลงและเสียงดนตรียังมีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต มีจิตใจอ่อนไหวและเปลี่ยนแปลงง่าย ชอบรวมกลุ่ม ชอบแสดงความสามารถของตนให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ชอบเลียนแบบวีรบุรุษที่ตนชอบ เด็กวัยรุ่นจึงชอบเล่นกีฬา ชอบศิลปะ ชอบขับร้องเพลง และกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนานอยู่เสมอ เพราะกิจกรรมเหล่านี้สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี การร้องเพลงเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่สร้างสรรค์จากเพื่อนได้เป็นอย่างดี เด็กในวัยรุ่นจึงชอบเป็นพิเศษ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 231)

การร้องเพลงสามารถช่วยให้จิตใจเบิกบาน หายเหงา อารมณ์ผ่อนคลาย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงเห็นความสำคัญของดนตรีและการร้องเพลงมาก เพราะพระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์คำกลอนเกี่ยวกับดนตรีไว้ในเรื่องเวนิสวานิช ตอนหนึ่งว่า

ชนิดใดไม่มีดนตรีการ	ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก
อีกใครฟังดนตรีไม่เห็นเพราะ	เขานั้นเหมาะคิดขบถอัปลักษณ์
หรืออุบายมุ่งร้ายฉมังนัก	มโนทัศน์ก็มืดมัวเหมือนราตรี
และดวงใจย่อมด่าสกปรก	ราวนรกชนเช่นกล่าวมานี้
ไม่ควรใครไว้อใจในโลกนี้	เจ้าจงฟังดนตรีเถิดชื่นใจ

(เวนิสวานิช : รัชกาลที่ 6)

ดังนั้น เพลงและดนตรีเป็นสิ่งบริสุทธิ์และเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์มีความสุขและความสงบทางใจ ทำให้ร่าเริงเบิกบาน ก่อให้เกิดสุนทรีภาพทางอารมณ์ ช่วยคลายจากความเครียดและความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการงานและการเรียน ซึ่งจะทำให้มีความสุขมากขึ้นจากการดำเนินชีวิต ทำให้จิตใจอ่อนโยน โดย จึงนับว่าเพลงและดนตรีมีความสำคัญต่อคนทุกชาติและทุกวงการ ดังมีผู้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของเพลงและดนตรีไว้ ดังนี้

สุดใจ ทศพร (2518 : 3) กล่าวว่า เพลงและดนตรีเป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจเบิกบาน ร่าเริง แจ่มใส ณ ที่ใดมีเสียงดนตรีที่นั่นก็เต็มไปด้วยไมตรีจิต มิตรภาพ ปราศจากความสับสนวุ่นวาย นอกจากนี้ยังเห็นว่าดนตรีมีบทบาทสำคัญต่อวงสังคมมนุษย์ แม้แต่นักการเมือง การทหาร ก็ใช้เพลงเป็นเครื่องปลุกปลอบหรือเร้าใจให้ประชาชนเกิดความรักชาติบ้านเกิดเมืองนอนของตน จึงนับว่ามนุษย์กับดนตรีเป็นของคู่กัน โลกจะเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ มากเพียงใด ดนตรีก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการและจำเป็นสำหรับมนุษย์มากเพียงนั้น

สิ่งที่แสดงถึงความสำคัญและประโยชน์ของเพลงและดนตรี คือ ผลต่อสุขภาพจิต ดังที่ สมโภชน์ รอดบุญ (2518 : 1) ได้แสดงทัศนะว่า ดนตรีจะช่วยให้มนุษย์มีความสุขความรื่นเริง สนุกสนาน ช่วยคลายความทุกข์ได้ในบางขณะ และยังช่วยให้จิตใจคลายความเครียดได้ ดังนั้น ดนตรีจึงเปรียบเสมือนยานพาหนะหนึ่งที่สามารถช่วยคนไข้ที่ป่วยทางใจให้มีอาการดีขึ้น ซึ่งความเห็นนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของเมย์ส์ (Mays. 1979 : 1878-A) เกี่ยวกับการใช้เพลงและ

ดนตรีรักษาโรคจิตประสาทประเภทซึมเศร้า โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน จากศูนย์สุขภาพจิตของมหาวิทยาลัยจอร์เจีย โดยได้ทดลอง 3 วิธี คือ การให้คำปรึกษาอย่างเดียว ทั้งเพลงและดนตรีอย่างเดียว และให้คำปรึกษาร่วมกับการฟังเพลงและดนตรี จากหลักฐานที่ได้จากการตรวจวิเคราะห์ที่สามารถมองเห็นได้ และจากการประเมินของผู้ป่วยเอง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ป่วยทั้ง 5 คน มีพัฒนาการที่ดีขึ้นจากระดับความซึมเศร้าหลายระดับ พัฒนาไปสู่ระดับที่ไม่มีความซึมเศร้าเหลืออยู่จนถึงระดับที่มีความสุข การเปลี่ยนแปลงความนับถือตนเองนั้น ผู้ป่วย 4 คน เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในขณะที่คนที่ 5 ยังอยู่ในระดับเดิม แต่ทั้ง 5 คน รายงานว่าระยะที่ใช้เพลงและดนตรีร่วมกับการปรึกษานั้นช่วยเขาได้มากที่สุด แสดงว่าเพลงและดนตรีมีความสำคัญต่อการบำบัดรักษาทางด้านสุขภาพอย่างแท้จริง

สำหรับการอดสาหรณรมกัมีการทดลองนำเพลงและดนตรีไปใช้ประโยชน์เช่นเดียวกัน ดังผลการศึกษาของเฮฟเนอร์ (Hepner. 1966 : 151) พบว่า เสียงดนตรีทำให้ผ่อนคลายความตึงเครียดและเพิ่มผลผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น จากการสำรวจความเห็นของพนักงาน ปรากฏดังนี้

ร้อยละ 79.5 เห็นว่าเสียงเพลงทำให้ทำงานได้อย่างเพลิดเพลิน

ร้อยละ 75.4 เห็นว่าทำให้ความเบื่อหน่ายจากงานที่ท้อแท้ ๆ ซาก ๆ หดโไป

ร้อยละ 72.4 เห็นว่าช่วยให้มีชีวิตชีว้างขึ้น

ร้อยละ 70.0 เห็นว่าช่วยปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

ร้อยละ 44.0 เห็นว่าลดความเหน็ดเหนื่อย

ร้อยละ 42.3 เห็นว่าผ่อนคลายความตึงเครียด

ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นเครื่องยืนยันว่า เพลงและดนตรีให้ประโยชน์อย่างแท้จริง

เสียงเพลงและดนตรีไม่เพียงแต่จะมีอิทธิพลต่อมนุษย์เท่านั้น ยังมีอิทธิพลต่อสัตว์และพืชอีกด้วย ซึ่งสุเทพ โชคสกุล (2521 : 12 - 14) กล่าวว่า เสียงเพลงทำให้คนร้องไห้ ทำให้คนรบนกัน ทำให้มีความสุขและบางครั้งทำให้เกิดความรำคาญมาก และได้กล่าวถึงนักวิทยาศาสตร์ที่เคยทดลองเปิดเพลงให้วัวและข้าวโพดฟัง ผลปรากฏว่าวัวให้น้ำนมมากขึ้น ข้าวโพดออกฝักออกเมล็ดได้ดี นอกจากนั้นยังเสริมว่าไม่ว่านักการเมือง นักการศึกษา ตลอดจนนักจิตวิทยาล้วนนำเพลงไปใช้ในกิจกรรมการงานของตนได้ผลดีทั้งนั้น

บทบาทสำคัญของเพลงและดนตรีอีกประการหนึ่งที่ ธีธัญญ์ การวัฒนศิริกุล (2528 : 7) กล่าวไว้คือ เพลงและดนตรีเป็นเครื่องหล่อหลอมชีวิตจิตใจให้เป็นคนดีและมีบทบาทสำคัญต่อเยาวชนอย่างมหาศาล ดังจะเห็นได้จากศิลปินหรือผู้ที่มิใช่รักดนตรีมักจะเป็นบุคคลที่อ่อนหวาน มีความละเอียดอ่อน มีเมตตาธรรม มีความสุขุมลึกซึ้ง รักหมั่นคณ กล้าแสดงออกในทางที่ดี

ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการนำเพลงและดนตรีมาสู่วงการศึกษามากขึ้น เพื่อเป็นการเสริมการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังที่ มอร์แกน (Morgan. 1975 : 78) ได้กล่าวถึงการใช้เพลงและดนตรีประกอบการสอนว่า ครูจำนวนมากคิดว่าการใช้เพลงประกอบการสอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน แต่ตนไม่สามารถที่จะนำมาประกอบการสอนได้เพราะไม่สามารถร้องเพลงหรือเล่นดนตรีได้ ไม่มี "พรสวรรค์" หรือเวลาเพียงพอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดาและง่ายมากที่จะแก้ปัญหา มอร์แกนแนะนำว่า หากครูไม่มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์หรือเล่นดนตรีก็อาจแก้ปัญหาโดยการขอร้องเพื่อนครูหรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสามารถช่วยแต่งคำประพันธ์พร้อมทั้งเล่นดนตรีไปด้วย ครูอาจใช้เครื่องบันทึกเสียงไว้แล้วเปิดให้นักเรียนฟัง หรือหากนักเรียนมีความสามารถเพียงพอ ครูอาจให้นักเรียนเป็นคนเล่นดนตรีให้เพื่อน ๆ ฟังก็ได้

นอกจากนี้ ไนท์ (Nye. 1977 : 99) แนะนำวิธีใช้เพลงประกอบการสอนว่า ครูต้องเริ่มต้นสอนเพลงโดยเล่าเนื้อหาของเพลงหรือตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจ ครูร้องเพลงให้นักเรียนฟัง 2 - 3 เที่ยว แล้วจึงให้นักเรียนร้องตาม โดยครูอาจจะให้นักเรียนแสดงท่าทางประกอบเพื่อความสนุกสนานด้วยก็ได้ จากนั้นครูและนักเรียนต้องทำกิจกรรมเพื่อเสริมความเข้าใจจากบทเพลง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้เพลงประกอบการสอน

จุดมุ่งหมายในการใช้เพลงประกอบการสอน

เพลงสามารถนำไปประกอบการเรียนการสอนได้หลายวิธี โดยมีจุดมุ่งหมายหลายประการ ดังมีผู้กล่าวไว้ดังนี้

พิมพ์สวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ (2521 : 5 - 6) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายอย่างกว้าง ๆ ไว้ว่า เพื่อเน้นเนื้อหาของวิชา ทำให้ผู้เรียนจดจำเรื่องราวของบทเรียนได้รวดเร็วและง่าย นักเรียนจะเกิดความสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย ทั้งยังช่วยให้นักเรียนนั้นมีโอกาสทำกิจกรรมอีกด้วย และในการ

ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสำคัญและจำเป็นมาก การร้องการรำก็มีบทบาทที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม แต่การสอนร้องรำก็ควรให้สัมพันธ์กับวิชาการอื่น ๆ ด้วย ดังที่ ประทีป พวงสาละ (2514 : 30) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนำกิจกรรมการร้องรำมาประกอบการสอนว่า

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนอย่างซาบซึ้ง
2. เพื่อใช้กิจกรรมเสริมความจำความเข้าใจในบทเรียนได้อย่างลึกซึ้ง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้การสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

3. เพื่อให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายวิชาที่เรียน ตั้งใจเรียนด้วยความสนุกสนาน
เพลิดเพลิน

4. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน
5. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้จากบทเรียนไปโดยไม่รู้ตัว เพราะว่าเป็นการเรียนรู้แบบเล่น

6. เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ นักเรียนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการร้องรำทำเพลงไปด้วย

7. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้แก่เด็ก

นอกจากนี้ วิรัช ชุ่ยสูงเนิน และฉวีวรรณ กิณางค์ (2522 : คานา) ยังได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการใช้เพลงในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ว่า

1. เพื่อเป็นแนวทางในการนำเข้าสู่บทเรียน
2. เพื่อเสริมหรือขยายความสนใจให้แก่เด็กและเยาวชน
3. เพื่อส่งเสริมการแสดงออกของเด็กให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
4. เพื่อให้การเรียนรู้การสอนน่าสนใจและสนุกสนานเพลิดเพลิน
5. เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนและเป็นแนวทางในการประเมินผลบทเรียน

บทบาทของเพลงและดนตรีต่อการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนให้ความสนใจเรียนมากขึ้น คือ การใช้เพลงประกอบการสอน เพราะบทเพลงเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและมีทัศนคติที่ดีต่อบทเรียน (กรมสามัญศึกษา. 2515 : คานา)

ดังนั้น จึงมีผู้สนับสนุนให้นักดนตรีและบทเพลงไปใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้บทเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น เป็นต้นว่า ทวีป อภิสัทธี (2521 : 26) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เพลงประกอบการสอนไว้ว่า

1. เพลงจะช่วยให้เด็กเรียนผ่อนคลายอารมณ์ ไม่เคร่งเครียด ทั้งยังเป็นการฝึกให้รู้จักฟังสิ่งที่มีประโยชน์ในเวลาว่าง

2. เพลงและดนตรีจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนดีขึ้น

นอกจากนี้ สุวิมล อนุรักษ์พันธุ์ (2519 : คานา) ยังได้เสนอการนำบทเพลงไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนไว้ว่า

1. ใช้สอนเด็กเริ่มเรียน เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคย สนุกสนาน ได้ความรู้

2. ใช้นำเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างความสนใจ

3. ใช้ดำเนินการสอน เพื่อช่วยให้จดจำรายละเอียดที่สำคัญ

4. ใช้สรุปบทเรียน เพื่อให้ได้คติธรรมสอนใจ หรือสรุปเนื้อหาที่เรียนมา

จะเห็นได้ว่า การนำเพลงไปใช้ประกอบการสอนนั้นใช้ได้ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย ดังที่ สุจริต เพียรชอบ (2530 : 290 - 291) ได้กล่าวถึงบทเพลงประกอบการสอนภาษาไทยว่า ครูสามารถใช้เพลงประกอบการสอนได้หลายโอกาส ดังนี้

1. ใช้นำเข้าสู่บทเรียน การใช้เพลงนำเข้าสู่บทเรียนนี้เป็นการดึงดูดนักเรียนให้หันมาสนใจบทเรียนที่ครูกำลังสอน

2. ใช้ดำเนินการสอน โดยให้นักเรียนร้องเพลงและแสดงท่าประกอบหรือร้อง เพื่อให้จดจำเนื้อเรื่องสำคัญในบทเรียน

3. ใช้สรุปบทเรียน โดยนำเอาบทเพลงที่มีเนื้อร้องจากบทเรียนมาร้องหลังจากเรียนเรื่องนั้นจบแล้ว เพื่อเป็นการทบทวนให้นักเรียนจดจำเรื่องราวที่สอนได้ดียิ่งขึ้น

ในการนำเพลงไปใช้ในการประกอบการเรียนการสอน ต่างก็มีจุดประสงค์ของแต่ละวิชาแตกต่างกันออกไป ดังเช่น ศิธร แสงธนู และคิต พงศ์ทัต (2511 : 135 - 137) ได้สรุปวัตถุประสงค์ในการใช้เพลงประกอบการสอนภาษาอังกฤษไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่ บทเพลงมีความหมายน่าสนใจน่าสนุก

2. เพื่อย้ำในสิ่งที่เรียนไปแล้ว เช่น แบบประโยค คำศัพท์หรือการออกเสียง ให้นักเรียนจำได้ดียิ่งขึ้น

3. เพื่อให้นักเรียนฝึกการออกเสียงมากขึ้น โดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย เช่น เสียงสระ พยัญชนะ เสียงเชื่อมคำ เชื่อมประโยคและจังหวะ เป็นต้น

นอกจากจะใช้เพลงประกอบการสอนภาษาไทย ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังสามารถที่จะนำเพลงและดนตรีมาใช้ประกอบวิชาอื่น ๆ ได้อีก ดังที่ โรเบิร์ต ไนน์ และเวอร์นีส ไนน์ (จิตอารมณ์ สวัสดิชิตัง. 2526 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Nye and Nye. 1964 : 325 - 327) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของบทเพลงกับวิชาต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. วิชาศิลปศึกษา บทเพลงช่วยเร้าให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลป์ และช่วยสร้างเสริมจินตนาการในการวาดภาพ
2. วิชาพลศึกษา บทเพลงช่วยในการตอบสนองทางกาย ทำให้มีโอกาสดูท่าทางและมีการเคลื่อนไหว
3. วิชาภาษาไทย เราอาจนำบทกลอนมาใส่ทำนองให้เป็นเพลงได้ การอ่านเนื้อเพลง เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านทักษะและความเข้าใจในเรื่องการออกเสียง
4. วิชาสังคมศึกษา บทเพลงจะช่วยให้เข้าใจศาสนา ศิลป วัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละชาติ ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพและผ่อนคลายความตึงเครียดให้แก่ผู้เรียนได้

วิธีใช้เพลงประกอบการสอน

การนำบทเพลงมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนนั้น นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะวิธีการ ดังนี้

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525 : 260) กล่าวว่า ควรให้นักเรียนรู้ความหมายและสนใจในเนื้อเพลงที่จะร้องเสียก่อน เช่น การอธิบายรูปภาพหรือแสดงให้เห็นว่า เพลงนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่น ๆ อย่างไร

ส่วน ประครอง สุทธสาร (2525 : 59) ได้กล่าวถึงการใช้เพลงประกอบการสอนไว้ดังนี้

1. ให้นักเรียนอ่านแผนภูมิเพลงบนกระดานหรือครูเขียนไว้บนกระดาน เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจความหมายของบทเพลง และอ่านได้อย่างถูกต้อง ครูอาจให้นักเรียนอ่านสองครั้ง ให้อ่านธรรมชาติและให้อ่านตามจังหวะ เพลงที่ร้อง

2. ให้นักเรียนฟังเพลงเป็นตัวอย่าง โดยครูร้องให้ฟังหรือเปิดเทปสัก 1 - 2 ครั้ง และปรบมือเคาะจังหวะตามท่วงเพลง เพื่อจับจังหวะการร้องเพลงให้ได้

3. ให้นักเรียนร้องตามที่ละวรรค ทีละตอนและตลอดทั้งเพลง บางเพลงอาจให้นักเรียนทำท่าประกอบ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและเกิดความหมายแก่นักเรียน เด็กจะเข้าใจเนื้อเพลงและจดจำได้แม่นยำ

4. ให้นักเรียนจดเนื้อเพลงไว้เพื่อช่วยลดความจำและนำไปร้องในยามว่าง

ในการใช้เพลงประกอบการสอนนั้น ยุพิน พิพิธกุล (2522 : 7) กล่าวว่า ครูควรเลือกโอกาสในการใช้เพลงให้เหมาะสม รวมทั้งจะต้องมีกลวิธีการสอนเพลงที่ดีอีกด้วย ซึ่งได้เสนอการนำบทเพลงไปประกอบการสอนไว้ว่า

1. ให้นำเข้าสู่บทเรียนหรือสรุปบทเรียน
2. ก่อนที่จะให้นักเรียนร้องเพลง ครูจะต้องให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเพลงนั้นให้ดีเสียก่อน
3. ครูจะต้องเลือกบทเพลงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่สอนเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของนักเรียน เพราะนักเรียนในระดับชั้นสูง ๆ อาจจะไม่ชอบก็ได้
4. อย่าร้องเพลงพร่ำเพรื่อ ต้องเปลี่ยนบรรยากาศให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอื่น ๆ บ้าง
5. เพลงใดที่สามารถจะแสดงท่าทางประกอบได้ ครูอาจแสดงท่าทางให้นักเรียนดูหรือให้นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมนั้น แต่ครูจะต้องดูเสียก่อนว่าเด็กพอใจหรือไม่ เพราะเด็กแต่ละระดับต่างกัน เช่น เด็กชั้น ม.1, ม.2 อาจชอบสนุกกว่าเด็กชั้น ม.3
6. ถ้าครูเป็นผู้ร้องเพลงให้นักเรียนฟังเองได้ ก็จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกซาบซึ้งตัวครูมากขึ้น
7. ครูจะต้องร้องเพลงได้ดี มีชีวิตชีวา น่าสนุกสนาน จึงจะกระตุ้นให้นักเรียนอยากร้องบ้าง แต่ถ้าครูไม่มีความสามารถในการร้องเพลง ก็ใช้เทปบันทึกเสียงประกอบการสอนได้
8. ในการร้องเพลง ครูจะต้องรู้จักการรวมคำ รู้จักหลบเสียงสูง เสียงต่ำ เพื่อให้เข้ากับจังหวะ

ส่วนลำดับขั้นในการใช้เพลงประกอบการสอนภาษาอังกฤษนั้น ศิธร แสงธนู และคิด พงศ์ทัต (2511 : 116 - 117) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. ครูอธิบายสั้น ๆ ให้นักเรียนเข้าใจว่าเป็นบทเพลงเกี่ยวกับอะไร ครูอาจใช้อุปกรณ์การสอนช่วยแสดงความหมายของศัพท์บางคำที่นักเรียนไม่เคยเรียนมาก่อน
2. ครูร้องให้นักเรียนฟัง 1 หรือ 2 จบ
3. ครูร้องนำ 1 หรือ 2 บรรทัด ให้นักเรียนร้องตามเมื่อแน่ใจว่านักเรียนร้องได้ถูกต้องทั้งคำและท่วงทำนองแล้ว จึงร้องนำบรรทัดต่อไป โดยร้องทวนบรรทัดต้น ๆ ก่อนทุกครั้ง
4. ครูร้องเพลงพร้อมกับนักเรียนตั้งแต่ต้นจนจบ ถ้าเพลงยาวและมีคำยาก ครูอาจเขียนเนื้อเพลงให้นักเรียนดูในชั้นก็ได้ อย่างไรก็ตามไม่ควรเขียนเนื้อเพลงให้นักเรียนดูเป็นอันขาด เพราะจะทำให้นักเรียนเป็นกังวลต่อการอ่านหรือสะกดตัวมากเกินไป
5. ครูเขียนเนื้อเพลงให้นักเรียนอ่านและลอกลงในสมุด

สำหรับวิธีใช้เพลงประกอบการสอนภาษาไทย พรทิพย์ กอสุวรรณ (2522 : 3) ได้เสนอไว้ว่า ครูอาจใช้เพลงไทยเดิมหรือเพลงไทยสากลที่มีอยู่แล้วนำมาร้องให้นักเรียนฟัง หรือให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งร้องหรือร้องพร้อมกันทั้งหมดก็ได้ อาจใช้เทปบันทึกเสียงมาเปิดให้ฟังหรือร้องไปด้วยอัดเทปไปด้วย เช่น เมื่อสอนโวหารประเภทพรรณนา ครูอาจจะนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการใช้เพลงที่มีบทพรรณนาชัดเจนมาเปิดหรือร้องให้นักเรียนฟัง เช่น เพลงเดือนครึ่งดวง หาดสงขลา เป็นต้น เมื่อเสนอเรื่องศิลาจารึก ก็ใช้เพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว สอนเรื่องอิเหนา ก็ใช้เพลงลาวเสียงเทียน เรื่องเวนิสวานิช ใช้เพลงความรัก เรื่องท้าวแสนปม ใช้เพลงสาส์นรัก เรื่องอุณรุท ใช้เพลงดวงใจ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วเพลงยังใช้สอนหลักภาษาได้ เช่น การสอนอักษรควบ อักษรกล้ำ เป็นต้น

สมพล ฐบุษ (2524 : 51 - 52) ได้เสนอขั้นตอนการใช้เพลงประกอบการสอนไว้ ดังนี้

1. ขั้นเตรียม
 - 1.1 เลือกเพลงที่มีผู้แต่งไว้แล้ว ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน
 - 1.2 ถ้าแต่งเองหรือดัดแปลงจากทำนองเพลงซึ่งมีผู้คิด ควรเรียบเรียงเนื้อหาให้กลมกลืนทำนองเพลงนั้น
 - 1.3 ทดลองขับร้องเพื่อความคล่องแคล่วหรือเพื่อปรับปรุงเนื้อเพลงที่แต่งขึ้นเอง
 - 1.4 เตรียมอุปกรณ์ เช่น เนื้อเพลง เทปบันทึกเสียง เป็นต้น

2. ขั้นสอน

- 2.1 ใช้เพลงนำเข้าสู่บทเรียน ใช้คำเน้นการสอน ใช้สรุปบทเรียนหรือทบทวนบทเรียน
- 2.2 ครูชี้แจงเนื้อเพลง ประโยชน์และวิธีร้องเพลงให้เด็กเข้าใจ
- 2.3 ครูร้องเพลงให้เด็กฟัง 1 - 2 จบ หรือใช้เครื่องบันทึกเสียงช่วย หากร้องเองไม่ได้
- 2.4 ให้เด็กฝึกร้องตามครูทีละวรรคหรือทีละบท
- 2.5 ให้เด็กขับร้องเอง
- 2.6 ถ้ามีท่าทางหรือจังหวะประกอบการร้องเพลง ครูควรให้อิสระแก่เด็กได้ร่วมกิจกรรม แต่ต้องไม่รบกวนห้องเรียนอื่น
- 2.7 จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่การเรียนรู้ โดยใช้เพลงเป็นสื่อ เช่น อภิปราย เล่าเรื่อง ตอบคำถาม แข่งขันกันตอบปัญหาเกี่ยวกับเนื้อเพลง เป็นต้น

3. ขั้นประเมินผล

- 3.1 การสังเกต จากความสนใจในการร้อง การแสดงออก มรรยาทในการฟัง เป็นต้น
- 3.2 การทดสอบ จากการซักถาม สอบข้อเขียนเกี่ยวกับเนื้อเพลงหรือบางครั้งครูอาจใช้เพลงทดสอบความเข้าใจของนักเรียนเลยก็ได้

การแต่งเพลงประกอบการสอน

เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่จะสอน ครูอาจแต่งเพลงขึ้นใหม่ตามหลักเกณฑ์ที่มีผู้เสนอแนะไว้ ดังเช่น

ยุพิน พิพิธกุล (2522 : 234 - 235) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. แต่งโดยเทียบเนื้อร้องและท่อนเองเดิมที่เขามักร้องกันอยู่แล้ว
2. การเลือกท่อนเองเพลงนั้นควรเลือกท่อนเองที่ฟังแล้วเกิดความสีกัก น่าสนุกสนานอยากปรบมือเข้าจังหวะ และควรเลือกจากท่อนเองเพลงยอดนิยมในแต่ละสมัย เพราะเป็นเพลงที่คนส่วนใหญ่ได้ยินได้ฟังกันอยู่เสมอ ทั้งครูและเด็กจะร้องได้ง่ายยิ่งขึ้น
3. การใช้ถ้อยคำควรดูด้วยว่า ตอนใดควรเป็นเสียงสั้น ตอนใดควรเป็นเสียงยาว เฉพาะตอนลงท้ายที่เป็นเสียงสั้นจะทำให้ไม่ไพเราะ

4. ก่อนลงมือแต่งเพลง ต้องฝึกซ้อมร้องเพลงเดิมให้คล่องเสียก่อน และศึกษาเนื้อหาที่จะนำมาแต่งให้ลึกซึ้ง

5. เขียนเพลงเดิมไว้ แล้วแต่งเพลงเทียบเคียง โดยให้มีจำนวนพยางค์เท่ากันหรืออาจมาน้อยกว่ากันได้บ้าง

6. ควรเป็นเพลงสั้น ๆ

และสิ่งที่ควรพิจารณาในการแต่งเพลงขึ้นใหม่นั้น ศิริพรรัตน์ พิยานสมบัติ และคนอื่น ๆ (2526 : 207) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า กรณีที่จะนำท่อนของเพลงที่มีผู้แต่งไว้แล้วมาใส่เนื้อร้องใหม่ ควรพิจารณาว่า ภาษาที่ใช้มีระดับเสียงตรงกับระดับเสียงของท่อนของเพลงหรือไม่ บรรทัดของเนื้อร้องเหมาะสมกับบรรทัดของท่อนของเพลงหรือไม่ จังหวะของเพลงเหมาะสมกับเนื้อร้องหรือไม่ เนื้อเพลงเหมาะสมกับบุคลิกภาพของนักเรียนหรือไม่

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้เพลงประกอบการสอน

ไตรรงค์ เจริญกิจ (2521 : 28 - 29) ได้ศึกษาถึงผลการใช้ดนตรีประกอบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา พบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้ดนตรีประกอบ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้ดนตรีประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้ดนตรีประกอบ มีความคิดเห็นสนับสนุนการนำวิธีการนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

สุภาวดี สุจริต (2531 : 74) ได้ทดลองใช้เพลงประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่องจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยุพิน พิพิธกุล (2522 : 7) ได้รวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เพลงประกอบการสอนคณิตศาสตร์ ผลปรากฏดังนี้

1. บรรยายภาศในชั้นเรียนสนุกสนาน 84.90%
2. รู้สึกสนุกมีชีวิตชีวา 80.73%
3. ไม่เบื่อหน่ายบทเรียน 79.17%
4. สนใจบทเรียนยิ่งขึ้น 75.52%

สมศักดิ์ ชานาญกิจ (2523 : 39) ได้ทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนโดยใช้บทเพลงประกอบการสอน และไม่ใช้บทเพลงประกอบการสอน พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยมีบทเพลงประกอบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้บทเพลงประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของครูที่สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 เกี่ยวกับบทเพลงประกอบการสอนในแบบสอบถาม สรุปได้ว่า

1. บทเพลงช่วยเราให้เกิดความสนใจในบทเรียนยิ่งขึ้น
2. เด็กสนุกสนานในการเรียน ถ้าใช้เพลงประกอบการสอน
3. เด็กจำเนื้อหาสาระในบทเรียนได้ดี
4. เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับศัพท์ได้ดีขึ้น

จงดี ทองใบ (2526 : 166) ได้ทดลองใช้บทเพลงประกอบการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้บทเพลงประกอบการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยไม่ใช้เพลงประกอบการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พันธุ์ศรี สิทธิชัย (2529 : 62) ได้ทดลองสอนโดยใช้เพลงประกอบในการสอนภาษาอังกฤษกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองยังมีเจตคติเชิงนิมิตต่อวิธีสอนภาษาอังกฤษโดยการใช้เพลง

ปิยะศักดิ์ สันทรพิชัย (2530 : 59) ได้ทดลองใช้เพลงและเกมประกอบการสอนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้เพลงและเกมประกอบการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยใช้เพลงและเกมประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฉวีวรรณ โพธิ์ดา (2530 : 75) ได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้บทเพลงทำนองพื้นเมืองของไทยประกอบการสอนกับการใช้บทเพลงทำนองเพลงไทยสากลประกอบการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชัยพฤกษ์มาลา กรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเพลงทำนองเพลงไทยพื้นเมืองประกอบการสอนกับนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้เพลงทำนองเพลงไทยสากลประกอบการสอน เรื่องความสามัคคี มีผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสรุปได้ว่าการใช้บทเพลงตนเองเพลงพื้นเมืองของไทยกับการใช้บทเพลงตนเองเพลงไทยสากลประกอบการสอนส่งผลต่อความสามารถทางการเรียนของนักเรียนในระดับที่ใกล้เคียงกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาว่า การใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนวิชาภาษาไทย จะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติในทางบวกแน่ชัดหรือไม่ เพราะยังไม่มีผู้วิจัยคนใดได้ศึกษาถึงในด้านนี้เลย อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านภาคกลางอันเป็นศิลปวัฒนธรรมของไทยที่มีค่าไปพร้อมกันด้วย

เอกสารเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ความหมายของเพลงพื้นบ้านภาคกลาง

คำว่า "เพลงพื้นบ้าน" คำในภาษาอังกฤษใช้ว่า "Folk Songs" นักวิชาการและกลุ่มศึกษาเพลงพื้นบ้านในประเทศไทยเรียกชื่อเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ กัน เช่น เพลงชาวบ้าน เพลงพื้นเมือง เพลงพื้นบ้าน เพลงนอกศตวรรษ เพลงปฎิพากย์ ดิตกการพื้นเมือง ฯลฯ อย่างไรก็ตามชื่อเรียกดังกล่าวต่างมีความหมายแทนคำว่า Folk Songs ทั้งสิ้น และมีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

มนตรี ตราโมท (2497 : 50) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า

... เพลงพื้นบ้าน คือเพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องเพลงของตนไปตามความนิยม และสำเนียงภาษาพูดที่เพี้ยนแปร่งแตกต่างกันไป เพลงแบบนี้มักจะนิยมร้องกันในเวลาเทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุมผู้คนในหมู่บ้าน เพื่อร่วมรื่นเริงกันชั่วคราว เช่น ตรุษสงกรานต์ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และในการลงแขกเอาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพ เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น...

ทัศนีย์ ทานตวนิช (2523 : 77) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านว่า

... เพลงพื้นบ้าน คือ บทเพลงของชาวบ้านซึ่งเกิดจากปฏิกาณ ไหวพริบ และลักษณะ
ความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย จึงมีลักษณะคล้ายแฝงอยู่ในความเรียบง่าย
แบบชาวบ้านและเป็นสิ่งสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีและ
ความคิด ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น...

เด่นดวง พุ่มศิริ (2528 : 57) ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า "เพลงพื้นบ้าน
คือ การละเล่นที่แสดงด้วยการร้องบรรยายเรื่องราวความรู้สึกนึกคิด อารมณ์รัก และความ
รื่นเริงที่สะสมอยู่ในสำนึกและความทรงจำ คนเล่นเรียบเรียงข้อความสละสลวยในสมองออกมา
เป็นเพลงที่มีท่วงนองลีลาต่าง ๆ"

สุกัญญา สุธงษา (2525 : 31) ได้ให้ความหมายว่า "เพลงปฐพีพากย์ คือ เพลง
พื้นบ้านประเภทที่ชายหญิงร้องโต้ตอบกัน ในเชิงเกี้ยวพาราสี มีจุดเด่นอยู่ที่โวหารต่าง ๆ ที่นำมา
ปะทะคารมกัน โวหารเหล่านี้บางครั้งก็แฝงนัยทางเพศอันเป็นเสน่ห์ของเพลงประเภทนี้"

สุมาลย์ เรืองเดช (2526 : 41) ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า

... เพลงพื้นบ้าน คือ วรรณกรรมชาวบ้านประเภทหนึ่งที่ใช้ร้องเล่นในสังคมท้องถิ่น
ถ่ายทอดสืบต่อกันมาโดยใช้ความจำ ไม่มีการบันทึกให้ทราบถึงผู้แต่ง ที่มาของเพลง
หรือแม้กระทั่งระเบียบวิธีการเล่นก็ใช้จดจำสืบต่อกันมา จึงเรียกได้ว่าเป็นวรรณกรรม
ปากเปล่า หรือวรรณกรรมมุขปาฐะ (Oral Poetry) เป็นวัฒนธรรมด้านความบันเทิง
ของชาวบ้านในท้องถิ่น แล้วแพร่กระจายจากถิ่นหนึ่งไปยังอีกถิ่นหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับ
วิถีชีวิตเป็นอย่างมาก...

เอนก นาวิกมูล (2528 : 65) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า

...เพลงพื้นบ้าน คือ เพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นกัน จนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต มีลักษณะประจำถิ่น แต่ละถิ่นจะมีท่วงทำนองและลีลาแตกต่างกันไป แต่มีแบบแผนที่คล้ายคลึงกัน จนถือเป็นวิถีของสังคมได้ มีการถ่ายทอดด้วยปากหรือการสังเกตจดจำ คือไม่ได้ใช้ตัวหนังสือเป็นสื่อ เวลาร้องเล่นจะร้องโต้ตอบกัน ร้องคนเดียวหรือร้องพร้อมกันไปก็ได้ ใช้เครื่องประกอบจังหวะน้อยชิ้น อาจใช้การปรบมือเป็นจังหวะหรือไม่ใช้เครื่องประกอบจังหวะเลย บางที่เรียกเพลงเหล่านี้รวม ๆ กันไปว่า เพลงพื้นบ้านพื้นเมือง...

พรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช (2532 : 65) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า
 คติการพื้นบ้าน หมายถึง เพลงพื้นบ้านพื้นเมืองซึ่งชนท้องถิ่นในแต่ละภาคขับขานต่อกันมา เป็นผลผลิตทางปัญญาภาษาของคนไทยทั้งดงามทั้งท่วงทำนองการร้อง และศิลปะการใช้ถ้อยคำ

เพลงพื้นบ้านเมื่ออยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ได้แก่ เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลางและภาคใต้ ส่วนเพลงพื้นบ้านของภาคกลางนั้น เอนก นาวิกมูล (2528 : 208) ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาข้อมูลไว้ว่า

ใช้บริเวณภาคกลาง โดยถือเอาภาษาเป็นหลัก ไม่ได้แบ่งตามเขตภูมิศาสตร์หรือแบ่งตามการปกครอง เพราะฉะนั้นจังหวัดใดที่พูดภาษากลาง จังหวัดนั้นก็อยู่ในเขตที่จะศึกษา จังหวัดที่ใช้ภาษากลางเป็นสื่อมีทั้งสิ้น 34 จังหวัด และจังหวัดที่มีข้อมูลและเอกสารเพียงพอมีเพลง 18 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี อุทัยธานี นครสวรรค์ นครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี ส่วนจังหวัดที่ใช้ข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย อุตรดิตถ์ และพิษณุโลก ส่วนกรุงเทพมหานครจัดเป็นแหล่งรวมและแหล่งประสมประสานเพลงพื้นบ้าน

จากความหมายของเพลงพื้นบ้านและขอบเขตการศึกษาข้อมูลในบริเวณภาคกลาง ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านภาคกลาง หมายถึง เพลงของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใน บริเวณภาคกลางและใช้ภาษากลางเป็นสื่อ มีฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงร้องเล่นโต้ตอบกันในงาน เทศกาล งานรื่นเริงต่าง ๆ หรือการประกอบกิจการงานอาชีพของคนในท้องถิ่น และเพลง ที่ใช้ร้องประกอบการละเล่น ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มีการถ่ายทอดทางวาจา และการจดจำ ไม่มีการจดบันทึก มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความอิสระในการใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย สำนวนคมคาย มีความหมายลึกซึ้ง อันเกิดจากปฏิกิริยาเชิงไหวพริบก้น

เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย

ดนตรีและเพลงเป็นกิจกรรมที่สร้างความพึงพอใจให้แก่มนุษย์มากทุกยุคทุกสมัย เพลงพื้นบ้านภาคกลางจัดเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของภาคกลาง ซึ่งชนรุ่นหลังควรศึกษาและอนุรักษ์ไว้ เพราะเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน ดังนั้นการนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยให้เหมาะสม นับเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ชนรุ่นหลัง ได้มีความรู้ มีความสามารถในการร้องและเห็นคุณค่าเพลงพื้นบ้านในท้องถิ่นของตน

ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย จึงได้นำเพลงพื้นบ้านภาคกลางทั้งสิ้น 7 ทานอง คือ ทานองเพลงเรือ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงระบำชาวไร่ เพลงพวงมาลัย เพลง เกี่ยวข้าวและลาตัด ซึ่งมีวิธีการแต่งกาย อุปกรณ์การเล่น คาบประพันธ์และวิธีร้อง ดังต่อไปนี้

1. เพลงเรือ

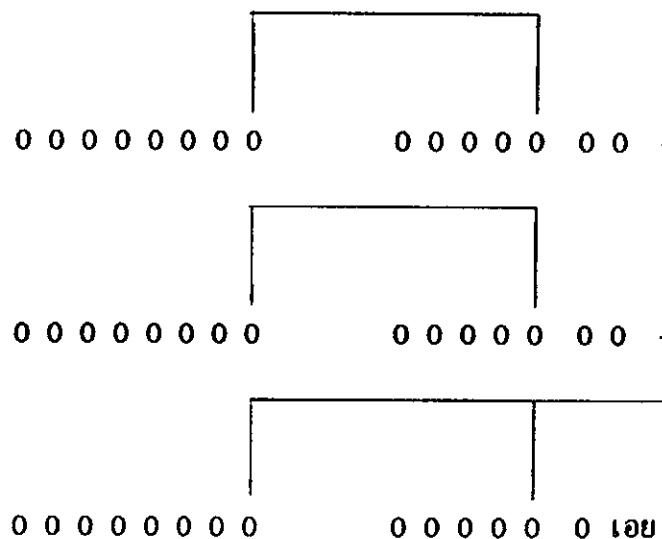
สุกัญญา สุจนายา (2525 : 63) กล่าวถึง เพลงเรือ สรุปได้ว่า เพลงเรือ เป็นเพลงร้องโต้ตอบกันในเรือ ลูกคู่สวดท้ายวรรคหลังว่า "ฮ่ำ ไห้" นิยมเล่นในช่วงหน้าน้ำ เทศกาลทอดกฐิน ทอดผ้าป่า มีแพร่หลายในลุ่มน้ำเจ้าพระยา เช่น จังหวัดอ่างทอง ออยุธยา สุพรรณบุรี สิงห์บุรี และลพบุรี

การแต่งกาย หญิงชายนุ่งโจงกระเบน หญิงห่มสไบ ชายสวมเสื้อตามสมัย หญิง สวมงอบ ชายสวมหมวกสาน

อุปกรณ์การเล่น เรือที่นั่งได้ลำละหลาย ๆ คน เช่น เรือพายม้า เรือมาด แบ่ง เป็นลำชายหญิง เครื่องประกอบจังหวะ มีฉิ่งและกรับ ไม่มีการปรบมือ

ลักษณะคาบประพันธ์ เพลงเรือเป็นกลอนห้วนเดียว วรรคละ 7 - 10 คำ วรรค ก่อนสุดท้ายจะลงรับ ลูกคู่จะเพิ่มเป็น 10 คำ และวรรคสุดท้ายต้องลงด้วยคำว่าเอย

แผนผังคำประพันธ์

สำนวน นายเพชร กฤษณพันธ์

พอเหลือบชะม้ายเห็นสายสมร	อยู่ที่ฝั่งสาคร (ฮ้าไฮ้) น้ำเขียว
ไม่มีชายใดนะที่จะกรายจะกล้า	เห็นแม่ลอยลา (ฮ้าไฮ้) อยู่ลาเดียว
ขอเชิญแม่พุ่มมาลาให้หันหน้ามาเหลียว	น้องจะว่าพี่เกี้ยว เลยเอย

วิธีร้อง เพลงเรือมีจังหวะช้า ประกอบด้วย กรับ ฉิ่ง มีเอกลักษณ์ตรงบทกระทู้ ลูกคู่ว่า "ฮ้าไฮ้" และบทสุดท้ายที่ต้องร้องทวน

2. เพลงฉ่อย

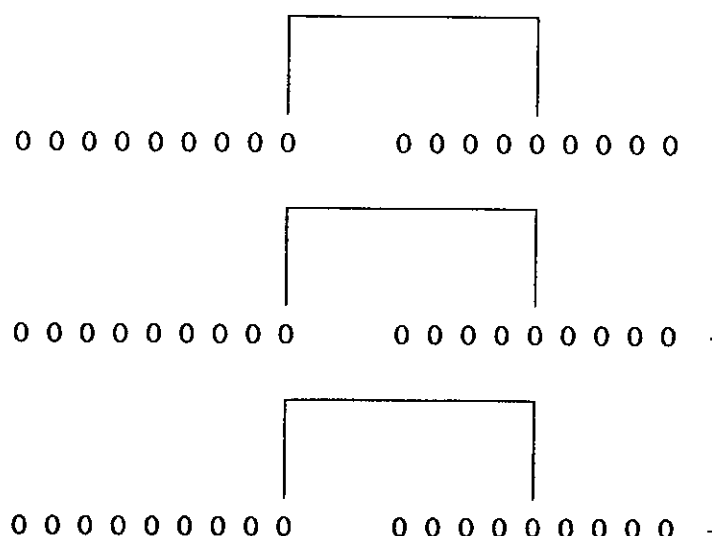
สุกัญญา สุกฉายา (2525 : 60 - 64) กล่าวถึงเพลงฉ่อย สรุปได้ว่า เพลงฉ่อยเป็นเพลงร้องโต้ตอบ มีเอกลักษณ์ คือ ลูกคู่รับคำว่า "เอ้ชา เอ้ชา ชา ฉ่า ช่า" หนอยแม่ เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมแพร่หลายเป็นที่รู้จักกันเกือบทั่วทุกจังหวัดของภาคกลาง และยังเป็นที่นิยมร้องเล่นกันอยู่ในปัจจุบัน จังหวัดที่มีพ่อเพลงแม่เพลงระดับอาชีพ ได้แก่ อ่างทอง อยุธยา สุพรรณบุรี ราชบุรีและอุทัยธานี เอนก นาวิกมูล (2528 : 28 - 29) กล่าวว่า เพลงฉ่อยมีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น เรียกว่า เพลงวง เพราะเดิมนิยมร้องเล่นเป็นวง เพลงเป่ เพราะมีพ่อเพลง ชื่อตาเป่ เรียกว่า เพลงฉ่า เพราะตอนท้ายรับว่า เอ้ชา เอ้ชา ชาฉ่าชา หนอยแม่

การแต่งกาย หญิงนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อตามความเหมาะสมกับอายุ หมวกสไบ
ชายนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอไทยหรือเสื้อคอกลม มีผ้าขาวม้าคาดสะเอวหรือห้อยไหล่

อุปกรณ์การเล่นเพลงฉ่อย นิยมปรบมือให้จังหวะ อาจจะมีกรับไว้ช่วยตีด้วยก็ได้
ลักษณะคำประพันธ์ เพลงฉ่อยใช้กลอนหัวเดียวแบบเพลงพื้นบ้านชนิดอื่น ๆ

โดยเฉพาะ "กลอนโล" คำในวรรคมีตั้งแต่ 8 - 10 คำ คำสุดท้ายของวรรคแรกจะส่งสัมผัส
มายังคำที่ 4 หรือ 5 ของวรรคหลัง

แผนผังคำประพันธ์

สวนวนชาย นายบัวเพื่อน โพธิ์พักตร์

ได้น้องสักคน พี่จะชุดโนนทานา

ไอ้ที่ไหนเป็นป่า พี่จะหันมันเข้าไป

จะคว่ำจอบเข้ามาจ้ำ จะชุดจามให้กระเจิง

จะหันป่าให้เปิง ไม่ต้องให้เมียไป

วิธีร้องเพลงฉ่อย

เป็นเพลงที่ร้องง่าย บทรับลูกคู่มีร้องแตกต่างกัน ชาวสระกระเทียม นครปฐมร้อง
รับว่า "เอ้ชา ซา ซาล่า ซา นอยแม่" ชาวสองพี่น้อง สุพรรณบุรีร้องรับว่า "เอ้ชา เอ้ชา ซา ล่า
ซา นอยแม่" หรือ "เอ้ชา ซะละลาดซา ซ้า ซา นอยแม่" ส่วนชาวอ่างทอง สิงห์บุรี อุทัย
ร้องว่า "เอ้ชา เอ้ชา ซา ล่า ซา" ลูกคู่จะสอดบทกระทุ้งว่า "หนอยแม่" "ซา ล่า ซา"
"อ้อยแม่" และให้จังหวะโดยการปรบมือ

3. เพลงอื่นแนว

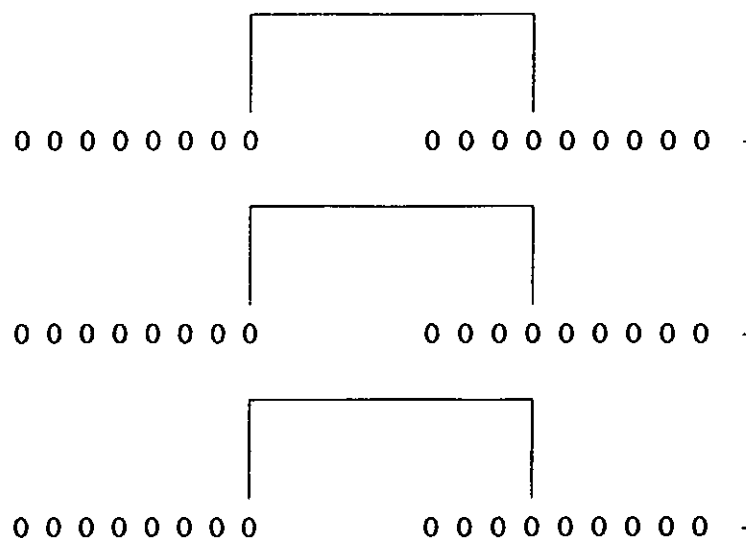
สัทธนา สุจนายา (2525 : 66 - 67) ได้กล่าวถึงเพลงอีแซว สรุปได้ว่า เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านของสุพรรณบุรี เล่นได้ทุกโอกาส นิยมเล่นในจังหวัดสุพรรณบุรี อย่างทอง สิงห์บุรี และฉะเชิงเทรา ปัจจุบันยังนิยมหาคณะเพลง เช่น เพลงอีแซวคณะขวัญจิต ศรีประจันต์ ไปเล่นในงานต่าง ๆ

การแต่งกาย หญิงชายนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อตามสมัยนิยม หญิงห่มสไบ ชาย
มีผ้าขาวม้าคาดเอว

อุปกรณ์ประกอบการเล่น เติมมีการปรบมือ ตีลัง ตีกรับ ให้จังหวะ ต่อมาได้เพิ่ม
เอาตะโพน 2 หน้า ตีสมทบเข้าไปด้วย

ลักษณะคำประพันธ์ เป็นกลอนห้วนเดียวเหมือนเพลงจ่อย แต่คำในวรรคมีมากกว่า คือ ประมาณ 9 - 10 คำ นิยมเล่นสัมผัสอักษรกันมาก ทำให้ไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น

แผนผังคำประพันธ์

सानวนथाय कणखवुजित श्रीपुजन्त

เข้ามาเถิดหนากระไรแม่มา แม่คุณอย่าช้ารีบมาเร็วไว

มาร้องมาเล่นเอ๋ยมาเต้นอีแซว พบหน้าน้องแก้ว น้องแก้วชื่นใจ

วิธีร้อง เพลงอีแซวมีท่อนร้องอยู่ 2 ท่อน คือ ท่อนองแบบเก่าและท่อนองแบบใหม่ และนิยมร้องในปัจจุบัน กล่าวกันว่า หวังเต๊ะ เป็นคนคิด ซึ่งขึ้นต้นว่า "เอ้ามาเถิดมากระไรแม่มา เออ" มีลูกคู่ร้องรับและตีฉิ่ง ตีกรับ ให้จังหวะ

4. เพลงระบำชาวไร่

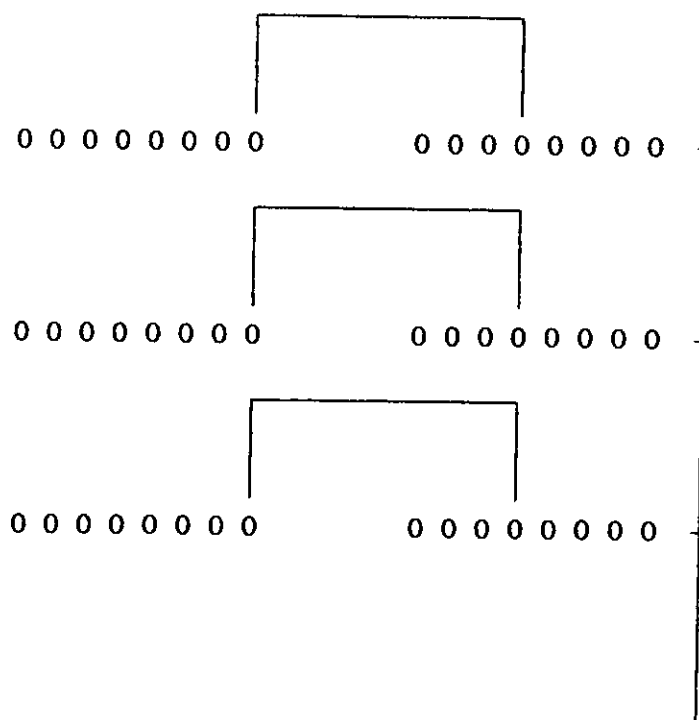
อเนก นาวิกมูล (2528 : 60 - 63) ได้กล่าวถึงเพลงระบำชาวไร่ว่า บางทีก็เรียกว่าเพลงชาวไร่หรือระบำบ้านไร่ สรุปได้ว่าเพลงระบำชาวไร่เป็นเพลงพื้นบ้านของลพบุรี สระบุรี นิยมเล่นในฤดูกาลทอดผ้าป่า ทอดกฐิน บวชนาคหรือตรุษสงกรานต์

การแต่งกาย แต่งง่าย ๆ แบบชาวบ้านหรือแต่งชุดชาวไร่ มีพัดหน้าทาบาก ทัดดอกไม้วางาม

อุปกรณ์การเล่น เพลงระบำชาวไร่นิยมใช้ปรบมือเป็นหลัก

ลักษณะคำประพันธ์ เพลงระบำชาวไร่ใช้กลอนหัวเดียวแบบเพลงพื้นบ้านชนิดอื่น ๆ โดยเฉพาะ "กลอนโล" คำในวรรคนี้ตั้งแต่ 6 - 8 คำ คำสุดท้ายของวรรคแรกจะส่งสัมผัสมายังคำที่ 4 ของวรรคหลัง

แผนผังคำประพันธ์

สำนวนของโบราณ

ไปไหนกันจ๊ะน้องสาว ผัดหน้าขาว ๆ จะไม่ที่ใด (ลูกคู่รับ "คงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลาโย")
 แต่งตัวสวยงามอย่างนี้ ช่างถูกใจพี่เสียที่กระไร (ลูกคู่รับ "คงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลาโย")
 สวยสมน้ำมนยิ่งนัก พี่ได้รู้จักจะจำใส่ใจ (ลูกคู่รับ "คงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลาโย")
 คิ้วโก่งราวกับคันศร โอ้แม่งามจนช่างงามวิไล (ลูกคู่รับ "คงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลาโย")

วิธีร้อง ก่อนร้องจะต้องขึ้นด้วยสร้อยก่อนว่า

(สร้อย " ขำระบาท่างไหนเล่าเอ๋ย ระบาท่างชาวบ้านไร่ เอ๋อระเหยลอมมา
 หงส์เอ๋ยลอมมาไมไกลไมไกล เข้าคงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลาโย หอมหวานอยู่ในคงเอ๋ย คงเอ๋ย
 เอ๋อเฮ้อเอ๋ยลาโย หอมหวานอยู่ในคงเอ๋ย"

และเมื่อจบแต่ละคำกลอน ลูกคู่จะร้องรับว่า "คงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลาโย"

5. เพลงพวงมาลัย

สุกัญญา สุกฉายา (2525 : 46 - 49) กล่าวถึงเพลงพวงมาลัย สรุปได้ว่า
 เพลงพวงมาลัยเป็นเพลงเก่าแก่ พบทั่วไปในท้องถิ่นภาคกลาง สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากแถว
 เพชรบุรี ซึ่งตรงกับบทเพลงพวงมาลัยบทหนึ่งว่า

"ทราบว่าแรกเกิดที่เพชรบุรี การลอยอัคคีในคงคา"

มีเอกลักษณ์คือ มักขึ้นต้นด้วยคำว่า "เอ๋อระเหยลอมมา" แล้วตามด้วยสร้อยและเนื้อร้อง พบใน
 จังหวัดนครปฐม เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี เพลงพวงมาลัยเล่นได้ใน
 เทศกาลงานมงคลต่าง ๆ แต่นิยมมากที่สุดคือ ในเทศกาลตรุษสงกรานต์ โดยใช้เป็นเพลงปรับ
 ของการละเล่นลูกช่วง ซึ่งฝ่ายใดแพ้จะต้องออกมารำ

การแต่งกาย หญิง ชาย นุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อและห่มผ้าตามสมัยนิยม

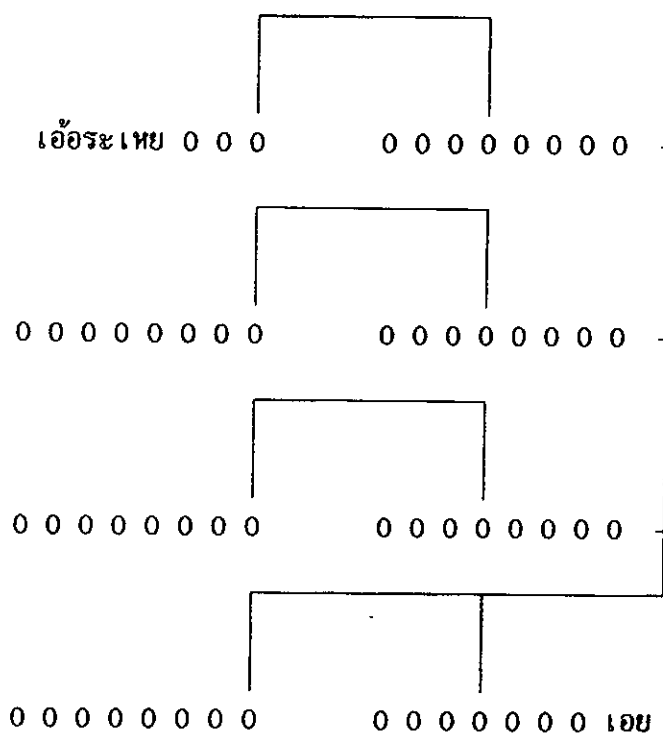
อุปกรณ์ประกอบการเล่น ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ใช้การปรบมือให้
 จังหวะ

ลักษณะคำประพันธ์ เพลงพวงมาลัยจำแนกตามความยาวของเนื้อเพลง ได้เป็น 2
 ชนิด ได้แก่ เพลงพวงมาลัยสั้นหรือเพลงพวงมาลัยเร็ว และเพลงพวงมาลัยยาวหรือเพลง
 พวงมาลัยช้า

เพลงพวงมาลัยสั้น มีความยาวประมาณ 3 คำกลอน หรือ 6 วรรค วรรคละ
 4 - 7 คำ มักจะขึ้นต้นด้วยคำว่า "เอ๋อระเหยลอมมา" และลงท้ายด้วยคำว่า "เอ๋ย"

เพลงพวงมาลัยยาว เพลงชนิดนี้มีความยาว 6 วรรคขึ้นไป โดยขึ้นต้นด้วยคำว่า "เอ้อระเหย" เช่นกัน บทหนึ่ง ๆ จะยาวเท่าไรก็ได้ไม่จำกัด จำนวนคำในวรรคไม่แน่นอน ประมาณ 5 - 8 คำ เพลงพวงมาลัยยาวเป็นกลอนหัวเดียวชนิดกลอนโลเหมือนเพลงปฐิพากย์อื่น ๆ และลงท้ายด้วยคำว่า "เอย" ในวรรคสุดท้ายเช่นเดียวกับเพลงพวงมาลัยสั้น

แผนผังคำประพันธ์

สำนวนโบราณ ชาย

เอ้อระเหยลอยละล่อง	พี่กับน้องร้องพวงมาลัย (ลูกคู่รับ)
ร้องรำก็ถูกจังหวะ	เราสวยจริงนะ โอ้แม่ย่าใจ
เอวกลมแม่ผมตัดลอน	น้าน้องก็อ่อนช่างงามวิไล
สวยสมน้ำขมยี่งัก	พี่นี้รักจนแทบหมดใจ
พวงเจ้าเอ๋ยลาไป	พี่รักทราวม้วยคนเดียวเอย (ลูกคู่รับ)

วิธีร้อง เพลงพวงมาลัยสั้นมีจังหวะกระชับและร้องเร็ว แม้จะปรากฏอยู่ในจังหวะต่าง ๆ แต่การร้องก็คล้ายคลึงกัน เพลงราวงในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม หลายเพลงได้นำเพลงพวงมาลัยสั้นมาดัดแปลงเป็นเพลงราวง ส่วนเพลงพวงมาลัยยาว ลูกคุ่มักนิยมร้องรับในคาถากลองแรก และคาถากลองสุดท้าย

6. เพลงเกี่ยวข้าว

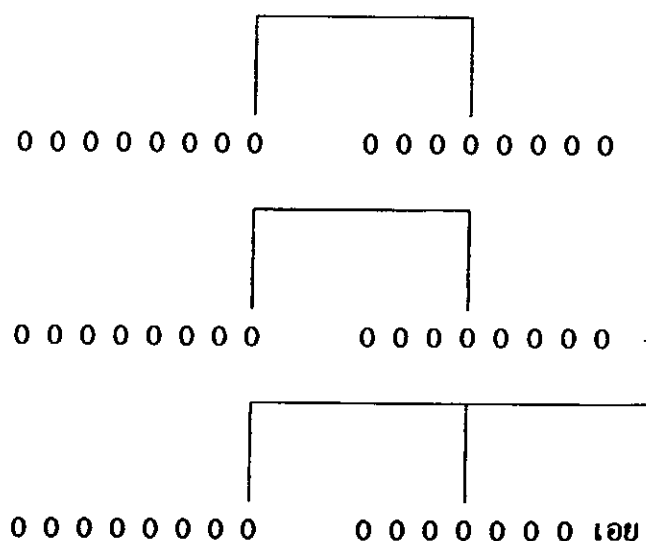
อเนก นาวิกมูล (2528 : 43 - 45) ได้กล่าวถึงเพลงเกี่ยวข้าว สรุปได้ว่า เพลงเกี่ยวข้าวเป็นเพลงร้องโต้ตอบเมื่อหยุดเกี่ยวข้าว ไร่เดียวไปด้วย เอกลักษณ์ของเพลงคือ ลูกคุ่มักจะร้องรับท้ายวรรคหลังด้วยคำว่า เฮ้ เฮะ หรือ เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้ นิยมเล่นในจังหวัดอ่างทอง สุพรรณบุรี สิงห์บุรี อโยธยา นครนายกและฉะเชิงเทรา

การแต่งกาย หญิงนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อแขนยาว (นิยมสีดำ) สวมจอบ ชายนุ่งโจงกระเบน หรือโสร่งหรือกางเกงสามส่วน สวมเสื้อแขนยาว สวมหมวกสาน

อุปกรณ์ประกอบการเล่น เขียวคนละเล่ม รวงข้าวคนละกำมือ ปัจจุบันมีกลองหรือระฆังประกอบจังหวะ

ลักษณะคำประพันธ์ เพลงเกี่ยวข้าวเป็นกลอนห้าเดียวเช่นเดียวกับเพลงฉ่อย วรรคหนึ่งมี 7 - 9 คำ แต่ด้านหลังของวรรคก่อนสุดท้ายจะสัมผัสกับกลอนห้าเดียวเช่นเดียวกับเพลงเรือหรือเพลงพวงมาลัย และลงท้ายด้วยคำว่า เอย

แผนผังคำประพันธ์

สาวนชาย พ่อสาว วงษ์งาม (สุวรรณประทีป)

อันถ้อยคำรำไซ มาว่ากันไกลอนลา (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)

พี่จะเดือนสัดตน แม่หนูเป็นคนมีปัญญา (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)

เมื่อจะออกไปจากบ้าน นอกเรือนชานหรือนอกเคหา (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)

ไอ้ต๋อโสนตั้งโค่ตรงหน้า จะตาเอาขาของนางเอย (เอ็งเอ้ย นางเอย

ไอ้ต๋อโสนตั้งโค่ตรงหน้า ไอ้ต๋อโสนตั้งโค่ตรงหน้า จะตาเอาขานางเอย หงส์เอ้ย นางเอย

เอ้าตรงหน้า ตรงหน้า จะตาเอาขานางเอย)

วิธีร้อง เพลงเกี่ยวข้าวมีจังหวะและท่วงทำนองค่อนข้างรวดเร็วทันอกทันใจผู้ฟัง
ขึ้นต้นท่วงว่า "เอ็ง เงอ เอ็ง เงอ ชะ เออ เงิง เงอ ชะ เออ เงิง เง้ย" ลูกทุ่งจะร้องรับ
ว่า "เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้" และมีการกระทุ้งออกทำทาง มือขวาจับเคียว มือซ้ายจับรวงข้าว

7. ลาตัด

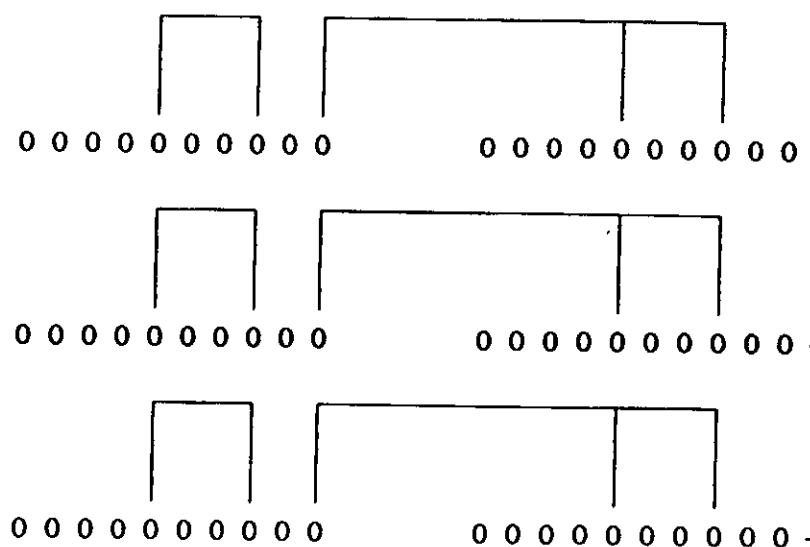
อมรา กล้าเจริญ (2527 : 42 - 47) กล่าวถึงการเล่นลาตัด สรุปได้ว่า
ลาตัดเป็นการละเล่นเพลงพื้นบ้าน ที่นิยมเล่นกันมากในภาคกลาง และที่แสดงกันมากคือ พระนคร
ศรีอยุธยา บhumธานี อ่างทอง สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร

การแต่งกาย ชายนุ่งผ้าโจงกระเบนสีสด ใส่เสื้อคอพวงมาลัยแขนสั้นดอกกลดลาย
ถ้าเป็นสีพื้นก็เป็นผ้าที่มีเนื้อมัน สีสดใส มีผ้าคาดเอว ฝ่ายหญิงนุ่งผ้าโจงกระเบน นิยมสวมเสื้อ
คอกลม คอขาดค่อนข้างลึก แขนกุด นิยมติดด้วยพ้ายกิ้นหรือปักเลื่อม

อุปกรณ์การเล่น ใช้เครื่องประกอบจังหวะ คือ ฆ้องวง 4 ใบ (จำนวนของ
ฆ้องวง กำหนดมาแต่โบราณ) และฉิ่ง

ลักษณะการเล่น ลาตัดจะมีปะปนกันหลายชนิด เพราะถือว่าการเล่นลาตัด
ให้ครบกระบวนการต้องเล่นให้ครบที่เรียกว่า ออก 12 ภาษา ในกลอนลงท้ายไม่นิยมลงเสียงที่
เป็นคำตาย ลาตัดจะมีบทกลอนนาสร้อย บทนาสร้อยนี้จะเป็นลักษณะเฉพาะของผู้แสดงแต่ละคน
ลักษณะกลอนที่ต้นหรือกลอนเกินท่วง ประโยคของกลอนวรรคหนึ่งจะมีความยาว 10 - 12 คำ
ช่วงเว้นท่วงในวรรคหนึ่ง ๆ มี 2 จังหวะ

แผนผังคำประพันธ์

สัพณชาย นายหวังดี นิมา

คนเราทุกวัน ที่คบกันเป็นพวกพ้อง ถ้าคบกันเพื่อเงินทองแล้วไม่ต้องสงสัย
ต้องแตกร้างกันแน่ ท่านผู้แก่เคยเตือน เพื่อนเราเผาเรือนจะคบเป็นเพื่อนได้ยังง

วิธีร้อง เริ่มการโหมโรงด้วยการตีระฆังนาในท่วงทำนองต่าง ๆ จบแล้วต่อด้วย
บทไหว้ครู ขอบคุณเจ้าภาพ ทักทายผู้ชมและออกตัวในฝีมือการแสดง แล้วเริ่มเชิญชวนว่ากลอน
ต่อมีปากกัน โดยฝ่ายชายขึ้นก่อนและจบลงด้วยเพลงลา กลอนลาตัดมีการร้องนำสร้อย ตัวลาตัด
ก็จะร้องบทนำสร้อยก่อน เพื่อส่งให้ลูกคู่รับ โดยร้องบทสร้อยนั้น 2 เที้ยว แล้วจึงว่าต้นกลอน ที่
เรียกว่า กลอนเดินทำนอง เมื่อลากกลอน ลูกคู่จะรับด้วยบทสร้อยจึงจะถือว่า หมดกลอนในตอน
หนึ่ง ๆ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

1. ความหมายของเจตคติ มีผู้ให้ความหมายของเจตคติไว้พอสังเขปดังนี้

เชดส์กดี โนวาสินธุ์ (2520 : 38) ได้กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกของ
บุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคล
แสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเรานั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็น

ไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม ซึ่งเจตคตินี้จะแสดงออกหรือปรากฏให้เห็นชัดเจนในกรณีที่สิ่งเร้านั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคม

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2518 : 3) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกที่แสดงออกอย่างมั่นคงต่อบุคคลหรือสถานการณ์ใด ๆ ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดี ชัดแจ้งหรือเป็นกลางก็ได้ อันเป็นผลของการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะที่ดีหรือเลวของบุคคลหรือสถานการณ์นั้น ๆ

✓ เดโซ สวานานท์ (2521 : 28) กล่าวว่า เจตคติเป็นคุณลักษณะของบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ และเปลี่ยนแปลงได้ และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดทิศทางพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้นเจตคติจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในหน้าที่การงานหรืออาชีพของตน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 3) กล่าวว่า เจตคติเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก องค์ประกอบของเจตคติแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive) องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective) และองค์ประกอบทางด้านปฏิบัติ (Psychomotor)

อลพอร์ต (Allport. 1935 : 418) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเจตคติไว้ว่าเป็นลักษณะความพร้อมทางจิตใจ ตลอดจนประสบการณ์ที่กระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมและกำหนดทิศทางของพฤติกรรมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อสถานการณ์ได้รับความสำเร็จ เจตคติค่อย ๆ ก่อตัวขึ้น ดังนั้น ครูที่ต้องการให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อวิชาใด ๆ ก็ควรจะสอนด้วยวิธีการสอนที่ถูกต้องด้วย

กูด (Good. 1963 : 48) ได้ให้คำจำกัดความของเจตคติไว้ว่า เจตคติคือความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ เช่น รัก เกลียด หรือกลัว หรือไม่พอใจมากน้อยเพียงใดต่อสิ่งนั้น

เธอร์สโตน (Thurstone. 1967 : 77) กล่าวว่า เจตคติเป็นการแสดงออกทางด้านผลรวมของความโน้มเอียงและความรู้สึก ความมีอคติ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นอยู่ในใจมาก่อน ความคิด ความกลัว การบังคับขู่เข็ญ การลงความเห็นของมนุษย์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าเจตคติหมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่อาศัยประสบการณ์และความรู้อันได้สะสมมาตั้งแต่อดีต ในการแสดงออกต่อบุคคลหรือสถานการณ์ ซึ่งอาจมีความเห็นคล้อยตาม ชัดแจ้งหรือไม่แสดงออกเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง

2. องค์ประกอบของเจตคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 3 - 4) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติว่ามีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

2.1 องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา ได้แก่ ความคิดซึ่งอาจอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความคิดของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ

2.2 องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ความรู้สึกซึ่งจะเป็นตัวเรา "ความคิด" อีกต่อหนึ่ง ขณะที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความรู้สึกดีหรือไม่ดี แสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในด้านบวกและลบตามลำดับ

2.3 องค์ประกอบทางด้านปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มทางปฏิบัติหรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดปฏิบัติหรือปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

องค์ประกอบทั้ง 3 นี้ มีความสัมพันธ์กันมาก บางครั้งจะแยกกันไม่ออก เช่น ถ้าบุคคลใดเคยประสบอุบัติเหตุรถยนต์แล้วมา เขาอาจจะมีความรู้สึกในด้านลบต่อรถยนต์ แต่ในขณะเดียวกัน เขาอาจยอมรับว่าเขาจำเป็นต้องใช้รถยนต์ในการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ ซึ่งแสดงว่าเขามีองค์ประกอบทางด้านปฏิบัติเป็นไปในด้านบวก และมีแนวโน้มที่จะใช้รถยนต์ไปในด้านลบ

3. ประโยชน์ของเจตคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 4) กล่าวว่า เจตคติให้ประโยชน์กับบุคคล ดังนี้

3.1 ช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูปหรือระบบสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา

3.2 ช่วยให้ความนิยมในตัวเองโดยชี้ให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีหรือบปิตความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่เรา

3.3 ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิกิริยาตอบโต้หรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกไปนั้น ส่วนมากจะทำในสิ่งที่นำความพอใจมาให้

3.4 ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเองซึ่งแสดงว่าเจตคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น

4. การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2522 : 7) กล่าวว่า เจตคติเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากสิ่งต่อไปนี้คือ

- 4.1 เจตคติเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลหรือสื่อมวลชน
- 4.2 เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงหรือความสะเทือนใจ
- 4.3 เมื่อถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติไปนาน ๆ
- 4.4 การรักษาทางจิต เพื่อให้เข้าใจเหตุผลที่ถูกต้อง
- 4.5 เปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมใหม่

จะเห็นได้ว่า เจตคติของบุคคลสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ในสถานการณ์หลาย ๆ อย่าง ดังที่กล่าวมาแล้ว ในทบทวนเดียวกัน เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้เพลงพื้นบ้านประกอบการสอน ย่อมทำให้นักเรียนเปลี่ยนเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

5. ลักษณะและประเภทของเจตคติ

5.1 เจตคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือการได้รับประสบการณ์ มิใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2524 : 240) ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เคลแมน (ซูซีฟ อ่อนโลกสูง. 2522 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Calman. n.d.) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงเจตคติว่า เป็นไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมภายใต้กระบวนการ ดังนี้

5.1.1 การยินยอม คือ การยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่น เพื่อให้เขาปฏิบัติตัวในทางที่ตนต้องการหรือพอใจ

5.1.2 การเลียนแบบ คือ การแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เหมือนสมาชิกในสังคม หรือเพื่อให้คนอื่นเห็นว่าตนเป็นคนเก่ง เพื่อการมีสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่น

5.1.3 รับอิทธิพลจากสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากตรงกับค่านิยมที่มีอยู่ในตัวเอง นอกจากนี้ เจตคดียังมีลักษณะเป็นดัชนีที่จะชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม นั่นคือถ้าบุคคลใดมีเจตคติที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมนั้น และในทางตรงกันข้าม ถ้ามีเจตคติที่ไม่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหาโดยการถอยหนีหรือต่อต้าน (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2524 : 240)

5.2 เจตคติของแต่ละบุคคลนั้นย่อมมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ประเภท

5.2.1 เจตคติเชิงนิมาน เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ สนับสนุน ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

5.2.2 เจตคติเชิงนิเสธ เป็นการแสดงออกในลักษณะตรงกันข้าม เช่น ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ยินดี ไม่ร่วมมือ ไม่ทำ

5.2.3 เจตคติที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นทั้ง เจตคติเชิงนิมานและเจตคติเชิงนิเสธ แต่อยู่ระหว่างกลาง ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง เช่น รู้สึกเฉย ๆ ไม่ถึงกับชอบหรือเกลียด

6. หลักการสร้างเจตคติที่ดีแก่เด็ก

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ นั้น นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาที่เรียนแล้วก็จะต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาเหล่านั้นด้วย เพราะเจตคติในวิชาที่เรียนมีความสำคัญเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน สนใจเรียน หมกมุ่นในการเรียนและแสวงหาความรู้ได้อย่างดี ถ้าหากว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน ต่อกิจกรรมการเรียนการสอน ต่อวิชาที่เรียน ก็จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงด้วย (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2524 : 7)

การวัดเจตคติ

ในการวัดเจตคตินั้น นักการศึกษาหลายท่านได้สร้างเครื่องมือวัดเจตคติไว้หลายแบบด้วยกัน เช่น วัดเจตคติโดยวิธี Equal Appealing Intervals ของเซอร์สโตน การวัดเจตคติโดยวิธี Scalogram Annalsis ของกัตแมน การวัดเจตคติโดยวิธี Semantic Differential ของออสกูดและคนอื่น ๆ นอกจากนี้อาจใช้วิธี Projective Techniques หรือวิธี Summated Ratings ของ Likert ก็ได้

มาตราวัดเจตคติตามวิธีของ ลิเครท ผู้คิด คือ Rennis Likert มาตราวัดวิธีนี้มีชื่อเรียกได้หลายอย่าง ได้แก่ Likert Scale, Summated Rating Scale และ An Posterioril Approach

การวัดเจตคติโดยวิธี Summated Ratings มีขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งวัตถุประสงค์ว่าต้องการศึกษาเจตคติของใครที่มีต่อสิ่งใด
2. ให้ความหมายของเจตคติต่อสิ่งที่จะศึกษานั้นให้แจ่มชัด เพื่อให้ทราบว่าเป็น Psychological Object นั้นคืออะไร ประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง เช่น จะวัดเจตคติของนักเรียนต่อวิชาภาษาไทย ก็ต้องวิเคราะห์ให้ทราบว่า ควรถามเกี่ยวกับภาษาไทยในเรื่องใดบ้าง
3. ทำการสร้างข้อความเจตคติให้ครอบคลุมคุณลักษณะต่าง ๆ ที่วิเคราะห์ได้ จำนวนข้อความที่สร้างควรมีประมาณ 20 - 30 ข้อความ และให้มีจำนวนข้อความที่กล่าวถึงที่ต้องการ

ศึกษาในทางที่ดี (ทางบวก) และในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) จำนวนมากพอต่อการที่เมื่อนำไปวิเคราะห์คุณภาพแล้ว เหลือตามที่ต้องการ

4. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยผู้สร้างข้อความเองหรือนำไปให้ผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบ

5. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนจะบรรจุลงในมาตราวัดเจตคติ

การกำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละตัวเลือก ควรให้คะแนนเป็นเท่าใด ทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่นิยมใช้มากที่สุดคือวิธี Arbitrary Weighting Method วิธีนี้คือ กำหนดให้แต่ละตัวเลือกมีน้ำหนักเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ดังนั้นข้อความที่กล่าวถึงสิ่งนั้น ๆ ในทางที่ดี (ทางบวก) ถ้าตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยเฉย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จะให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ และข้อความที่กล่าวถึงสิ่งนั้น ๆ ในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) ถ้าตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยเฉย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จะได้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ และดิลก ดิลกานนท์. 2526 : 25 - 27)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

เจตคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดของคน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องน่าศึกษาอย่างยิ่ง และมีผู้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับเจตคติไว้มากมาย ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

อรุณศรี แสงแก้ว (2530 : 60) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนซึ่งใช้แบบฝึกอ่านที่ใช้คำตามระดับต่าง ๆ กับการสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการอ่านของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันและความสามารถในการอ่านของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผานิต เพชรจารี (2529 : 66 - 67) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเจตคติต่อวิชาภาษาไทยกิจวัตรและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการสอนแบบจินตนาการกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อวิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน และเจตคติต่อวิชาภาษาไทยเพื่อกิจวัตร หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัทธยา สายศิลป์ (2526 : 68) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดฝึก สมรรถภาพการอ่านเร็ว กับการสอนที่ฝึกตามกิจกรรมคู่มือการสอนของกรมวิชาการ ผลการวิจัย สรุปว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการอ่านภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จารุณี โชคสมัย (2526 : 71) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้นิพนธ์การอ่าน 2 แบบ ที่ส่งผลต่อสภาพการอ่านเร็วและเจตคติต่อภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีเจตคติต่อภาษาไทย สูงกว่าก่อนการใช้นิพนธ์การอ่านอย่างมีนัยสำคัญและเจตคติต่อภาษาไทยไม่แตกต่างกัน

วาสนี ชูสงค์ (2525) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชา หลักภาษาเพื่อการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการ ศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาหลักภาษาเพื่อ การสื่อสารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวิชาหลักภาษาเพื่อการสื่อสารหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า เจตคติต่อวิชาภาษาไทยเป็นสิ่งที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นกับ นักเรียนได้ การให้นักเรียนได้รับการสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบ ก็คงจะช่วยให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทยได้

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้าน ภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกัน
2. เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกัน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้าน ภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน
4. เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง /
2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ /
3. การดำเนินการทดลอง /
4. การวิเคราะห์ข้อมูล /
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนเทพลีลา แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ห้องเรียน รวม 200 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพลีลา แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 ที่เรียน วิชาเลือกเสรีภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวม 60 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แล้วจับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน และเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน สอนตามคู่มือครู

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ประกอบไปด้วย

- 2.1 แผนการสอนวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม)
 - 2.1.1 แผนการสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน
 - 2.1.2 แผนการสอนตามคู่มือครู
- 2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย
- 2.3 แบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

แผนการสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน

ผู้วิจัยสร้างแผนการสอนวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม)

โดยดำเนินขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรวิชาภาษาไทย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ได้พิจารณาขอบข่ายเนื้อหา จุดประสงค์ทั่วไป และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการสอน

2. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแผนการสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอน จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยต่าง ๆ

3. ศึกษาหลักการทำทฤษฎีเกี่ยวกับการแต่งเพลงพื้นบ้านภาคกลาง

4. เลือกเนื้อหาที่นำมาใช้ในการทดลอง คือ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณีและภาษากับคตินาบ้าน โดยใช้เวลาในการสอน 14 คาบ คาบละ 50 นาที

5. สร้างแผนการสอน 14 คาบ แบ่งออกเป็น 7 แผน คือ

5.1 แผนการสอนที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี เรื่องประเพณีการเกิด จำนวน 2 คาบ โดยใช้ทำนองเพลงเกี่ยวข้าวประกอบการสอน

5.2 แผนการสอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี เรื่องประเพณีการแต่งงาน จำนวน 2 คาบ โดยใช้ทำนองลำตัดประกอบการสอน

5.3 แผนการสอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี เรื่องประเพณีการตาย จำนวน 2 คาบ โดยใช้ทำนองเพลงพวงมาลัยประกอบการสอน

5.4 แผนการสอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี เรื่องประเพณีแข่งบั้งไฟ จำนวน 2 คาบ โดยใช้ทำนองเพลงเรือประกอบการสอน

5.5 แผนการสอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี เรื่องประเพณีชิงเปรต จำนวน 2 คาบ โดยใช้ทำนองเพลงฉ่อยประกอบการสอน

5.6 แผนการสอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับคตินาบ้าน เรื่องปริศนาคำทาย ความเชื่อโชคลาง จำนวน 2 คาบ โดยใช้ทำนองเพลงอีแซวประกอบการสอน

5.7 แผนการสอนที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับคตินาบ้าน เรื่องสำนวนสุภาษิต คำพังเพย จำนวน 2 คาบ โดยใช้ทำนองเพลงระบำชาวไร่ประกอบการสอน

6. สร้างบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางจำนวน 7 เพลง ตามเนื้อหา หลักการและทฤษฎี เกี่ยวกับการแต่งเพลงพื้นบ้านภาคกลาง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทย 3 คน ตรวจสอบแก้ไข ความเหมาะสมของภาษา ถ้อยคำ และฉันทลักษณ์ นำบทเพลงที่ได้แก้ไขแล้วไป บันทึกเสียงลงในแถบบันทึกเสียง

7. นำแผนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา จุดมุ่งหมาย กิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

8. นำแผนการสอนที่ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพศิลา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อค้นหาข้อบกพร่อง แล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

แผนการสอนตามคู่มือครู

ผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอนของกลุ่มควบคุม โดยมีการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) จากหนังสือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์ทั่วไป และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการสอน

2. สร้างแผนการสอน 7 แผน ให้สอดคล้องกับวิธีดำเนินการทดลองและวัตถุประสงค์ ของหลักสูตร โดยยึดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผลเป็นสำคัญ แล้วนำ แผนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขในด้านความสอดคล้องของกิจกรรม เนื้อหา และการประเมินผล ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

3. นำแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพศิลา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

4. นำแผนการสอนที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปสอนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำการวิจัยต่อไป

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) มีวิธีดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) โดยพิจารณาจุดประสงค์การเรียนรู้และหลักการของหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการทำแบบทดสอบ
2. ศึกษาวิธีการสร้างข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบจากหนังสือการเขียนข้อสอบของ ขวาล แพร่ดกุล (2520 : 1 - 407) แล้วนำเนื้อเรื่องมาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 80 ข้อ โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี และภาษากับคตินิเวศน์
3. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมปฏิบัติงานนิพนธ์ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาเพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความเที่ยงตรงของพฤติกรรมที่ต้องการวัดให้สอดคล้องกับคำถาม
4. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนเทพศิลา แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่เคยเรียนรายวิชานี้มาแล้ว จำนวน 80 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน โดยให้ข้อถูก ข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ผิดหรือไม่ได้ทำ และข้อที่ตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ไม่ให้คะแนน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบแต่ละข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วเลือกเอาข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .38 - .78 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 - .72 ขึ้นไป ได้ข้อสอบจำนวน 40 ข้อ
6. นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้แล้ว ไปหาความเชื่อมั่นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 80 คน โดยใช้สูตร KR - 20 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 130) ได้ค่าความเชื่อมั่น .83

แบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

แบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนของลิเคอร์ท (Likert) โดยมีลำดับการสร้างดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามวัดเจตคติ ตามวิธีของ ลิเคอร์ท จากหนังสือ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพของเชดสกีดี โนวาสินส์ (2520 : 45 – 70) หนังสือวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2531 : 114 – 115) หนังสือการวัดผลของ ไพศาล หวังพานิช (2526 : 146 – 149)

2. สร้างข้อความที่ได้แสดงลักษณะของเจตคติต่อวิชาภาษาไทย โดยปรับปรุงจากแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของ ผาณิต เพชรจารัส และเพียงใจ บุญนันทน์ จำนวน 40 ข้อความ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

กรณีที่ 1 ในข้อความที่มีความหมายทางบวก (Positive) ให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน

กรณีที่ 2 ในข้อความที่มีความหมายทางลบ (Negative) ให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอคณะกรรมการควบคุมปริมาณพันธและผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้อง และตรวจแก้ไขสำนวนภาษาให้ชัดเจนขึ้น

4. นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทยที่ได้ตรวจสอบและปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพศิลา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 80 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 25% แล้วเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง คือมีค่า t (t - test) ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปไว้ 20 ข้อ

5. นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทยที่คัดไว้ 20 ข้อ มาหาความเชื่อมั่นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพศิลา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronback) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 132 - 133)

3. การดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design) ของลัว่น สายยศ และอังคณา สายยศ (2536 : 216) มีลักษณะดังนี้

3.1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T ₁	X	T ₂
CR	T ₁	-X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปแบบการทดลอง

-X	แทน	การสอนตามแนวคู่มือครู
X	แทน	การสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลาง
R	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม
E	แทน	กลุ่มทดลอง
C	แทน	กลุ่มควบคุม
T ₁	แทน	การสอบก่อนการเรียน
T ₂	แทน	การสอบหลังการเรียน

3.2 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ทดสอบก่อนการเรียนรู้ (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ท 051 (ภาษาถิ่นวัฒนธรรม) และแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว

3.2.2 ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยทำการสอนกลุ่มควบคุมและกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3.2.3 ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาภาษาไทยฉบับเดียวกันกับการทดสอบก่อนการเรียนรู้

3.2.4 ตรวจสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดย

4.1 ใช้ t-test แบบ Independent ในรูปผลต่างของคะแนน (Different Score) ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 และ 2

4.2 ใช้ t-test แบบ Dependent Sample ในการทดสอบสมมติฐาน ข้อ 3 และ 4

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

5.1 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 59)

ค่าคะแนนเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

ค่าความแปรปรวน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 63)

$$s^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N - 1)}$$

เมื่อ	s^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

5.2.1 หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) โดยใช้เทคนิค 25%

ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ คำนวณจากสูตรของเอ็ดวาร์ด (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 85)

5.2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) คำนวณจากสูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 168 - 169)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ = $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$

q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ คือ $1 - p$

s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัดฉบับนั้น

5.2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาภาษาไทย โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1970 : 161)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนของเครื่องมือวัด

s_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

5.2.4 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาภาษาไทย โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ คำนวณจากสูตร ของเอ็ดวาร์ด (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 85)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบถาม
	$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

5.3 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

5.3.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent ในรูปผลต่างของคะแนน (Different Score) (Scott and Werthemer. 1966 : 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S_D^2}{n_1} + \frac{S_D^2}{n_2}}$$

$$S_D^2 = \frac{\sum (D_1 - MD_1)^2 + \sum (D_2 - MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา
	MD_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนสอบก่อนและ หลังการทดลองของทุกคนในกลุ่มทดลอง
	MD_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนสอบก่อนและ หลังการทดลองของทุกคนในกลุ่มควบคุม
	S_D^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่าง การทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียนของ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
	$S_{MD_1 - MD_2}$	แทน	คะแนนความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างของ คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง MD_1 และ MD_2

5.3.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน ภายในกลุ่มเดียวกัน คำนวณจากสูตร t-test แบบ Dependent Sample (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 87)

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n \Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n - 1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาของการแจกแจงแบบที
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	n	แทน	จำนวนคู่
	ΣD	แทน	ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกัน เป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบ ก่อนการเรียนกับหลังการเรียน
	ΣD^2	แทน	ผลรวมกำลังสองของความแตกต่างจากการ เปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้ จากการทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง
$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าสถิติของการแจกแจงแบบที (t-Distribution)
MD	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างคะแนน ก่อนและหลังการทดลอง
ΣD	แทน	ผลรวมความต่างของคะแนนแต่ละคู่
ΣD^2	แทน	ผลรวมความต่างของคะแนนแต่ละคู่ยกกำลังสอง
$S_{MD_1} - MD_2$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบ หลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู
2. เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลอง

4. เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้าน
ภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้
บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน
ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test ในรูป
Difference Score ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยระหว่างกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	$S_{MD_1 - MD_2}$	t
กลุ่มทดลอง	30	16.10	21.60	5.50	0.03	2.10*
กลุ่มควบคุม	30	15.13	18.77	3.63		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.) เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลง
พื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลัง
การทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test ในรูป Difference
Score ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	$S_{MD_1 - MD_2}$	t
กลุ่มทดลอง	30	70.03	75.83	5.67	0.49	3.35**
กลุ่มควบคุม	30	65.17	68.90	3.83		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test ในรูป Dependent Sample

3.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ได้ผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	$\sum D$	$\sum D^2$	t
กลุ่มทดลอง	30	16.10	21.60	165	1,265	8.58**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง ได้ผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มควบคุม	30	15.13	18.77	109	669	6.49**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยการให้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลอง

เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test ในรูป Dependent Sample เพื่อนำค่า t ของการสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกัน

4.1 เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

เจตคติต่อวิธีสอน	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	$\sum D$	$\sum D^2$	t
กลุ่มทดลอง	30	70.03	75.83	168	1,076	14.20**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 แสดงว่า เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง การทดลอง ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง การทดลอง

เจตคติต่อวิธีสอน	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มควบคุม	30	65.17	68.90	112	460	17.02**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 แสดงว่า เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนการ ทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลอง

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกัน
2. เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกัน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน
4. เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพศิลา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน กลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือครู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้

2.1 แผนการสอน 2 แบบ คือ แผนการสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับแผนการสอนตามคู่มือครู

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.83 ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .38 - .78 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 - .72

2.3 แบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย ซึ่งปรับปรุงจากแบบสอบถามของ ผาณิต เพชรจรัส (2529 : 100 - 101) และเพียงใจ บุญนันทน์ (2538 : 156 - 158) ที่หาคุณภาพแล้ว จำนวน 20 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (t) โดยใช้เทคนิค 25% และใช้ t - distribution ใหม่ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพนักเรียนแต่ละข้อ มีค่าอำนาจจำแนก 2.15 - 4.96 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .96

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทดสอบก่อนทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) และแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทยกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

3.2 ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาสอน 14 คาบ เท่ากัน กลุ่มทดลองดำเนินการสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน กลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือครู

3.3 ทดสอบหลังการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามวัดเจตคติชุดเดียวกับการทดสอบก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t - test แบบ Difference Score
2. เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t - test แบบ Difference Score
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t - test แบบ Dependent Sample
4. เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t - test แบบ Dependent Sample

สรุปผลการทดลอง

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนแตกต่างกับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนแตกต่างกับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ท 051 (ภาษาถิ่นวัฒนธรรม) ที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู
จากการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่าการนำบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพันธ์ศรี สิทธิชัย (2529 : 62) ปิยะศักดิ์ สันทรพิสัย (2530 : 59) ฉวีวรรณ โพธิ์ดา (2530 : 75) สุภาวดี สุจริต (2531 : 74) ที่พบว่านักเรียนที่สอนโดยการใช้เพลงประกอบการสอนของกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

การวิจัยครั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ มาถ่ายทอดโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ในการนำเข้าสู่บทเรียนและสรุปบทเรียน ช่วยทำให้นักเรียนได้รับความรู้และความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว เพราะบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางใช้คำสั้น กระชับและคล้องจองกัน มีจังหวะสนุกสนาน เข้าใจ ทำให้นักเรียนจดจำได้อย่างรวดเร็ว เกิดความเพลิดเพลินและสนใจเรียนมากขึ้น ดังที่ ทวีป อภิสิทธิ์ (2521 : 26) กล่าวว่าไว้ว่า เพลงจะช่วยให้เด็กเรียนผ่อนคลายอารมณ์ ไม่เคร่งเครียด ทั้งยังเป็นการฝึกให้รู้จักฟังสิ่งที่มีการบรรยายในเวลาว่าง เพลงและดนตรีจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนดีขึ้น นอกจากนั้นยังตรงกับความต้องการของเด็กวัยรุ่นที่ไม่ชอบอยู่นิ่งเฉย การให้นักเรียนได้แสดงออกจึงเป็นการตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ในระยะแรกที่ทำการศึกษาทดลองนั้น นักเรียนบางคนยังร้องเพลงพื้นบ้านได้ไม่ดีนัก เพราะนักเรียนยังขาดทักษะ ผู้วิจัยใช้วิธีการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยฝึกให้รู้จักจังหวะก่อน จึงสอนเนื้อร้องและทำนอง ทำให้นักเรียนรู้วิธีการร้องเพลงพื้นบ้านนั้นไม่ยาก เมื่อดำเนินการทดลองต่อไป พบว่านักเรียนมีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในเพลงพื้นบ้านอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ โดยให้นักเรียนช่วยกันฝึกแต่งเพลงพื้นบ้านจากเนื้อหาลำก ง่าย ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้อย่างแม่นยำ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายในกลุ่ม พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 3 แสดงว่าวิธีการสอนทั้งสองวิธีส่งผลให้นักเรียนพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น แต่เมื่อนำคะแนนผลต่างในการสอนก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกันพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนมีคะแนนผลต่างสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนเป็นวิธีที่สามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียนได้

2. การเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

จากการศึกษาพบว่าเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนนั้น ทำให้นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาภาษาไทยสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

2.1 บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางนั้นมีจังหวะสนุกสนาน เร้าความสนใจ เมื่อนำมาใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียนและสรุปบทเรียน ทำให้นักเรียนตื่นตัวและเข้าใจเนื้อหาได้รวดเร็วขึ้น

2.2 ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนโดยสอนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่เร่งรัดให้นักเรียนเกิดความเครียด เพราะจะทำให้ให้นักเรียนเบื่อหน่ายในการเรียน

เมื่อพิจารณาเจตคติต่อวิชาภาษาไทยภายในกลุ่มของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม พบว่าเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 4 แสดงว่าหลังการทดลองเจตคติของนักเรียนทั้งสองกลุ่มเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่นักเรียนมีความสนใจในวิชานี้จึงเลือกเรียนเป็นวิชาเลือกเสรี และลักษณะเนื้อหาของวิชานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยสามารถจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดสร้างสรรค์ได้หลากหลาย เช่น การอภิปราย บทบาทสมมติ เป็นต้น นักเรียนได้รับความสนุกสนานและเพลิดเพลินในขณะปฏิบัติกิจกรรม มีการให้คำแนะนำ แก้ไข ดิชม อยู่ตลอดเวลา นักเรียนอยู่ในบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน บรรยากาศในการเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น ครูให้ความเป็นกันเอง

กับนักเรียนทำให้นักเรียนอบอุ่นใจ มีเจตคติที่ดี และในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยสอนด้วยตัวเอง ทั้งสองกลุ่ม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. การนำบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาประกอบการสอนนั้น ในการแต่งบทเพลงต้องคำนึงถึง การใช้ถ้อยคำและท่วงทำนองให้เหมาะสมกับเนื้อหา คำที่ใช้ควรเป็นคำง่าย ๆ สั้น กระชับ เพื่อช่วยให้นักเรียนจดจำได้อย่างรวดเร็ว และต้องสอดแทรกอารมณ์ขันไว้ด้วย เพื่อจะทำให้ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการร้อง ท่วงทำนองที่สนุกจะช่วยเร้าความสนใจได้เป็นอย่างดี สำหรับครูที่อยู่ในภาคเหนือ ภาคอีสาน หรือภาคใต้ อาจนำเพลงพื้นบ้านในภาคนั้น ๆ มาประกอบการสอน จะได้ผลดีกว่าใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลาง เพราะนักเรียนมีความคุ้นเคยกับเพลงพื้นบ้านในภาคของตนอยู่แล้ว จะทำให้เข้าใจบทเรียนได้เร็วขึ้น
2. การนำบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาประกอบการสอนนั้น เราต้องคำนึงถึงความสามารถของนักเรียน การสอนให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งและตระหนักในคุณค่าของบทเพลงพื้นบ้านนั้นต้องค่อยเป็นค่อยไป ครูไม่ควรเร่งรัดโดยมุ่งหวังเพียงให้นักเรียนร้องได้เท่านั้น เพราะนักเรียนบางคนไม่มีทักษะในการร้องเพลง นอกจากนั้นการฝึกให้นักเรียนแต่งเพลงพื้นบ้านได้ จะเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจและอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านในฐานะ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
3. ควรนำบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางไปประกอบการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ที่มีลักษณะเนื้อหาวิชาคล้ายกับรายวิชานี้ เพราะจากการทดลอง พบว่าบทเพลงพื้นบ้านช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
4. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปรตัวอื่น เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ค่านิยม เป็นต้น และควรนำเพลงไทยสากล เพลงลูกทุ่ง หรือเพลงอื่น ๆ ที่กำลังเป็นที่นิยมของวัยรุ่น มาใช้ประกอบการสอนในรายวิชาภาษาไทยหรือวิชาอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสวงษ์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์หามกุฏราชวิทยาลัย, 2524.
- จงดี ทองใบ. การใช้เพลงประกอบการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริณิธานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2526. อัดสำเนา.
- จิตอารมย์ สวัสดิ์ชัง. การวิเคราะห์โน้ตสันทางจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ที่ปรากฏในเพลงสมัยนิยม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.
- เจือ สตะเวทิน. "ภาษาไทย," ฟ้าเมืองไทย. 516 ; กรกฎาคม 2521.
- ฉันทนา กุลธวัชชัย. การทดลองสอนแบบนฏการในวิชาภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ชั้น ม.1. ปริณิธานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ฉวีวรรณ โพธิ์คำ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเพลงพื้นเมืองของไทยกับเพลงทำนองไทยสากลประกอบการสอน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดชัยพฤกษมาลา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530. อัดสำเนา.
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2520.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : วรุณการพิมพ์, 2522.
- เชิดศักดิ์ โฉวาสินธุ์. การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, 2518.
- เดโช สนวนานนท์. จิตวิทยาในชีวิตประจำวันและจดหมายถึงสมิตรา. โอเดียนสโตร์, 2521.

- เด่นดวง พุ่มศิริ. การบันเทิงในประเทศไทยและครู. กรุงเทพฯ : กองโรงพิมพ์
กรมสารนิเทศการอากาศ, 2528.
- เตือนใจ แก้วโอภาส. "การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ,"
ประชาศึกษา. 5 : 12 - 13 ; ธันวาคม 2520.
- ไตรรงค์ กิจเจริญ. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างวิธีใช้และไม่ใช้ดนตรีประกอบ. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522. อัดสำเนา.
- ทวีป อภิสัทธี. "การปลูกฝังคุณความดีโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ," ประชาศึกษา. 29(7) :
25 - 27 ; กรกฎาคม 2521.
- ทัศนีย์ ทานตวนิช. คิตาขวบ้าน. ชลบุรี : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523.
- ธัญ การวัฒนาศิริกุล. "แตรวงกับชาวเชียงใหม่," มติชน ฉบับพิเศษ. วงโยธวาทิต
มงฟอร์ตแชมป์โลก 85, 2528. หน้า 19.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ,
2532.
- ประคอง สุทธสาร. "การใช้เพลงประกอบการสอนจริยธรรม," ใน ในกลวิธีสอนจริยศึกษา
และการสอนสอดแทรกคุณธรรม ในการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
สมชายการพิมพ์, 2525.
- ประทีน พวงสาละ. กิจกรรมร้องรำประกอบการสอน วิธีสอนเด็กเล็ก เพลงไทยในหลักสูตร.
กรุงเทพฯ : ไทยมิตรการพิมพ์, 2517.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2520.
- ปิยะศักดิ์ สันทรทรัพย์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทย ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการใช้เกมและเพลงประกอบการสอน.
ปริญญาโท ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2531. อัดสำเนา.

- ผาณิต เพชรจารัส. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาภาษาไทยเพื่อกิจธุระ และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น ม.3 ที่เรียนโดยการสอนแบบจินตนาการกับการสอนตามคู่มือครู. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- พชรมรณีย์ เพียรคงชล. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเชื่อมั่นในตนเอง ในการเรียนวิชาภาษา กับวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการสอนแบบนฏาการ และการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- พรทิพย์ กอสุวรรณ. "ทักษะการสอนภาษาไทย," เอกสารประกอบการศึกษากาการนิเทศ การสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2522.
- พรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช. คิดการพินบ้านกับการสอนภาษาไทย. เอกสารประกอบการสัมมนา ภาษาไทย ครูภาษาไทย จังหวัดบุรีรัมย์, 2532. อัดสำเนา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- พันธ์ศรี สิทธิชัย. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อวิธีสอนภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีสอนโดยใช้เพลงประกอบและด้วยวิธีสอนตามคู่มือครู. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- พิมพ์สวัสดิ์ สุขสวัสดิ์. บทเพลงสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2521.
- เพ็ญใจ บุญนันทน์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการเรียนวิชาภาษาไทยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการสอนแบบนฏาการกับการสอนตาม แนวคู่มือครูของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- ไพศาล หวังพานิช. การวัดผล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. เวนิสวาณิช. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515.

มนตรี ตราโมท. การละเล่นของไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์, 2497.

ยุพิน พิพิธกุล. การใช้เพลงประกอบการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : ครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.

ละออง จันทรเจริญ. วิธีสอนภาษาไทยในชั้นประถม. นครราชสีมา : ภาควิชาหลักสูตร
และการสอน วิทยาลัยครูนครราชสีมา, ม.ป.ป.

วิชาการ, กรม. แนวการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ :
รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2521.

_____. รายงานการตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา
2527. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.

_____. หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2534.

วาสนี ชูสงค์. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาหลักภาษาเพื่อการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิชากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญานพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

วิรัช ชูสูงเนิน และฉวีวรรณ กินาวงศ์. เพลงและโน้ตประกอบการเรียนประถมศึกษา
เล่ม 1. แผนกเอกสารและการพิมพ์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก, 2522.

ศิธร แสงธนู และคิต พงศทัต. คู่มือครูภาษาอังกฤษ ภาควิชาและปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 5.
โรงพิมพ์ประสานมิตร, 2511.

ศิรินพรัตน์ พิธานสมบัติ และคนอื่น ๆ. "เพลงประกอบบทเรียน," หลักสูตรและแนวปฏิบัติ
ในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2526.

สมถวิล วิเศษสมบัติ. วิธีสอนภาษาไทยมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2525.

สมพล รูปบูชา. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนหลักภาษาด้วยการสอนแบบบรรยายโดย
การใช้และไม่ใช้เพลงประกอบการสอน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.

- สมโภชน์ รอดบุญ. สังคตินิยมเบื้องต้นว่าด้วยเพลงคลาสสิก. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์, 2518.
- สมศักดิ์ ชานาญกิจ. การใช้เพลงประกอบการสอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523. อัดสำเนา.
- สามัญศึกษา, กรม หน่วยศึกษานิเทศก์. หนังสือเพลงประกอบการสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2515.
- สุกัญญา สุธงษา. เพลงนิทาน : บทเพลงแห่งปัญญาของชาวบ้านไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2525.
- สุโขทัยธรรมธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการสอนภาษาไทย เล่ม 3. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2524.
- สุจริต เพียรชอบ. การพัฒนาการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาการเรียนการสอน ร่วมกับโครงการตำรา และเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- สุดใจ ทศพร. ศิลปวิชาเลือกดนตรี ขบร้อง ฟ้อนรำ ชั้นมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงธน, 2518.
- สุเทพ โชคสกุล. "อิทธิพลของเสียงเพลง," มิตรครู. 15(21) : 14 - 15 ; 2523
- สุภาวดี สุจริต. การศึกษาผลการใช้เพลงประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง จริยธรรมของพลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สุมาลย์ เรืองเดช. "เพลงพื้นบ้าน," วัฒนธรรมไทย. 22 : 38 - 51 ; กุมภาพันธ์ 2526.
- สุวิมล อนวัชพันธ์ บาริชาติ วิรัตน์ดาณภาพ และรสสุคนธ์ มกรมณี. บทเพลงประกอบการสอนวิชาภาษาไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เอกสารโรเนียว.

- โสภา ท่าเรือพลี. การใช้บทเพลงประกอบการสอนวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- อมรา กล่าเจริญ. "เพลงพื้นเมืองล้าต๋อ," วัฒนธรรมไทย. 23 : 42 - 47 ; เมษายน 2527.
- อรสา กุมาริ ปุกหุด. "ครูช่วยคิด : การสอนเพลงแก่เด็ก," วิทยาสาร. 29 : 34 - 35 ; เมษายน 2521.
- อรุณศรี แสงแก้ว. การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกการอ่านที่มีคำถามระดับต่าง ๆ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- อัทธยา สายศิลป์. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดฝึกสมรรถภาพการอ่านเร็ว กับการสอนที่ฝึกตามกิจกรรมคู่มือการสอนของกรมวิชาการ. ปรินญานินพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- เอนก นาวิกมูล. เพลงนอกศตวรรษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2528.
- Allport, Gardon W. "Attitude," in C. Murchison ed. Handbook of Social Psychology. Mass., Clark University Press, 1935.
- Dubin, Fraida. "Pop. Rock and Folk Music," English Teaching Forum. 12 : 13 ; 1974.
- Fan, Chung Teh. Item Analysis Table. New Jersey : Education Testing Service, Princeton, 1952.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. 2nd. New York : Prepared Under the Auspices of phi Delta Kappa McGraw Hill Book Company, Inc., 1963.
- Hepner, H.W. Psychology Applied to Life and Work. New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1966.

- Likert, Edward A. Techniques of Attitude Scale Construction. New York : Appleton - Century - Crofts, 1975.
- Mays, Robert. "The Use of Music as Counseling Aid in the Treatment of Depression," Dissertation Abstracts. 30 : 1878 - A ; 1979.
- McGready, George H. "Developing a Lesson Around a Dialogue," English Teaching forum. 12 : 1 - 3 ; 1976.
- Morgan, Rebecca Valette. Modern Language Testing. New York : Harcourt Brace World Inc., 1975.
- Nye, Vernice. Music for Young Children. United States of America, Wm.C. Brown Company publishers, 1977.
- Scott, William A. and Michael Werthimer. Introduction to Psychological Research. 4th ed. New York : John Wiley and Son, Inc., 1962.
- Thurstone, L.L. Attitude Theory and Measurement. New York : John Wiley and Sons, Inc., 1967.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. ตารางแสดงค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษากับวัฒนธรรม
2. ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย
3. ตารางคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษากับวัฒนธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
4. ตารางคะแนนแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 7 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษกับวัฒนธรรม

ข้อที่	P	R	ข้อที่	P	R
1	.68	.44	21	.67	.48
2	.40	.20	22	.72	.27
3	.47	.44	23	.78	.20
4	.38	.20	24	.45	.72
5	.75	.47	25	.62	.50
6	.65	.20	26	.47	.56
7	.58	.37	27	.53	.62
8	.78	.20	28	.48	.37
9	.43	.64	29	.48	.67
10	.50	.57	30	.70	.20
11	.63	.34	31	.70	.20
12	.43	.59	32	.53	.51
13	.60	.22	33	.60	.64
14	.63	.52	34	.48	.42
15	.47	.72	35	.65	.20
16	.45	.46	36	.78	.29
17	.42	.59	37	.58	.35
18	.77	.20	38	.39	.35
19	.58	.50	39	.54	.32
20	.65	.50	40	.71	.26

ค่าความเชื่อมั่น 0.83

ตาราง 8 ค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	2.63	11	3.84
2	2.97	12	3.70
3	4.96	13	3.67
4	4.45	14	4.18
5	3.04	15	3.68
6	4.09	16	4.25
7	4.10	17	3.53
8	4.76	18	3.09
9	2.69	19	4.45
10	2.15	20	3.93

ค่าความเชื่อมั่น 0.92

ตาราง 9 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษกับวัฒนธรรมเปรียบเทียบระหว่างคะแนน
ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

เลขที่	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ความต่าง	เลขที่	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ความต่าง
1	12	23	11	16	17	24	7
2	22	22	-	17	18	22	4
3	16	25	9	18	21	25	4
4	22	23	1	19	17	23	6
5	14	16	2	20	19	15	-4
6	13	16	3	21	21	27	6
7	20	24	4	22	11	20	9
8	23	28	5	23	13	20	7
9	15	17	2	24	10	18	8
10	19	20	1	25	12	19	7
11	14	19	5	26	17	21	4
12	12	21	9	27	22	25	3
13	13	20	7	28	10	19	9
14	16	24	8	29	16	25	9
15	13	21	8	30	15	26	11

***หมายเหตุ คะแนนเต็ม 40 คะแนน

ตาราง 10 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษกับวัฒนธรรมเปรียบเทียบระหว่างคะแนน
ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

เลขที่	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ความต่าง	เลขที่	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ความต่าง
1	13	15	2	16	14	19	5
2	10	18	8	17	12	18	6
3	12	15	3	18	14	15	1
4	19	25	6	19	16	19	3
5	19	12	-7	20	12	15	3
6	12	14	2	21	18	20	2
7	18	22	4	22	19	19	-
8	17	19	2	23	15	21	6
9	13	20	7	24	18	19	1
10	12	19	7	25	17	16	-1
11	18	22	4	26	16	16	-
12	15	19	4	27	17	19	2
13	10	16	6	28	11	18	7
14	19	24	5	29	14	25	11
15	12	18	6	30	22	26	4

***หมายเหตุ คะแนนเต็ม 40 คะแนน

ตาราง 11 คะแนนเจตคติต่อวิชาภาษาไทย เปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลัง
การทดลองของกลุ่มทดลอง

เลขที่	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ความต่าง	เลขที่	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ความต่าง
1	65	72	7	16	68	73	5
2	72	74	2	17	69	75	6
3	84	88	4	18	71	77	6
4	75	78	3	19	59	70	11
5	77	83	5	20	62	75	7
6	69	73	4	21	73	79	6
7	75	79	4	22	78	82	4
8	65	68	3	23	75	84	9
9	62	72	10	24	77	82	5
10	59	65	6	25	74	79	5
11	61	66	5	26	69	75	6
12	67	71	4	27	70	76	6
13	73	77	4	28	72	78	6
14	75	78	3	29	68	78	10
15	68	74	6	30	69	75	6

***หมายเหตุ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

ตาราง 12 คะแนนเจตคติต่อวิชาภาษาไทย เปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลัง
การทดลองของกลุ่มควบคุม

เลขที่	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ความต่าง	เลขที่	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ความต่าง
1	53	55	2	16	65	68	3
2	55	58	3	17	68	70	2
3	64	68	4	18	66	69	3
4	59	65	6	19	72	76	4
5	62	68	6	20	73	78	5
6	69	73	4	21	72	75	3
7	72	76	4	22	65	69	4
8	59	65	6	23	69	72	3
9	63	68	5	24	68	71	3
10	52	57	5	25	68	72	4
11	65	68	3	26	65	68	3
12	72	75	3	27	65	66	1
13	69	72	3	28	66	69	3
14	63	68	5	29	70	74	4
15	58	72	4	30	68	72	4

***หมายเหตุ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

ภาคผนวก ข

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย
รายวิชา ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม)
2. แบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิชา ภาษากับวัฒนธรรม (ท 051)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539

คำอธิบายวิธีทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษากับวัฒนธรรม (ท 051) มีคำถามทั้งหมด 40 ข้อ ให้เวลาทำ 60 นาที
2. คำถามในแบบทดสอบฉบับนี้ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบทั้งสิ้น คือ คำถามแต่ละข้อจะให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จาก ก ข ค หรือ ง เมื่อเลือกคำตอบใดก็ให้ขีดกากบาทในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่าง การเลือกตอบข้อ ก ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0	☒	☐	☐	☐

ถ้านักเรียนตอบไปแล้วแต่ต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดทับคำตอบเดิม ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0	☒	☐	☐	☒

3. ถ้าพบข้อใดยาก จงเว้นข้ามไปทำข้ออื่นก่อน เมื่อมีเวลาเหลือจึงค่อยกลับมาทำใหม่
4. อย่าขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ในแบบทดสอบฉบับนี้ ให้ขีดกระดาษคำตอบเท่านั้น
5. หลังจากทำแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว ให้นำแบบทดสอบส่งคืนกรรมการคุมสอบด้วย

1. ค้ากล่าววว่า "เราสู้ขอซื้อไว้ ให้เป็นเบี้ย สามสิบสาม ค่าตัวตามสินไถ่ ในสามวันเป็นลูกพี่
หันสี่วันเป็นลูกคน" ค้ากล่าวนี้ตรงกับประเพณีใดของไทย
 - ก. ประเพณีการเกิด
 - ข. ประเพณีแต่งงาน
 - ค. ประเพณีการบวช
 - ง. ประเพณีเกี่ยวกับการตาย

2. การที่คนโบราณห้ามคนท้องไปงานศพหรือไปเยี่ยมคนไข้ ห้ามนั่งหรือยืนคาบ้นใด
ด้วยเหตุผลอะไร เป็นสำคัญ
 - ก. การนั่งคาบ้นใดกลัวคนเดินผ่านไปมาไม่สะดวก
 - ข. การที่คนท้องชอบประมาททำอะไรไม่ระมัดระวังอยู่เสมอ
 - ค. การกลัวว่าคนท้องจะได้รับอันตรายทั้งร่างกายและจิตใจ
 - ง. การกลัวว่าวิญญาณผู้ตายจะเข้าท้องทำให้เกิดอันตรายแก่เด็ก

3. การอยู่ไฟสมัยก่อนเป็นการรักษาร่างกายของแม่ให้แข็งแรง ปัจจุบันแพทย์จะใช้วิธีใด
 - ก. ใช้วิธีการกินยา ฉีดยา
 - ข. ให้ออกกําลังกายมาก ๆ
 - ค. ให้อาหารที่มีโปรตีนมาก ๆ
 - ง. ให้ออกกำลังกายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. เมื่อโกนผมไฟเด็กแล้ว ผู้ใหญ่มักจะเอามมไปทำอย่างไร
 - ก. เอาไปฝัง
 - ข. เอาไปทิ้ง
 - ค. เอาไปเผา
 - ง. เอาไปลอยน้ำ

5. นักเรียนคงเคยได้ยินคำว่าแม่ชื่อนี้มาแล้ว "แม่ชื้อ" คือใคร
 - ก. แม่ของทารกที่สมมติขึ้นตอนแรกเกิด
 - ข. ผู้ที่คอยดูแลเด็กเมื่อปวดท้อง ร้องไห้
 - ค. พี่บ้านผีเรือนที่คอยคุ้มครองเด็กเกิดใหม่
 - ง. ผู้ที่มารังความประจักษ์ตัวเด็กที่เพิ่งเกิดใหม่

6. การสวมมงกุฎคู่บ่าว - สาว ในพิธีแต่งงานให้คติธรรมว่าอย่างไร
 - ก. มงกุฎเป็นสัญลักษณ์ของความรักที่แท้จริง
 - ข. การอยู่ร่วมกันย่อมให้ความสุขและความทุกข์
 - ค. การแสดงว่าทั้งสองคนได้สร้างความผูกพันซึ่งกันและกัน
 - ง. การสวมมงกุฎทำให้คู่บ่าว - สาว ประสบแต่ความสุข

7. ในสภาพสังคมปัจจุบัน พิธีกรรมเกี่ยวกับประเพณีแต่งงานตอนใดที่ควรยกเลิก
 - ก. จัดพิธีแต่งงานที่โรงพยาบาลสงฆ์
 - ข. จัดให้ผู้ใหญ่ที่นอนและทำพิธีส่งตัวเจ้าสาว - เจ้าบ่าว
 - ค. จัดงานเลี้ยงที่ใหญ่โตหรูหราที่แสดงให้เห็นฐานะความร่ำรวย
 - ง. จัดพิธีสงฆ์ตอนเช้าและ เชิญญาติมาร่วมรับประทานอาหารตอบบ้าย

8. พิธีหมั้นจัดขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายใดเป็นสำคัญ
 - ก. เป็นความต้องการของบิดามารดาของทั้งสองฝ่าย
 - ข. เป็นการแสดงฐานะของฝ่ายชายให้ทางฝ่ายหญิงได้รับรู้
 - ค. เป็นการวางมัดจำเพื่อแสดงความแน่ใจว่าจะไม่กลับถ้อยคินคำ
 - ง. เป็นความต้องการของฝ่ายชายเพราะกลัวฝ่ายหญิงจะผิดสัญญา

9. บทกลอนต่อไปนี้จะซ่อนให้เห็นถึงประเพณีใด

"ครั้นถึงน้อมนั่งฟังพระธรรม	พระศาสดาจับมณฑลคู่ใส่
สายสิญจน์โยงศรีมาลาพระไวย	พองมอญใหญ่หึ่งดั่งตั้งขยันโต
หนุ่มสาวเคียงคั่งเข้านั่งอัด	พระสงฆ์เปิดตาลปัตรขจัดน้ำโร
พร้าลงข้างสีกาห้ำหกลือ	ท่านยายโผสาวน่าน้ำเข้าตา..."

จากเสภาขุนช้างขุนแผน

- ก. ประเพณีรับขวัญ
 - ข. ประเพณีแต่งงาน
 - ค. ประเพณีรดน้ำดำหัว
 - ง. ประเพณีขึ้นบ้านใหม่
10. จากบทกลอนข้อ 9 ข้อความใดต่อไปนี้จะกล่าวได้เหมาะสมที่สุด
- ก. วัฒนธรรมกับวรรณคดี
 - ข. วัฒนธรรมกับประเพณี
 - ค. วรรณคดีช่วยถ่ายทอดประเพณี
 - ง. กลอนบทละครสะท้อนให้เห็นประเพณี
11. เหตุผลที่แท้จริงของการนิมนต์พระมาสวดหน้าศพจำนวน 4 รูปทุกคืนเพราะอะไร
- ก. เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย
 - ข. เพื่อส่งวิญญาณผู้ตายไปยังสรวงสวรรค์
 - ค. เพราะเชื่อว่าพระจะช่วยนำดวงวิญญาณผู้ตายไปสู่ที่สุคติ
 - ง. เพื่อสอนให้ผู้ที่เสียชีวิตอยู่ได้รู้ว่า ชีวิตมีเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดาโลก

12. พิธีกรรมตอนใดในพิธีศพ ที่สมควรตัดออกมากที่สุดโดยไม่เสียประเพณี
 - ก. การสวดศพ 3 คืนและทัญญูบ้าน
 - ข. การแสดงพระธรรมเทศนาก่อนสวด
 - ค. การเลี้ยงข้าวปลาอาหารระหว่างสวดศพ
 - ง. การถวายเครื่องไทยทานแก่พระสงฆ์ที่มาสวด

13. จุดประสงค์ของการทัญญู 7 วัน 50 วัน 100 วัน ให้แก่ผู้ตายเพื่ออะไร
 - ก. เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย
 - ข. เพื่อส่งดวงวิญญาณผู้ตายไปสู่ที่สุคติ
 - ค. เพื่อให้ผู้ตายมีอาหารกินในชาติหน้า
 - ง. เพื่อเป็นการระลึกถึงและอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย

14. ก่อนที่จะเผาศพ ต้องนาศพเวียนรอบเชิงตะกอน 3 รอบ หมายถึงอะไร
 - ก. กุศลกรรม อกุศลกรรม
 - ข. ให้ละจากความโลภ โกรธ หลง
 - ค. สัจธรรมคือ ทุกขัง อนิจจัง อนัตตา
 - ง. เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดาโลก

15. การเล่นบั้งไฟของชาวอีสานมีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร
 - ก. เป็นการทอพิธิขอฝน
 - ข. เป็นการทัญญูเดือน 8
 - ค. เป็นการเล่นกีฬาอย่างหนึ่ง
 - ง. เป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่พระพุทธรเจ้า

16. ในการทำปั้งไฟนั้นมีส่วนผสมหลายอย่าง ซึ่งแต่ละอย่างไม่เท่ากัน นักเรียนคิดว่าอะไรสำคัญที่สุด
- ถ่าน
 - ดีเกลือ
 - กษณะถัน
 - ดินประสิว
17. ปั้งไฟของหมู่บ้านใดจะขึ้นสูงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยอะไร เป็นสำคัญ
- ความสามารถของนายช่างปั้งไฟ
 - ความสามัคคีของบุคคลในหมู่บ้าน
 - กำลังทรัพย์สินและฝีมือในการทำ
 - ส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ลำตัวของปั้งไฟ
18. ประเพณีชิงเปรตของชาวใต้มีคุณค่าในด้านใดมากที่สุด
- ช่วยให้บุคคลเป็นผู้มีสัมมาคารวะ
 - ช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสสนุกสนานรื่นเริง
 - ช่วยให้บุคคลรู้จักรักษามลประ โยชน์ของตนเอง
 - ช่วยส่งเสริมให้บุคคลเป็นผู้มีความกตัญญูและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
19. ประเพณีทำบุญวันสารทหรือประเพณีชิงเปรตของภาคใต้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร
- เป็นการอุทิศส่วนกุศลให้กับพระพุทธเจ้า
 - เป็นการทำบุญอุทิศให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว
 - เป็นการนำพืชพันธุ์ธัญญาหารไปสังเวยภูตผี เทวดา
 - เป็นการทำบุญล้างบาปให้กับตนเองและบิดามารดา

20. นักเรียนเห็นว่าพิธีกรรมตอนใดที่ไม่ควรปฏิบัติมากที่สุดในประเพณีชิงเปรต
- การจัดประกวดสารพัดตกแต่งไว้อย่างดี
 - การฟังพระสวดและรับศีลแปดโดยนั่งขาวหม่นขาว
 - การจัดสารับควาหวานไปถวายพระและบวงสรวงเจ้าที่
 - การวิ่งเข้าแย่งเก็บเงินและขนมบนร้านเปรตที่ทาพิธีเสร็จแล้วให้ได้มากที่สุด
21. ส่วนใดที่ไม่ได้มาจากประเพณี
- ฟ้าฝน
 - ผีเข้าผีหลอก
 - ชายสามโบสถ์
 - ขนทรายเข้าวัด
22. ส่วนข้อใดช่วยถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีโบราณได้
- ผักรกผักราก
 - กิ้งก่าได้ทอง
 - ได้น้ำลิมหลัง
 - เข้าได้เข้าไฟ
23. ส่วนข้อใดที่เกิดจากวัฒนธรรมการแต่งกาย
- ลอยชาย
 - ไม่เข้าขา
 - ดอกพิกุลร่วง
 - ปลุกหอลงโรง

24. ความหมายของสำนวนใดที่ผู้เป็นภรรยาไม่พึงกระทำ
- ตื่นก่อนนอนที่หลัง
 - น้ำซุ่นไว้ในน้ำใสไว้นอก
 - มีสิ่งพึงประจบให้ครบบาท
 - ไฟในอย่าหน้าออก ไฟนอกอย่าหน้าเข้า
25. การที่รัฐบาลยกเลิกสัมปทานป่าไม้นั้นกล่าวเป็นสำนวนว่าอย่างไร
- ฆ่าช้างเอางา
 - กันไว้ดีกว่าแก้
 - ชี้ช้างจับต๊กแตน
 - ดกกระไดพลอยโจน
26. ข้อความใดที่ปัจจุบันนี้ไม่นิยมปฏิบัติแล้ว
- ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก
 - เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายาก
 - ไถ่ถามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง
 - สามีเป็นช้างเท้าหน้า ภรรยาเป็นช้างเท้าหลัง
27. สำนวนใดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม
- มือถือสาก ปากถือศีล
 - สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล
 - คนดีดกน้ำไม่ไหล ดกไฟไม่ไหม้
 - ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นตรี ชั่วดีเป็นตรา

28. สำนวนใดสะท้อนค่านิยมของสังคมสมัยก่อน
- น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า
 - ไม้ไผ่ต่างปล้อง พันธ์องต่างใจ
 - สิบพ่อค้า ไม่เท่าพระยาเลี้ยง
 - น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย
29. ข้อความใดมีความหมายเกี่ยวกับการเข้าสังคม
- สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น
 - น้ำซุ่นไว้ในน้ำใสไว้นอก
 - ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่
 - มีเงินเขานับว่าน้อง มีทองเขานับว่าพี่
30. ประโยชน์ที่มากที่สุดของปรีชาญาณคืออะไร
- ฝึกให้รู้จักคิด
 - ทำให้รักธรรมชาติ
 - ให้ความสนุกสนาน
 - ช่วยให้รู้จักสังเกต
31. ประเพณีการแ้วสาวของภาคเหนือ สะท้อนความเชื่อในเรื่องใดเป็นสำคัญ
- ฤกษ์ยาม
 - लगสังหรณ์
 - เครื่องรางของขลัง
 - การนับถือผีบรรพบุรุษ

32. "ตำรับใหญ่พิชัยสงคราม สุรยัจันทร์ฤกษ์ยามก็รอบรู้" คาประพันธ์ข้างต้นกล่าวถึงเรื่องใด
- ก. โชคกลาง
 - ข. ลางบอกเหตุ
 - ค. เวทมนต์คาถา
 - ง. เครื่องรางของขลัง
33. "บ้างอยู่ด้วยรากไม้ไพร่ว่าน บ้างอยู่ด้วยโคมอ่านพระคาถา
บ้างอยู่ด้วยเลขยันต์นั้นนันทา บ้างอยู่ด้วยสุราอาพัดกิน"
บทประพันธ์นี้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องใด
- ก. ลางสังหรณ์
 - ข. ไสยศาสตร์
 - ค. โหราศาสตร์
 - ง. โชคเคราะห์
34. ความเชื่อข้อใดมีเหตุผลตรงกับหลักวิทยาศาสตร์
- ก. ห้ามขี่หมา
 - ข. ห้ามขี้รุ่งกินน้ำ
 - ค. ห้ามกินกล้วยแปด
 - ง. ห้ามเอาขันโลหะรองน้ำฝน
35. คติชาวบ้านประเภทใดที่ใช้ฝึกสมองทดลองปัญญา
- ก. ความเชื่อถือ
 - ข. นิทานชาวบ้าน
 - ค. ปริศนาคำทาย
 - ง. ภาษิต สำนวน คำพังเพย

36. ปริศนาข้อใดเกิดจากการสังเกตธรรมชาติ
- คนซื้อไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ซื้อ
 - อ้ายโง่เดินหน้า อ้ายบ้าเดินหลัง
 - ต้นเท่าลำพวย ใบกระจายเต็มแม่น้ำ
 - เด็กนุ่งขาว สาวนุ่งเขียว แก่ทีเดียวนุ่งแดง
37. ปริศนาคำทายข้อใดสอนให้รู้จักสังเกตส่วนประกอบของร่างกาย
- อะหยังเอ่ย ฮักก็จูบ บ่ฮักก็จูบ
 - แม่นหยังบ่ หนองน้อย ๆ หนองทึบ
 - อะไรเอ่ย ยกตีนข้ามหัว เอาตัวรอด
 - มะลุมมะลา เดินวันยังค่ำ ไม่เห็นรอด
38. ข้อใดไม่ใช่ ลักษณะการใช้ภาษาในปริศนาคำทาย
- เป็นภาษาร้อยแก้วที่มีสัมผัสคล้องจอง
 - แต่งเป็นบทร้อยกรองก็มีปะปนได้บ้าง
 - ใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นสองแง่สองมุมก็มีบ้าง
 - นิยมใช้คำพวน คำฉันท์ เพื่อเกิดความสนุกสนาน
39. การเรียนรู้เรื่องความเชื่อต่าง ๆ ของคนเรานั้นให้ประโยชน์ด้านใดมากที่สุด
- การทราบพื้นฐานจิตใจคนสมัยก่อน
 - การเกิดความรู้ข้อเท็จจริงเหล่านั้น
 - การหาทางป้องกันแก้ไขกลางไม่คืนนั้นก่อน
 - การเปลี่ยนแปลงความเชื่อบางอย่างให้ดีขึ้น

40.	กระเบื้องหนึ่งห้ามอย่าได้	ควรครอง
	เมียรักอย่ามีสอง	สำได้
	โคสามอย่าควรบอง	เป็นเหตุ
	<u>เรือนอยู่สี่ห้องให้</u>	<u>เดือดร้อนราคาณ</u>

(จากโคลงสุภาษิตโบราณ)

ข้อห้ามในโคลงบาทที่สี่มาจากความเชื่อเรื่องใด

- ก. เลขสี่เป็นเลขไม่ดีไม่เป็นมงคล
- ข. จำนวนห้องในบ้านถ้าเป็นเลขคู่ไม่ดี
- ค. จำนวนห้องมากทำให้สามีมีภรรยาได้หลายคน
- ง. ถ้ามีสี่ห้องบ้านจะมีรูปร่างเหมือนเชิงตะกอนที่เผาศพ

แบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ถามเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อวิชาภาษาไทยที่สอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน
2. วิธีตอบแบบสอบถามในข้อหนึ่ง ๆ จะมีข้อให้นักเรียนเลือกตอบตามระดับของความรู้สึก 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบก่อน เมื่อคิดว่าจะตอบข้อใดให้ทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับระดับความรู้สึกในข้อนั้น ๆ
4. การตอบแบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีผลต่อคะแนนการเรียนของนักเรียน คำตอบของนักเรียนจะมีประโยชน์และมีคุณค่ามากที่สุดก็ต่อเมื่อ นักเรียนตอบแบบสอบถามให้ตรงตามความรู้สึกที่เป็นจริงของตัวเองมากที่สุดเท่านั้น

ข้อความ	ความรู้สึก	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. เพียงแต่คิดว่าจะต้องเรียนวิชาภาษาไทยก็ ทำให้เกิดหงุดหงิดทันที						
2. เมื่อได้ยินคำว่าวิชาภาษาไทยนักเรียนรู้สึก ท้อแท้						
3. นักเรียนอยากให้ชั่วโมงวิชาภาษาไทยหมด ไปโดยเร็ว						
4. นักเรียนต้องการค้นคว้าวิชาภาษาไทยให้ มากที่สุดเท่าที่จะมากได้						
5. นักเรียนรู้สึกว่าวิชาภาษาไทยยิ่งเรียน ยิ่งน่าสนใจ						
6. วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่นักเรียนเรียนด้วย ความสนุกสนาน						
7. นักเรียนชอบเรียนวิชาภาษาไทยมาก ..						
8. วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่น่าเบื่อ						
9. เรียนภาษาไทยที่โรงเรียนจนทุกที						
10. วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่มีประโยชน์มาก						
11. นักเรียนอยากทบทวนบ้านภาษาไทยมาก						
12. วิชาภาษาไทยทำให้นักเรียนใช้ภาษาไทย ได้ถูกต้อง						
13. นักเรียนรู้สึกว่าชั่วโมงวิชาภาษาไทยผ่าน ไปช้าเหลือเกิน						
14. วิชาภาษาไทยทำให้นักเรียนรู้สึกอึดอัดใจ						

ข้อความ	ความรู้สึก	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
15. นักเรียนหงุดหงิดเสมอเมื่อถึงชั่วโมงวิชา ภาษาไทย						
16. อยากจะตายเมื่อเรียนวิชาภาษาไทย ..						
17. นักเรียนอยากเรียนวิชาภาษาไทย						
18. วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ทำให้นักเรียน ทรมานมาก						
19. นักเรียนรู้สึกท้อแท้ เมื่อต้องเรียน ภาษาไทย						
20. นักเรียนได้ประโยชน์จากการเรียน ภาษาไทยมาก						

ภาคผนวก ค

1. แผนการสอนโดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการสอน
2. แผนการสอนตามคู่มือครู

แผนการสอนที่ 1

วิชาภาษาไทย ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คาบที่ 1 - 2

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี ตอน ประเพณีการเกิด

1. สาระสำคัญ

ประเพณีเกี่ยวกับการเกิดและการเลี้ยงดูในสมัยโบราณ อันได้แก่การอุปัชฌาย์ การเอาเด็กใส่กระด้งร้อน การทาสีหน้าเด็ก การโกนผมไฟ การโกนจุก และการตั้งชื่อเด็กมิให้ไฟเรานั้น ล้วนมีจุดประสงค์ให้มารดาและบุตรรอดพ้นจากอันตรายทั้งสิ้น เมื่อปฏิบัติสืบต่อกันมานาน ๆ กลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่พึงปฏิบัติตาม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

ให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องประเพณีการเกิด

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมายของศัพท์ สำนวนที่เกี่ยวกับประเพณีการเกิดได้
2. บอกความเป็นมาและขั้นตอนของประเพณีการเกิดได้
3. อภิปรายประเพณีการเกิดได้

3. เนื้อหา

ประเพณีการเกิด

4. สื่อการสอน

- แถบบันทึกเสียงเพลงประเพณีการเกิด ทานองเพลงเกี่ยวข้าว
- เนื้อเพลงประเพณีการเกิด
- ใบความรู้ที่ 1 เรื่องประเพณีการเกิด

5. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
<u>ขั้นนำ</u> 1. ให้นักเรียนฟังแถบบันทึกเสียงเพลงประเพณี การเกิดทานองเพลงเกี่ยวข้าว 2. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเรื่อง ประเพณีการเกิด	<u>ขั้นนำ</u> 1. ให้นักเรียนสังเกตภาพสตรีมีครรภ์ ทารก และของใช้เด็กก่อน แล้วสนทนาเข้าสู่บท เรียน เรื่องประเพณีการเกิด
<u>ขั้นสอน</u> 1. <u>เตรียมการ</u> 1.1 แจกใบความรู้ที่ 1 เรื่องประเพณี การเกิดให้นักเรียนศึกษาข้อมูล 1.2 แจกเนื้อเพลงประเพณีการเกิด 1.3 แบ่งนักเรียนเป็น 6 กลุ่มโดยแยก เป็นชาย 3 กลุ่ม และหญิง 3 กลุ่ม และให้แต่ละกลุ่มจับฉลาก เพื่อจับคู่ ร้องเพลงโต้ตอบกัน 1.4 ครูอธิบายวิธีการร้องเพลงเกี่ยวข้าว โต้ตอบกันให้นักเรียนทุกกลุ่มทราบ 2. <u>การแสดง</u> 2.1 ฝึกให้นักเรียนทั้งหมดร้องเพลง เกี่ยวข้าวเรื่องประเพณีการเกิด	<u>ขั้นสอน</u> 1. แจกใบความรู้ที่ 1 เรื่องประเพณีการเกิด ให้นักเรียนศึกษาข้อมูล 2. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม แล้วจับฉลาก อภิปรายเรื่องประเพณีการเกิดในหัวข้อ ต่อไปนี้ <u>กลุ่มที่ 1</u> ประวัติความเป็นมาของประเพณี การเกิด <u>กลุ่มที่ 2</u> ขั้นตอนของการจัดประเพณีการเกิด <u>กลุ่มที่ 3</u> ประโยชน์ที่ได้รับจากประเพณีการเกิด แต่ละกลุ่มใช้เวลาในการดำเนินการอภิปราย กลุ่มละไม่เกิน 15 นาที และออกมารายงาน กลุ่มละไม่เกิน 10 นาที <u>ขั้นสรุป</u> 1. ครูและนักเรียนร่วมสนทนา ชักถาม ครูแนะนำและให้ความรู้เพิ่มเติม

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
2.2 ให้นักเรียนออกมาร้องโต้ตอบกัน ครั้งละ 1 คู่ (2 กลุ่ม) ส่วนกลุ่ม ที่เหลือคอยสังเกตด้านการร้องเพลง และจดบันทึก สิ่งที่ได้จากการแสดง ของเพื่อน พร้อมทั้งวิเคราะห์วิจารณ์ โดยให้แต่ละคู่ใช้เวลาร้องเพลง เกี่ยวข้าวโต้ตอบกันประมาณ 5 - 10 นาที 3. <u>อภิปรายและสรุปผล</u> นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับ ประเด็นการเกิดในแง่ ต่าง ๆ เช่น - ประวัติความเป็นมา - ขั้นตอนของประเพณีการเกิด - ประโยชน์ที่ได้รับจากประเพณี ฯลฯ <u>ขั้นประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการสนทนาซักถาม 2. สังเกตจากการแสดง	2. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดภาษาไทยรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรมของประสิทธิ์ ภาพย์กลอน และนิพนธ์ อินสิน <u>การอภิปรายผล</u> 1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม 2. สังเกตจากการซักถาม 3. ตรวจสอบแบบฝึกหัด

ทำนองเพลงเกี้ยวข้าว

ประเพณีการเกิด

(บทขึ้น) เอ็ง เงอ เอ็ง เงย ชะ เออ เงิง เงย ชะ เออ เงิง เงัย เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้

เมื่อถึงคราวน้องตั้งท้องแก่เดือน	น้องก็ช่วยเดือนให้พี่เตียมอุรา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
ให้พี่จัดของเอาไวให้ลูก	เพื่อความพ้นทุกข์ลูกจะเกิดมา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
แล้วเตรียมเชือกไวไม่ให้พี่ทานคร	ไม่พินแน่นต้องรีบจัดหา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
พอเริ่มเจ็บท้องน้ำต้องต้มไว้	เพื่อจะได้ใช้ทั้งลูกแม่นา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
ธรรมเนียมโบราณเมื่อกาลก่อนมา	เพื่อให้พี่จัดหาของเอย	ลูกคู่รับ

ครั้นเมื่อลูกน้อยได้เกิดมาใหม่	ก็ให้เตรียมไว้น้ำผึ้งแหละหนา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
ทาความสะอาดก็ที่ตรงลิ้น	ลูกจะไร้สิ่งซึ่งโรคา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
สายรกตัดด้วยพิวไฟ	เหนือเชือกมัดไว้หัวขมิ้นรองนา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
ตัดแล้วแตะปากแตะมือ	เด็กจะไม่ดิ้นในกายหน้า	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
เสร็จแล้วก็หายาทา	อาบน้าอาบท่าลงกระดังเอย	ลูกคู่รับ

ส่วนรักเอาใส่ในหม้อ	เอามันไปหล่อเตาไฟอย่าช้า	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
สายสะดือหลุดอย่าลืมเอาเคล็ด	จงรีบไปเต็ดนาใบพลума	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
ทั้งดินสอพองพิมเสมาด้วย	เพราะมันจะช่วยรักษาลูกยา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
เมื่อเห็นรักแห้งก็ให้น้ำไป	จัดการฝังไว้ในท้องทุ่งนา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
ขอให้เจ้าจกณโบราณมีมา	ให้จันฉมารักษาลูกเอย	ลูกคู่รับ

ส่วนตัวของแม่ก็ต้องอยู่ไฟ	เพื่อที่จะให้สมบูรณ์อุรา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
อย่าลืมแก่นขามและนาใบหนาด	อาบให้สะอาดเลือดลมไหลมา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
กำลังเสือโคร่งอีกทั้งยาหัว	เอาไวให้พัวต้มให้ภรรยา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
หอมอีกใบหนาดอย่าลืมนะแม่	วางไว้บนแคร่ก่อนนอนหลับตา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
ไอน้องเจ็ดวันหรือเดือนกว่ากว่า	น้องของพี่จะต้องอยู่ไฟเอย	ลูกคู่รับ

ครั้นลูกเกิดมาโบราณกล่าวไว้	ถ้าเกิดเป็นชายให้เตรียมจัดหา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
สมุดดินสอไว้ได้กระดัง	เพื่อให้ยืนยงในการวิชา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
อีกทั้งเข็มด้ายเย็บปักถักร้อย	ไว้ให้ลูกน้อยที่เป็นธิดา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
แล้วหมอตายก็ร้องขึ้นพลัน	ว่าลูกไครนั้นรับเอาไปนา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
ส่วนตัวพ่อแม่ที่ป้าน้ำอา	ก็ร้องขึ้นว่าลูกของข้าเอ๋ย	ลูกคู่รับ

พอลูกครบเดือนจัดการท้าวขวัญ	เพราะโบราณนั้นท่านได้กล่าวมา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
ในงานพิธีก็ให้จำไว้	เชิญญาติผู้ใหญ่สูงอายุมาร	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
แล้วท้าวพิธีจัดโกนผมไฟ	แล้วนำเอาไปลอยในคงคา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
อีกทั้งทาเครื่องบายศรีสู่ขวัญ	ให้ลูกยานั้นได้สุขกายา	เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
พ่อแม่เจ้าเอ๋ยจงจำไว้ว่า	พิธีนี้หนาสำคัญจริงเอ๋ย	ลูกคู่รับ

ใบความรู้ที่ 1

ประเพณีการเกิด

ประเพณีการเกิดเป็นประเพณีสำคัญประเพณีหนึ่งที่ได้ยึดถือและปฏิบัติกันมาเป็นเวลานานแล้ว ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีจะเริ่มตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ คนโบราณมีความเชื่อกันว่า เทพบุตรเทพธิดาที่จุติมาเกิดในโลกมนุษย์นั้นจะแสดงเป็นลางบอกเหตุให้รู้ ส่วนใหญ่จะเป็นในรูปของ ดาวตก (ผีพุ่งไต้) ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า "ผีเล่นดวง" อีกทั้งยังมีความเชื่อว่าดาวตกลงตรงบ้านหรือใกล้บ้าน บ้านนั้นจะมีคนเริ่มตั้งครรภ์อีกด้วย นอกจากดาวตกแล้วยังมีลางบอกเหตุในรูปอื่น ๆ คือการฝัน เช่นถ้าใครฝันเห็นพระสงฆ์ นักรบฯ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ วัด และธงชัย เป็นต้น ก็จะสามารถทำนายได้ทันทีว่าฝันจะได้ลูก และทำนายต่อไปว่าฝันแต่ละอย่างนี้จะได้เพศใดลูกมีลักษณะอย่างไร ลูกจะมีชีวิตอย่างไร

บางท้องถิ่นมีความเชื่อกันว่า เด็กที่จะมาเข้าท้อง (สู่ครรภ์) ของแม่นั้นจะมาอาศัยอยู่ที่หน้าแข้ง หรือน่องของพ่ออยู่ก่อนเป็นเวลา 7 วัน ระยะนั้นพ่อจะมีอาการปวดเมื่อยอย่างมาก พ่อบางคนยังอยากกินของเปรี้ยว ๆ หรือของแปลก ๆ ด้วย เมื่ออยู่ครบ 7 วัน ก็จะเข้าสู่ท้องแม่อยู่ได้ 7 วัน แม่จะอยากของเปรี้ยว ๆ แปลก ๆ บางทีก็อาเจียน เรียกอาการเช่นนี้ว่า "แพ้ท้อง" ผู้เฒ่าผู้แก่สามารถทำนายได้ว่า ถ้าแม่อยากกินอะไร ลูกจะเป็นเช่นไร เช่น ถ้าแม่อยากกินของหอมแสดงว่าอยากกินของดี แสดงว่าเด็กที่เข้าท้องแม่นี้มาจากตระกูลที่สูง ในขณะที่ตั้งครรภ์ผู้เฒ่าจะตั้งข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติตนหลายประการ เพราะในระยะนี้ผู้เป็นมารดาจะต้องระมัดระวังตนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของลูกในครรภ์และความปลอดภัยในการคลอด โดยห้ามผู้ตั้งครรภ์ปฏิบัติในสิ่งต่อไปนี้ คือ ห้ามนั่งคาบันใด จะทำให้คลอดยาก ห้ามตกตะปู ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามต่อไขจะทำให้ลูกแท้ง ผู้ที่เป็นแม่ควรจะนอนพักผ่อน กินกล้วย น้ำว่า และน้ำผึ้ง กินยารักษาครรภ์ เป็นต้น ถ้าหากว่าตั้งท้องแรกต้องฝากครรภ์ ซึ่งเรียกกันว่า ฝากท้องกับหมอด้าน เมื่อตั้งท้องครบเดือนที่ 7 โดยให้แม่สามีไปฝาก ส่วนท้องหลัง ๆ ไปฝากท้องเมื่อตั้งท้องครบ 9 เดือน โดยจะไปฝากเองก็ได้ ในระยะฝากท้องนี้จะต้องให้หมอด้านมาตรวจเรียกกันว่า "คัดท้อง 2 - 3 ครั้ง โดยหมอด้านจะมาตรวจให้ถึงบ้าน ในการตรวจนั้นหมอด้านจะตรวจการเดินของเด็ก การหันหัวหันเท้าของเด็ก หากว่าผิดปกติหมอด้านจะเอามือช้อน (คัต) ให้เด็กอยู่ในสภาพปกติ ก่อนจะถึงกำหนดคลอด บ้านของผู้ที่จะคลอดจะต้องเตรียม

ตัว พ่อจะเป็นคนจัดหามาเตรียมไว้ให้เรียบร้อย เช่น ฟิน ก้อนเส้า แม่ไฟ แคร่อยู่ไฟ การตั้ง ราค ที่ตั้งมี 3 อย่างคือ ราคพ่อ ราคแม่ และราคหมอ ต้องเตรียมราคทั้งสามไว้ตั้งแต่แม่ เริ่มเจ็บท้อง

เป็นที่น่าสังเกตว่าจะไม่มีการเตรียมเครื่องใช้ของเด็กไว้ก่อน เพราะมีความเชื่อว่า หากเตรียมไว้ก่อนเด็กจะไม่รอด จึงมักจะหาของใช้ของเด็กเมื่อคลอดแล้ว หรือหากจะหลีกเลี่ยง โดยมีไว้ก่อนก็ได้ แต่ต้องฝากไว้ที่บ้านอื่น ส่วนหมอตำแยก็จะเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับการคลอดคือ ข้าวสาร ค้ายดิบ และหมากพลู ในขณะที่คลอดเมื่อแม่เจ็บท้องหมอตำแยก็ เอน้ำมันมะพร้าววนวดที่ท้อง เพื่อให้ถุงน้ำคร่ำแตก แม่นอนบนเสื่อหมอตำแยจะเอาผ้าผืนยาวผูก ไว้กับข้อเท้าให้ห้อยลงมา เมื่อแม่เจ็บปวดก็จับผ้าไว้แน่น เพื่อบรรเทาอาการปวด หมอตำแยนั่งลง ตรงหน้าแม่ให้แม่ชันเข้าขึ้น ผู้ช่วยหมอตำแย 2 คนจับเข้าแม่ไว้คนละเข้า เพื่อไม่ให้แม่ดิ้นไปมา เพราะจะทำให้ไม่สะดวกในการคลอด เมื่อคลอดเสร็จหมอตำแยจะเหยียบแม่ เรียกว่า "เหยียบ สุ่ม" โดยพลิกขาซ้ายให้เกยขาขวา เหยียบอย่างนั้นแล้วก็เอาขาขวาเกยขาซ้ายแล้วก็เหยียบ เพื่อให้เอ็นใหญ่ทั้งห้าร้อยเอ็นน้อยทั้งห้าพันเข้าที่ เหยียบสุ่มเสร็จก็อาบน้ำอุ่นทำความสะอาดตัวแม่ แล้วแม่ก็ขึ้นแคร่อยู่ไฟ จำนวนวันที่อยู่ไฟต้องออกเป็นเลขคู่ คือท้องแรกให้อยู่ไฟ 9 วัน ส่วนท้อง หลัง ๆ ให้อยู่ 5 วันหรือ 7 วัน สำหรับก้อนเส้าที่อยู่ไฟนั้น เมื่อเผาจนแดงเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะเอา ไปประคบท้องแม่ต้องราดน้ำแล้วเอาผ้าห่อทุกคราว วันออกไฟเมื่อหมดระยะอยู่ไฟ ต้องอาบน้ำทา แป้งให้ก้อนเส้านุ่มผ้าให้แล้วนำไปเก็บในที่มืดชื้น ห้ามใครดูเป็นอันขาด ไม่อย่างนั้นมดลูกของแม่ จะไม่เข้าอู่ แม่ก็ตกเลือดอาจจะเสียชีวิตได้ ในขณะที่คลอด ที่ได้ดูตรงจุดที่คลอดต้องหาหนาม ต่าง ๆ มาสมไว้ด้วยเพื่อมิให้ผีกระสือเข้ามา

ในระยะที่อยู่ไฟหมอตำแยต้องมานวดให้แม่ที่บ้าน ท้องแรกนวด 9 วัน ท้องหลัง ๆ นวด 5 วัน หรือ 7 วัน การนวดนั้นหมอต้องจับเส้นให้หายปวด เลือดลมปรกติ และน้ำมันไหลดี เมื่อนวดเสร็จทุกครั้งเป่ากระหม่อมและว่าคาถา พอดครบกำหนดก็ออกไฟ ขณะอยู่ไฟแม่อาบน้ำอุ่น วันละ 2 ครั้ง ในน้ำอาบต้องแช่ใบไม้ต่าง ๆ และหญ้าบางชนิดลงไป คือใบคณฑี ใบเอื้องม้า ใบเถาวัลย์เปรียง และหญ้าเข็ดม่อน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้แม่มีกำลังและแข็งแรงโดยเร็ว

ส่วนเด็กนั้น พอคลอดมาแล้วก็ตัดสายสะดือโดยใช้ไม้ไผ่บาง ๆ ซึ่งคมมากตัด โดยเอา สายสะดือวางลงบนขมิ้นแล้วตัด เอาส่วนที่เป็นรอยตัดไปแตะที่ปากและมือของเด็กตามเคล็ดที่ว่า เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กปากไม่ดี มือบอน มือไวหรือซุกซน เอาเชือกผูกสะดือ ส่วนที่ติดกับตัวเด็ก

แล้วเอายาทา ยาที่ใช้ทา คือ ยอดพลับพลึงเต่า หน้ำไต้ใบหรือรัง ใบพลู ใบะที่สะคือ เอาดินสอพอง พิมพ์สีมาทาเพื่อรักษาสะดือ ก่อนสะดือเด็กจะหลุดนั้นต้องอาบน้ำให้เด็กนอกอ่าง ด้วยกลัวว่าสะดือจะหลุดในอ่าง เพราะเชื่อว่าหากสะดือหลุดในอ่างแสดงว่าต่อไปเด็กจะตายในน้ำ ส่วนที่เป็นรูกนั้นเอาพริกไทยตากกับเกลือให้ละเอียดคนมาคลุกกับรูก ก่อนที่จะนำไปฝังไว้ ต้องวางรูกไว้ข้างเตาไฟเพื่อทำให้รูกแห้งเร็ว แล้วใส่รูกลงในหม้อดินแล้วปิดด้วยผ้าขาว แล้วนำไปฝังใต้ต้นส้มด้วยเคล็ดที่ว่า เด็กจะฉลาดเฉียบแหลม เช่น หนามของส้ม บางทีก็ไปฝัง ใต้ต้นไม้ใหญ่ โดยพิจารณาว่าที่ฝังรูกนั้นน้ำท่วมไม่ถึง เพราะเชื่อว่าถ้าน้ำท่วมที่ฝังรูกจะทำให้เด็ก ท้องขึ้น

เมื่อตัดสายสะดือแล้วก็อาบน้ำให้เด็กด้วยน้ำอุ่นที่สะอาดเพื่อล้างน้ำคร่ำ น้ำคาวปลาออกไปให้สะอาด ในภายขณะที่ใส่ผ้าอาบของเด็กมักจะใส่ของมีค่าต่าง ๆ ลงไปเพื่อเป็นสิริมงคลและความมั่งมีในภายภาคหน้า อาบน้ำแล้วเอาเด็กมาห่อด้วยผ้านำไปใส่กระดังซึ่งมีกระสอบจุตูปไว้ชั้นล่างสุด หรือวางบนแคร่แล้วใช้ผ้าชุบน้ำขึงบนเสร็จแล้วหมอบตาแยจะอุ้มเด็กขึ้นมาแล้วพูดว่า "ลูกใครมารับเอาไป เดี่ยวผีจะมาแย่งเอาไป" ทางด้านตัวแม่ พ่อหรือญาติพี่น้อง ลุง ป้า น้า อา หรือ ปู่ ย่า ตา ยาย ก็จะกล่าวตอบไปว่า "ลูก หลานของข้าเอง" การทำเช่นนี้ก็เพื่อไม่ให้ ผีมาแย่งเอาไปตามโบราณเชื่อว่าไว้ และโบราณมีเคล็ดว่า ถ้าหากมีลูกเกิดเป็นชาย โบราณให้เตรียมดินสอ สมุด นาไปไว้ได้เบาะ แต่ถ้าหากเกิดเป็นหญิงให้เอาเข็มด้ายติดไว้ข้างกายเพื่อให้ ภูริชาจะได้สบายในภายภาคหน้า

พอลูกอายุครบเดือน พ่อ แม่ และญาติพี่น้อง จะทำการโกนผม โดยเชิญญาติพี่น้อง มาช่วยในงาน มีการรับขวัญลูกด้วยการทนายศรีสู่ขวัญ เมื่อลูกเจริญเติบโตก็ให้ไปชมจุตตามสมัย ของคุณตา คุณยาย พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่เพิ่งจะมีลูกคนแรกหรือหลานคนแรก จะยิ่งทำให้รัก ลูกหลานมากกว่าธรรมดาจะรุมแย่งกันอุ้ม แย่งกันกอด

ในระยะที่เพิ่งออกไฟนี้แม่ต้องระมัดระวังเรื่องการกินอาหารเป็นพิเศษ อาหารที่แม่กิน ได้ในระยะ 3 เดือนหลังคลอดคือ ปลาช่อนแห้งกับพริกไทยป่น กุ้งแห้งและอาหารร้อน ๆ เช่น จิง กล้วยน้ำว่าเผาะ ห้ามกินปลาที่ไม่มีเกล็ด น้ะมะพร้าวด้วย

ส่วนเรื่องการตั้งชื่อเด็กนั้น ควรจะให้พระเป็นผู้ตั้งให้ โบราณว่าจะทำให้ลูกนั้นเชื่อฟัง เป็นคนดี และยังเป็นสิริมงคลทำให้เจริญรุ่งเรืองในภายหน้า

แผนการสอนที่ 2

วิชาภาษาไทย ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คาบที่ 3 - 4

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี ตอน ประเพณีแต่งงาน

1. สาระสำคัญ

ประเพณีแต่งงาน คือการทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นสามีภรรยา กัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นศิริมงคลการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของคู่สมรส และเป็นการทำให้สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นองค์กรทางสังคม ทาหน้าที่ปลูกปั้นหล่อหลอมให้คนเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ แต่รูปแบบการแต่งงานอาจแตกต่างกันไปตามภูมิภาคต่าง ๆ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเพณีแต่งงาน
2. ให้เห็นคุณค่า และประโยชน์ของประเพณีแต่งงาน

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมาย และความสำคัญ ของประเพณีแต่งงานได้
2. อธิบายขั้นตอนของประเพณีแต่งงานได้
3. สาระิตขั้นตอนของประเพณีแต่งงานได้

3. เนื้อหา

ประเพณีแต่งงาน

4. สื่อการสอน

1. แถบบันทึกเสียงเพลงประเพณีแต่งงาน ทานองลำตัด
2. เนื้อเพลงประเพณีแต่งงาน
3. เอกสารใบความรู้ที่ 2 เรื่องประเพณีแต่งงาน
4. ภาพประกอบเกี่ยวกับประเพณีแต่งงาน

5. กิจกรรมการเรียนรู้

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

การสอนตามคู่มือครู

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนดูภาพประเพณีแต่งงาน แล้ว ขั้นนำ
สนทนาซักถาม เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน
2. เปิดแถบบันทึกเสียงเพลงประเพณีแต่งงาน
ทานองลำตัด

ขั้นสอน1. เตรียมการ

- 1.1 แจกใบความรู้ที่ 2 ให้นักเรียนศึกษา
เกี่ยวกับประเพณีแต่งงาน
- 1.2 แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 5 กลุ่ม แสดง
บทบาทสมมติอย่างง่าย ๆ เกี่ยวกับ
ประเพณีการแต่งงาน ดังต่อไปนี้
กลุ่มที่ 1 แสดงการสู่ขอและการหมั้น
กลุ่มที่ 2 แสดงพิธีการแห่ขันหมากไป
บ้านเจ้าสาว
กลุ่มที่ 3 แสดงพิธีการทักทายผู้ดักขาน
กลุ่มที่ 4 แสดงพิธีรดน้ำสังข์
กลุ่มที่ 5 แสดงพิธีส่งตัวเจ้าหอ

ขั้นสอน

1. แจกใบความรู้ที่ 2 ให้นักเรียนศึกษา
เกี่ยวกับประเพณีแต่งงาน
2. แบ่งกลุ่มให้นักเรียนไปศึกษาจากใบความรู้ที่
2 เรื่อง ประเพณีการแต่งงาน ตามหัวข้อ
ที่กำหนด ดังนี้
กลุ่มที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมา
ความสำคัญของประเพณีแต่งงาน
กลุ่มที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับ การสู่ขอ การหมั้น
และการยกขันหมาก
กลุ่มที่ 3 ศึกษาเกี่ยวกับพิธีการทักทาย
ผู้ดักขาน และการรดน้ำสังข์
กลุ่มที่ 4 ศึกษาเกี่ยวกับพิธีส่งตัวเจ้าหอ

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
2. <u>การแสดง</u> 2.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมวางแผน แสดงบทบาทสมมติ ตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย 2.2 แต่ละกลุ่มจัดเตรียมอุปกรณ์ ประกอบการแสดงอย่างง่าย ๆ ตามแต่จะหาได้ ขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 ใช้เวลาขั้นตอนละ 15 นาที 2.3 ให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ โดยเริ่มจากกลุ่มที่ 1 ตามลำดับ ไปจนถึงกลุ่มที่ 5 โดยแต่ละกลุ่ม จะใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที 2.4 ขณะที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแสดง กลุ่มที่เหลือคอยจดบันทึก และสังเกตการแสดงพร้อมทั้งวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 3. <u>อภิปราย และสรุปผล</u> 3.1 เมื่อทุกกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ ประเด็นแต่งงานจบแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการแสดง ประเด็นแต่งงาน	เมื่อนักเรียนทุกกลุ่มได้ไปศึกษาค้นคว้าข้อมูล แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในระหว่างกลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มสรุปและส่งตัวแทนออกมา รายงานหน้าชั้นเรียน โดยใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที <u>ขั้นสรุป</u> นักเรียนร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนอีกครั้งหนึ่ง ครูเสนอแนะเพิ่มเติม <u>ขั้นประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการร่วมกันทำงานกลุ่ม 2. สังเกตจากการรายงานหน้าชั้น 3. สังเกตจากการอภิปราย 4. สังเกตจากการซักถาม

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
3.2 เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ และจดจำ เรื่องราวได้แม่นยำ ครุ่นาเสนอ ประเพณีแต่งงาน ทานองเพลงลำตัด มาฝึกให้นักเรียนร้อง โดยการร้อง เพลงกันทั้งห้องและแบ่งเป็นฝ่ายชาย ฝ่ายหญิง ร้องโต้ตอบกัน เป็นการ สรุปบทเรียน ให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น <u>ขั้นประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการอภิปรายกลุ่ม 2. สังเกตจากการแสดง 3. สังเกตจากการสนทนาซักถาม	

ทำนองเพลงลำตัด

ประเพณีแต่งงาน

(สร้อย) จะมีครอบครัว ให้แสนนึกกลัวเผื่อคใจรอ พรุ่งนี้จะต้องแต่งงานจะสุขสำราญ หรือว่า
พาลมอขอ

ข. ถ้าพี่อยากจะขอให้ตัวน้องหมามาแต่งงาน	น้องก็อย่าคิดนานเพราะงานที่บ้านมีไว้รอ
จะส่งญาติผู้ใหญ่ของพี่ชายไปกล่าว	เพราะพี่อยากเป็นเจ้าบ่าวรีบเอาขันหมากไปสู่ขอ
ว่าด้วยการแต่งงานเขามักจะแต่งงานกันเดือนคู่	เพื่อตัวเราจะได้อยู่คอยเป็นคู่อยู่เคลียคลอ
ครั้นถึงวันฤกษ์ดีได้มีการตกลงกัน	ว่าขอให้ฝ่ายชายนั้นรับจัดการไปสู่ขอ
ญ. ถ้าพี่อยากจะแต่งงานน้องก็ขึ้นบานสุใจ	พี่เองก็คงสุขมากใจใหม่สมกับที่ตั้งใจคอยรอ
ขันหมากเอกของฝ่ายชายก็มุ่งหมายใส่หมากพลู	วางแยกไว้เป็นคู่ถ่วงอายุในนั้นหนอ
ขันที่สองใส่เงินทองที่พ่อแม่ของน้องนั้นต้องการ	ท่านจะได้อยู่สุขสำราญไม่รำคาญววอ
ขันที่ใส่ทองหมั้นใบนั้นจะใช้ขนาดเล็ก	ตัวพี่อย่างทำเป็นเด็กมาจี้เก็กว่าไม่รอ

(สร้อย) ได้ฤกษ์วันนี้ ขันหมากของพี่คงได้ยกไป จะร่วมเรียงเคียงหมอนของเขื่องามงอนอย่าได้รำไร

ข. พอได้เวลาฤกษ์ดี ต้องเร็วรีบไปบ้านเจ้าสาว ทั้งอาหารหวานคาวเตรียมให้เจ้าบ่าวได้ยกไป	
ในขบวนขันหมากเขามักจะลากต้นอ้อย	แถมด้วยกล้วยต้นน้อย ๆ ปลุกแล้วค่อยกินผลใหญ่
ขนมทั้งหลายก็ต้องใช้เพื่อเป็นเคล็ด	ทองหยิบทองหยอดพวกเป็นเม็ดจัดไว้เสร็จมากมาย
พอถึงบ้านเจ้าสาวต้องรีบก้าวเข้าผ่านประตู	ต้องเสียเงินนำคู่เพื่อผ่านประตูทั้งสามใบ
ญ. แล้วทาทิศาทางศาสนาจากสงฆ์มาในงานบุญ	ไหว้ที่บ้านมีพระคุณช่วยคำจุนทั้งหญิงชาย
แล้วจึงรดน้ำสังข์ให้เตรียมตั้งโต๊ะมา	แล้วอย่าลืมเจิมหน้าสวมนงคลคล้องมาลัย
ญาติผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้ทานแล้วประธานกันรคนน้ำ	เสร็จแล้วบ่าวสาวก็ทาทิศาไหว้ญาติผู้ใหญ่
แล้วเลี้ยงข้าวปลาอาหารผู้ที่มางานในวันนี้	ของขาร่วยแจกฟรีเพื่อให้เสร็จพิธีไวว

(สร้อย) น้ำสังข์ไหลหลัง โอแม่ร้อยชั่งอย่ามัวนั่งเล่น เสร็จแล้วจะได้ร่วมห้องกับแม่เนื้อทอง
นวลน้องวันเพ็ญ.

ช. ต้องทาทิธีเรียงหมอนปูที่นอนก่อนส่งตัว	ของมงคลใส่ให้ทั่วอย่ามีความชั่วให้เห็น
คนปูที่นอนให้ว่าสวานั้นต้องครวญว่า	ที่อยู่เคียงเรียงกันมาจนมีบุตรธิดาร่มเย็น
อีกทั้งต้องเป็นผู้ที่อยู่ในศีลธรรม	เป็นตัวอย่างนาให้ว่าสวาทาตามทีเห็น
แล้วว่าสวขึ้นไปนอนเคียงอยู่บนเตียงเพื่อรับคำ	เป็นคำสอนเพื่อให้น่าจะได้ไม่ทำให้ลำเค็ญ

ใบความรู้ที่ 2

ประเพณีแต่งงาน

คำว่า สมรส เริ่มใช้ในภาษาไทยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นคำที่เรียกใช้ในการแต่งงานของบ่าวสาว มีพระราชกฤษฎีกาแต่งงานไว้ว่า คือการทาสหิเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นสามีภรรยาตามประเพณีเสฐียรโกเศศ กล่าวว่า การแต่งงานจึงหมายถึงพิธีการที่ทำโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการสิริมงคลแก่การเริ่มต้นชีวิตใหม่ของคู่สมรส กล่าวคือ การทำให้สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นองค์การทางสังคมที่ทบทวนที่ปลูกปั้นหล่อหลอมให้คนเป็นมนุษย์โดยขบวนการสังคมประกट

ในสังคมไทยเรา รูปแบบการแต่งงานโดยทั่ว ๆ ไปก็คล้าย ๆ กัน จะต่างกัน เช่น ภาคเหนือเรียกว่า กินแขก ภาคอีสานเรียกว่า กินดอง ภาคใต้เรียกว่า กินงาน กินเหนียวไหวเมีย ภาคกลางบางแห่งเรียกว่า กินสามด้วย กินสี่ด้วย เป็นต้น การรดน้ำสังข์ เป็นที่นิยมปฏิบัติกันในภาคกลางซึ่งคงจะได้เค้ามาจากพิธีพราหมณ์ ส่วนภาคเหนือนิยมผูกข้อมือ สันนิษฐานว่าคงจะสืบสายประเพณีมาจากพวกเงี้ยว พวกพม่า เป็นพิธีที่มีความหมายว่านำเอาคน 2 คน มาผูกให้เป็นคนเดียวกันทั้งทางกาย ทางใจ ประเพณีการผูกข้อมือนั้นเรามีเคล็ดอยู่อย่างหนึ่งว่า เมื่อผูกข้อมือคู่บ่าวสาวเสร็จแล้ว เขาไม่ให้ตัด ให้ทั้งคู่หาวิธีที่จะทำให้ข้อมือทั้งสองหลุดออกจากด้ายที่ผูกติดกัน ถ้าตัดก็ถือว่าไม่เป็นมงคล อาจจะทำให้ชีวิตสมรสมีอันเป็นไป

ฤกษ์ยามยามดี ฤกษ์แต่งงาน หมายถึง จุดแห่งกาลเวลา นาฬิกา ชั่วโมง วัน เดือน ปี ที่การประกอบพิธีแต่งงานจะเริ่มขึ้น วันดี หมายถึง วันทั้ง 7 วัน ที่นิยมได้แก่ วันจันทร์ กับวันศุกร์ สมัยก่อนนิยมวันศุกร์มาก เพราะคำนี้พ้องเสียงกับคำว่า สุข สุขสบาย ส่วนวันจันทร์ก็พ้องกับลักษณะของดวงจันทร์ ซึ่งให้แสงอันเย็นตาในเวลากลางคืน เดือนดี หมายถึงเดือนไทย 12 เดือน ซึ่งคนไทยนิยมแต่งงานในเดือน "คู่" เพราะมีความหมายเช่นเดียวกับชีวิตคู่ของชายหญิง ถ้าแต่งงานในเดือนนี้อาจเป็นอัมภมงคล สำหรับเดือนคู่ นั้น ก็ไม่นิยมเดือน 8 กับเดือน 12 เพราะเดือน 8 เป็นเดือนมหาจุลศักราชจึงเป็นเดือนพระ ส่วนเดือน 12 ก็เป็นระยะเวลาของการจุลศักราช คือ ออกพรรษา ถูกรื่น และลอยกระทง จะเห็นได้ว่าฤกษ์ดีเดือนดี ก็คือเดือนที่สะดวก เป็นเดือนที่ว่างจากงานอื่น

เรื่องค่าสินสอด และทองหมั้น ก็คือ สิ่งที่แสดงถึงฐานะศักดิ์ศรี และความสามารถของฝ่ายชาย เป็นพิธีการที่ฝ่ายชายมอบหมายของหมั้นให้ฝ่ายหญิง สมัยก่อนนิยมใช้ทองเป็นแท่ง ๆ จึงเรียกว่าทองหมั้น แต่ปัจจุบันนี้นิยมใช้แหวน หรือสร้อยแล้วฝ่ายชายอาจใช้เงินสินสอดด้วยมีจำนวนตามที่ตกลงกันไว้แล้วในการนำของหมั้นไปมอบให้ฝ่ายหญิง ธรรมเนียมว่า ต้องใส่ขันไปให้ ซึ่งในขันนี้ก็มีหมากพลู วัตถุมงคล พันธุ์ผักต่าง ๆ ใส่ไว้ด้วยเพื่อแสดงคารวะแก่ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง เรียกว่า "ขันหมากหมั้น" ในการหมั้นก็จะมีสักขีพยานจากทั้งสองฝ่าย หลังจากผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงตรวจสอบของหมั้นแล้ว ฝ่ายชายก็จะสวมแหวนหมั้นให้ฝ่ายหญิง เป็นเสร็จพิธีหมั้น

การแต่งงานสมัยโบราณมี 2 วัน คือวันสู่ขอ กับวันแต่งงาน แต่สมัยปัจจุบันนิยมรวบรัดเป็นวันเดียว ซึ่งอาจต้องลดขั้นตอนบางอย่างลงไปบ้างทำให้พิธีแต่งงานสมัยปัจจุบันมีหลายลักษณะตามความเหมาะสมของสถานการณ์

พิธีแต่งงานที่รวบรัดให้เหลือเพียงวันเดียวคือ เวลาเช้ามีนาคพระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ที่โรงพิธี เจ้าบ่าวเจ้าสาวดักขัตรและเลี้ยงพระ 5, 8, 10 รูป ตามศรัทธา แล้วถวายไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนาแล้วเจริญมงคลคาถาประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่คู่บ่าวสาวส่งพระกลับแล้ว เลี้ยงอาหารเช้าแขกที่มาร่วมพิธีสงฆ์ เวลาบ่ายฝ่ายเจ้าสาวจัด "ของเลื่อน" ไปยังบ้านเจ้าบ่าว ของเลื่อนเป็นสารรับอาหารคาวหวาน 2 หรือ 4 สารรับจุดมุ่งหมายของการส่งของเลื่อนก็เพื่อเตือนให้ฝ่ายเจ้าบ่าวส่งขบวนขันหมากมาได้แล้ว ตอนบ่ายขบวนขันหมากแต่งของฝ่ายเจ้าบ่าวก็นำถึงบ้านเจ้าสาว ทางฝ่ายของเจ้าสาวก็จะออกไปรับขันหมาก เชิญขันหมาก และตรวจสอบกองทุนสินสอด เสร็จแล้วมีการไหว้บรรพบุรุษ ไหว้บิดามารดา และจดทะเบียนสมรส ตอนเย็นเป็นพิธีรดน้ำสังข์ จัดที่บูชาพระพุทธรูป 1 ชุด ถ้าเป็นไปได้ก็จะจัดโต๊ะหมู่บูชา ตั้งภาชนะน้ำพระพุทธมนต์ไว้พร้อมทั้งจอกสำหรับดักน้ำพระพุทธมนต์ใส่สังข์ ตอนรดน้ำ ตั้งตั้งสำหรับคู่บ่าวสาวทางด้านซ้ายของโต๊ะหมู่บูชา บนตั่งมีหมอนแขน พานรองรับน้ำสังข์ รองด้วยดอกกุหลาบ จัดเตรียมเครื่องเจิมหน้า มาลัยสำหรับคู่บ่าวสาว มงคลแปดหรือมงคลจักร สังข์

เมื่อถึงเวลาทานค่าน้ำสังข์ เจ้าบ่าวเจ้าสาวไปนั่งหน้าโต๊ะหมู่บูชา ชายนั่งทางขวาของหญิง ร่วมกันจุดเทียน รูป บูชาพระรัตนตรัย แล้วขึ้นนั่งบนตั่งคู่กันเหมือนที่นั่งหน้าโต๊ะหมู่บูชา ประธานกราบพระก่อนแล้วสวมพวงมาลัยให้เจ้าบ่าวเจ้าสาว แล้วจึงสวมมงคลแปด แล้วเจิมหน้าคู่บ่าวสาวด้วยนิ้วชี้ข้างขวา จากจุดซ้ายก่อนแล้วจุดขวาและจุดยอดบนเป็นลำดับสุดท้าย ต่อจากนั้น

พิธีกรจะเชิญญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมารคน้ำอวยพระและแขกที่มาร่วมพิธีเป็นกลุ่มสุดท้าย ทุกคนที่ผ่านหน้าโต๊ะหมู่บูชาควรรอให้พระหนึ่งครั้งก่อนจะมาถึงจุดคน้ำสำหรับคู่บ่าวสาว ควรพามือที่ประนมออกเล็กน้อย เพื่อรับน้ำสังข์แล้วประนมมือไว้เหมือนเดิม ขณะรับน้ำสังข์ควรพวงศีรษะลงเล็กน้อยเพื่อแสดงคารวะแก่ผู้คน้ำหนึ่ง ขณะที่สวมและถอดมงคลงนั้นควรประนมมือรับโอวาทด้วยความเคารพ การถอดมงคควรกราบพระพุทธรูปเสียก่อนแล้วจึงถอดมงค โดยใช้มือทั้งสองจับมงคทั้งคู่แล้วให้โอวาทและอวยพรแก่คู่บ่าวสาว แล้วยกมงคขึ้นพร้อม ๆ กัน ต่อจากนั้นก็จัดการเลี้ยงแขกถ้าเป็นเวลาอาหารควรวาน ถ้าไม่ใช่ก็เลี้ยงของว่าง ขณะที่แขกกำลังรับประทานกันอยู่ เจ้าบ่าวเจ้าสาวก็นำเอาของขำร่วยออกแจกและพูดคุยกับแขก ก่อนสิ้นสดงานเลี้ยงควรให้ผู้ใหญ่ในงานกล่าวขอบคุณแขกและอวยพรคู่บ่าวสาว ควรเปิดโอกาสให้คู่บ่าวสาวกล่าวขอบคุณด้วย ถ้าเป็นการสมรสพระราชทานควรมีการถวายพระพรแก่ในหลวงฯ ก่อนจะอวยพรคู่บ่าวสาว

เวลากลางคืนมีพิธีส่งตัวเจ้าหอ นิยมจัดผู้ใหญ่สามภรรยาคนหนึ่งซึ่งประสบผลสำเร็จในชีวิตสมรสไปกระทำพิธีปูที่นอนเรียงหมอนคือ ปูที่นอน ทางมุ้ง เอาวัตถุมงคลที่เตรียมไว้วางบนที่นอน เสร็จแล้วทั้งสองก็จะนอนเอาอุกฤษ์เสียก่อน เรียกว่า พิธีเรียงหมอน โดยผู้ชายนอนทางขวาของผู้หญิง เมื่อได้เวลาส่งตัว ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าบ่าวนำเจ้าบ่าวไปรออยู่ในห้องก่อน ต่อจากนั้น ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวก็นำเจ้าสาวเข้ามาในห้องส่วนตัวให้เจ้าบ่าว ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายก็จะให้โอวาทแก่ลูกหลานของตนเจ้าสาวก็จะฝากตัวกับเจ้าบ่าว ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายออกจากห้องไปปล่อยให้คู่สมรสอยู่ด้วยกันตามลำพัง

แผนการสอนที่ 3

วิชาภาษาไทย ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คาบที่ 5 - 6

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี ตอน ประเพณีการตาย

1. สาระสำคัญ

ประเพณีเกี่ยวกับการตาย เป็นประเพณีที่ญาติพี่น้องของผู้ตายจัดขึ้น เพื่อบำเพ็ญกุศลอุทิศให้ผู้ตายได้รับอนุโมทนาผลบุญ อันจะส่งผลให้ผู้ตายหลุดพ้นจากอบายภูมิ ไปเกิดในสุคติภพ แต่ละภูมิภาคของไทยจะมีการจัดประเพณีการตายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเชื่อที่มีมาแต่โบราณ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีการตาย

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมาย และความสำคัญของประเพณีการตายได้
2. อธิบายขั้นตอนของประเพณีการตายได้
3. บอกประโยชน์ของประเพณีการตายได้

3. เนื้อหา

ประเพณีการตาย

4. สื่อการสอน

1. แถ่มบันทึกเสียงเพลงประเพณีการตาย ทำนองเพลงพวงมาลัย
2. เนื้อเพลงประเพณีการตาย
3. ใบความรู้ที่ 3 เรื่อง ประเพณีการตาย
4. ภาพประกอบเกี่ยวกับประเพณีการตาย

5. กิจกรรมการเรียนรู้

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
<u>ขั้นนำ</u> - ให้นักเรียนฟังเพลงประเพณีการตาย ท่อนองเพลงพวงมาลัย - ให้นักเรียนดูภาพประเพณีการตาย - เมื่อนักเรียนดูภาพ และฟังเพลงแล้ว ครู สนทนา ชักถาม นำเข้าสู่บทเรียน	<u>ขั้นนำ</u> ให้นักเรียนสังเกตภาพประเพณีเกี่ยวกับการ ตาย แล้วครูสนทนาซักถามเกี่ยวกับประเพณีการ เดิมของนักเรียนที่มีต่อประเพณีการตาย เป็นการ นำเข้าสู่บทเรียน
<u>ขั้นสอน</u> <u>เตรียมการ</u> - ครูแจกแผนภูมิเพลงพวงมาลัย ให้นักเรียนศึกษา - แจกใบความรู้ที่ 3 ให้นักเรียนศึกษา ประเพณีการตาย - แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละ กลุ่ม แต่งเพลงพวงมาลัย โดยใช้ เนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีการตาย <u>การแสดง</u> ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาหน้าเสนอ เพลงเกี่ยวกับประเพณีการตายหน้าชั้น โดยเรียงลำดับจากกลุ่มที่ 1 - กลุ่มที่ 3 นักเรียนกลุ่มที่ยังไม่ได้แสดงสังเกต การแสดง จดบันทึกแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ	<u>ขั้นสอน</u> - ครูแจกใบความรู้ที่ 3 ให้นักเรียนศึกษา ประเพณีการตาย - แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ให้ ดำเนินการอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้ กลุ่มที่ 1 อภิปรายเรื่องประวัติความเป็นมา และความสำคัญของการจัด ประเพณีการตาย กลุ่มที่ 2 อภิปรายเรื่องขั้นตอนในการจัด ประเพณีการตาย กลุ่มที่ 3 อภิปรายเรื่องประโยชน์ที่ได้รับ จากการจัดประเพณีการตายโดย ใช้เวลาอภิปราย 20 นาที - ให้ผู้แทนกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย หน้าชั้น กลุ่มละ 5 - 8 นาที

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
3. <u>อภิปรายและสรุปผล</u> 3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณี การตาย 3.2 ครูสรุปและเสนอแนะเพิ่มเติม 3.3 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน จากหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ท 051 ภาษาและวัฒนธรรม ของ ประสิทธิ์ กาพย์กลอน และนิพนธ์ อินสิน	4. กลุ่มที่เหลืออยู่ยังไม่ได้ออกไปรายงานให้จด บันทึก ชักถาม แสดงความคิดเห็น และ เสนอแนะ 5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป 6. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน จาก หนังสือแบบเรียนภาษาไทย ท 051 ภาษา และภาษาวัฒนธรรม ของประสิทธิ์ กาพย์กลอน และนิพนธ์ อินสิน
<u>ขั้นประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการอภิปราย 2. สังเกตจากการร่วมกันแต่งเพลง 3. ตรวจสอบการทำแบบฝึกหัด	<u>ขั้นประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการอภิปราย 2. สังเกตจากการตอบคำถาม 3. ตรวจสอบการทำแบบฝึกหัด

ทำนองเพลงพวงมาลัย

ประเพณีการตาย

ชาย	เอื้อระเหยลอมมา พี่เรื่องอยากถามได้ เพราะพี่ไม่ค่อยรู้จัก ประวัติเป็นมาอย่างไร หวงเจ้าเอ๋ยคนดี	ลอมมาจนถึงที่นี่ จะทำอย่างไรคนวายชีวิต โปรดเถิดน้องรักช่วยบอกมาที่ ตัวพี่จะได้จัดของที่มี ช่วยบอกพิธีการศพเอ๋ย
หญิง	เอื้อระเหยลอมไป น้องรู้วิธีทำศพ ต้องมีการเตรียมข้าวของ มะกรูด ขมิ้น ชันสอด พวงเจ้าเอ๋ยมาลี	ลอมไปจนถึงพิธี เพราะน้องเคยพบกับญาติผู้มี เพื่อให้สอดคล้องกับประเพณี เตรียมไว้หมดเมื่อยามอาบผี อาบน้ำศพได้ทำพิธีต่อเอ๋ย
ชาย	เอื้อระเหยไปไกล ให้เอาผ้าขาวเตรียมไว้ แล้วเตรียมเอาเครื่องแต่งกาย ดอกไม้ ธูปเทียน หมากพลู พวงเจ้าเอ๋ยธารา	น้องพูดเข้าใจแล้วซิหนา เพื่อที่จะได้เช็ดตัวเช็ดตา ขึ้นที่ผู้ตายชอบใส่กายา หาไว้ให้ครูเวลามัดตราฯ ที่พี่กล่าวมานี้ใช้ไหมเอ๋ย
หญิง	เอื้อระเหยลอมไป มาถึงการหวีผมศพ คือหวีจากหน้าไปหลัง หักให้เป็นสองท่อน พวงเจ้าเอ๋ยจาปา	ลอมไปจัดองค์แต่งท่า ต้องหวีให้ครบตามที่กล่าวมา และอีกทั้งยังหักหวีด้วยนา แล้วค่อยหย่อนไว้ข้างกายา ธรรมเนียมเค้าว่าอย่างนี้เอ๋ย

ชาย เอื้อระ เหยลอมมา
มาถึงเรื่องบ่อนเงินศพ
ใส่ปากแล้วต่อให้ตี
เมื่อตายไปในเมืองผี
พวงเจ้าเอ๋ยแก้วตา

หญิง เอื้อระ เหยลอมไป
เสร็จแล้วห่อผ้าอย่าให้รัก
จากเท้าตลอดศีรษะ
มัดตัวให้เป็นสามเปลาะ
พวงเจ้าเอ๋ยพี่จา

ชาย เอื้อระ เหยลอมไป
ไม่รู้ว่าจะถูกหรือเปล่า
ยกศพขึ้นไว้บนเตียง
หันหัวไปทิศตะวันตก
พวงเจ้าเอ๋ยมาลัย

หญิง เอื้อระ เหยลอมมา
มาถึงทพญเจ็ดวัน
นิมนต์พระสวดอภิธรรม
เคลื่อนศพไปยังลานวัด
พวงเจ้าเอ๋ยจาไว้

ชาย - หญิง เอื้อระ เหยลอมไป
ให้ญาติกันนั้นระพรว
เสร็จแล้วจัดกลับร่างกาย
เคลื่อนศพไปยังเตาเผา
พวงเจ้าเอ๋ยอาลา

ลอมมามีได้รอช้า
ถ้าคนเมื่งก็ให้เยอะกว่า
ไว้ในปากผีห้อยเชือกออกมา
จะได้มั่งมีบริวารมากหน้า
ที่ที่พุดมามีมูลเหตุเอย
ลอมไปใช่แล้วพี่จา
ขึ้นในชายพทห่มเจดียงบ่า
แล้วนิมนต์พระเฝ้าด้วยดิบมา
จะได้พ้นเคราะห์ไปจากโลกา
จงเชื่อน้องยาเถิดนะพี่เอย
น้องรูปร่างไหมเขาหาอย่างไร
พอรู้คร่าว ๆ ไม่ค่อยแน่ใจ
จัดผ้าคลุมเพียงอกแขนมือไว้
หมอนไว้ข้างอกรองพาดน้ำไหล
ยกใส่โลงไปสวดได้ทุกคืนเอย
น้องคิดว่าถูกแล้วยังใจ
ให้ญาติ ๆ นั้นช่วยออกเงินให้
เพื่อให้ผลกรรมผู้ตายพ้นไป
แล้วอย่าลืมจัดตีหม้อ 3 ใบ
แล้วอย่าให้น้องต้องเดือนห้าเอย
เมื่อเผาศพใกล้จะถึงเวลา
แล้วนำมาชาวล้างหน้าศพหนา
โดยให้ผู้ตายหันหน้าติดผา
เวียนซ้ายแล้วเอาเข้าไปในเมรุ
พิธีนี้หนาเสร็จสิ้นแล้วเอย

ใบความรู้ที่ 3

ประเพณีการตาย

เมื่อญาติพี่น้องหรือคนป่วยจะตาย ขณะที่อาการของคนเจ็บหนักเข้าขั้นตรึงตาคือจะหมดลมหายใจ แต่โสดประสาทยังพอรับเสียงได้ผู้พยาบาลจะบอกหนทางไปสู่สุคติโดยการให้คนเจ็บประนมมือถือกรวยดอกไม้ธูปเทียนและพูดให้คนเจ็บระลึกถึงพระที่เป็นที่พึ่งว่า "อะระหัง ๆ ๆ " หรือ "พุทโธ ๆ ๆ " เป็นต้น จนกว่าจะสิ้นลมหายใจ

การอาบน้ำศพ - การขมาศพ

โบราณคนไทยโดยทั่วไปนิยมอาบน้ำให้ศพก่อนแต่งศพ การอาบน้ำศพในปัจจุบันนี้ชาวชนบทยังปฏิบัติกันอยู่คือ ใช้วัตถุต่าง ๆ ที่เป็นตัวชำระสิ่งสกปรก เช่น ขมิ้น มะกรูด ใบส้มป่อย ใบมะขาม น้ำร้อน น้ำเย็น สบู่ น้ำอบไทย เป็นต้น บางท้องถิ่นเขาตำขมิ้นกับมะกรูดพกร่างกายศพ และล้างออกด้วยน้ำ บางแห่งก็ต้มใบส้มป่อยกับมะกรูดช้ดองศพ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นเจตนา 2 ประการของหมู่ญาติของผู้ตายแสดงถึงความรักใคร่เคารพของหมู่ญาติที่มีต่อผู้ตายและแสดงถึงความปรารถนาของหมู่ญาติที่อยากให้ผู้ตายหมดบาปที่เคยทำเอาไว้โดยการชำระให้สะอาดของวัตถุมงคลต่าง ๆ ที่ใช้อาบศพ การอาบน้ำศพของชาวฮินดู เขาจะเอาโคลนจากใต้เท้าในแม่น้ำคงคาทาศพตลอดร่างแล้วล้างด้วยน้ำผสมน้ำจากคงคา และเมื่อก่อนจะเผาก็ยังหามศพไปจุ่มน้ำคงคาอีกสามหน ส่วนปัจจุบันการอาบน้ำศพเหลือเพียงแค่เอาน้ำหอมหยดลงที่ฝ่ามือศพและในใจก็กล่าวขอขมาศพไปด้วย

การหวิมให้ศพนั้นบางถิ่นให้หวิ 3 ครั้งเท่านั้นการหวิมีความหมายไปถึงการสะสางวิถีการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามระเบียบของกฎสังคมในภพภูมิทั้ง 3 บางท้องถิ่นก็หวิมให้ศพเป็น 2 ซีก คือหวิไปข้างหน้าแล้วหวิไปข้างหลังตามความเชื่อของคนไทยแต่โบราณมา การหวิม 2 ซีก คือหวิให้ศพมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คนได้คิดว่าดีกรรมของคนเราจะเป็นตัวกำหนดอนาคตของเราเอง ส่วนการหักหวิเป็น 3 ท่อน หมายถึง การแตกสลายของเบญจขันธ์ที่คนเรายึดมั่นในที่สุดเมื่อสิ้นลมหายใจก็ตกอยู่ในกฎของไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มีการอุปติขึ้นในเบื้องต้นเปลี่ยนแปลงไปในท่ามกลาง และแตกสลายไปในที่สุด

การนุ่งผ้าให้ศพ

ชั้นในนุ่งกลับหลังหมด ส่วนชั้นนอกนุ่งอย่างธรรมดา คือกระดุมอยู่ข้างหน้าการนุ่งกลับ หมายถึงการตาย ส่วนการนุ่งธรรมดาหมายถึง การเกิด มีความหมายว่า คนเรานั้นมีธรรมชาติเกิดแล้วตาย และตายแล้วเกิดคือ เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสารไม่สิ้นสุด เหตุที่เอาชั้นที่หมายถึงตายไว้ก่อนก็หมายถึงปัจจุบัน คน ๆ นี้ก็ตายไปแล้วและจะต้องเกิดใหม่อีกภายหลังจึงเอาชั้นที่หมายถึงเกิดไว้ชั้นนอกหรือที่หลัง เหตุที่ให้นุ่งชั้นนอกเป็นผ้าขาวหมดนั้นก็เพื่อให้ความหมายเป็นความบริสุทธิ์ของจิตด้วยศีล สมาธิ ปัญญา คือจิตที่สะอาด สงบ และสว่าง อันเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา การใส่ซองในปากศพก่อนที่จะห่อศพเขาจะเอาคากมาก ทอง เงิน แหวน ใส่ปากศพเพื่อให้เป็นปริศนาธรรมสอนคนเป็นว่าชีวิตของเรานั้นมีแต่การเสาะแสวงหาทุกสิ่งทุกอย่างเป็นสมบัติของตน เมื่อตายก็ไม่สามารถจะกลืนเข้าไปได้ก็ถูกฝังเผา กลายเป็นธาตุ 4 ทัณฑ์บมฺหิสิ่งที่เหนือไว้ให้ตนเองคือบาป บุญเท่านั้น ยศและลาภหาไปไม่ได้แน่ เรื่อง เงินบาทผี สมัยก่อนใช้เงินพดด้วงใส่ปากผี สมัยปัจจุบันใช้เงินเหรียญต่าง ๆ แหวนบ้างก็มี สิ่งเหล่านี้เรียกว่า "เงินปากผี" จุดมุ่งหมายบางแห่งก็เพื่อเป็นค่าจ้างแก่พวกสัปเหร่อ เพราะสมัยก่อนเงิน 1 บาทนั้นแพงมาก และนอกจากนี้การเอาเงินทองของมีค่าใส่ปากผินั้นญาติพี่น้องก็มีจุดมุ่งหมายให้ผู้ตายมีเงินทองใช้ในชาติหน้าด้วย

การปิดหน้าศพด้วยแผ่นทองคำ แผ่นขี้ผึ้งที่ปิดหน้าด้วยทองคำเปลว มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันลูกตาหลุด และไม่ให้คนเห็นตอนแก้ห่อศพออกตอนจะเผา คนเรานั้นเมื่อมีชีวิตอยู่ หน้าตา คือหน้าตาต่างดวงใจ หมายถึง ตา หู จมูก ลิ้น เป็นสื่อป้อนข่าวสารให้ดวงใจ

การตราสัง

การมัดศพหรือการตราสัง เรียกตามภาษาราชการว่า "ทาสูกา" โดยการเอาด้ายดิบขนาด 3 หุน มีความยาวประมาณ 4 ซดมัดคอก่อน

การตราสังแปลว่าการมัดศพ คือ หลังจากที่แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าใหม่แล้ว ก็เอาด้ายโยงศพ 3 เปลาะ คือที่เอว คอ และเท้า เสร็จแล้วเอาผ้าขาวห่อศพโดยใช้ชายผ้าทั้งสองซดเป็นกันหอยที่ศีรษะ แล้วเอาด้ายเส้นใหญ่มัดหัวอีก 5 หรือ 8 เปลาะ บางแห่งยังเอาหินก้อนใหญ่ทับศพอีกหรือห่อศพให้ชายผ้าทั้งสอง อยู่ทางศีรษะแล้วขมวดเป็นกันหอยแล้วมัดด้ายดิบขนาดใหญ่ ด้ายนี้จะล่อออกนอกโลงและนอกจากนี้ยังเอาด้ายดิบขนาดเดียวกันนั้นมัดให้แน่นหนานอกผ้าอีก 5 หรือ 7 เปลาะ นับตั้งแต่ปลายเท้าขึ้นไป เพื่อให้มันคงเวลาศพขึ้นอืด

พิธีการบำเพ็ญกุศลหน้าศพ

อาจจะมีการบังสุกุลปากหีบหรือปากโกศ ถ้าผู้ตายเป็นพระราชวงศ์ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป เรียกว่า สัปดาการณ์ เมื่อพระสวดจบสุดท้ายแล้ว พิธีกรจึงลาดผ้าโยงสายแถบหรือด้ายโยง เพื่อให้เจ้าภาพทอดผ้าป่าบังสุกุลกับใบโพธิ์วราณา ในวันสุดท้ายที่หน้าศพใบธูปบานก็จะมีเทศน์ถวายจัด บัณฑิตไทยธรรมเป็นพิเศษ เสร็จแล้วเคลื่อนศพออกไป ถวายวันเผาศพคือข้างขึ้นเผาคี ข้างแรม เผาคู๋ ยกเว้นวันพระ วันพฤหัสบดีและวันศุกร์ ศพบางศพอาจจะยังไม่เผา แต่เก็บไว้ 100 วัน โดยผูกไว้ที่วัดก่อน ในบางท้องถิ่นแต่โบราณมีธรรมเนียมนิยมเล็ก ๆ น้อย มากมาย เช่น ไม่ห้ามศพลอดซุ้ม ทาพระศูปา เอาไม้ขีดทาง ห้ามขบวนข้ามนา ข้ามสวน ไพรยข้าวสารไล่ผี ไพรยข้าวดอก ชักปากสามชึก กลับน้ำรูปถ่ายทุกใบสวดสังคหะ ล้างบ้าน เป็นต้น

พิธีเผาศพ

ชนบททางภาคเหนือนิยมจุดธูปถึงที่และมีประเพณีบวชน้ำศพหรือบวชจุณศพ ขบวนจะนำหน้าคนถือธงสามชาย ถวายข้าวตั่ว หม้อไฟ ส่วนโลงศพนิยมวางบนปราสาทตั้งบนรถบรรทุกศพ ปัจจุบันนิยมทำพิธีระลึกถึงผู้ตายและพระบังสุกุลสับเพร่อยกโลงออกมาเปิดฝาแล้วเปิดสิ่งหุ้มห่อออก ตัดตราสังเอาเม็ดสับเจาะผาโลงบางที่ก็ล้างศพอีก แล้วคว่ำหน้าศพเพื่อไม่ให้ศพลุกนั่งขณะเผา เสร็จแล้วยกศพหามเวียนรอบเชิงตะกอง 3 รอบ จากซ้ายไปขวา พวกญาติพี่น้องเดินประนมมือ ถือดอกไม้จันทร์ตามไป บางพื้นที่เจ้าภาพจะทิ้งเบี้ยลงดิน 33 อัน เพื่อซื้อที่ดินให้ผู้ตายอยู่จากตากาศี ยายกาลา แล้วทรมะพร้าวเอาน้ำล้างหน้าศพ การจุดไฟนิยมให้พระสงฆ์จุดก่อนบวราวาส ปัจจุบันนิยมเผาศพหลอกก่อน คือ วางดอกไม้จันทร์หมดทุกคนแล้วจึงจุดมัดแขวนของตะไค่แล้ววิ่งเข้าหาศพ ขณะที่ไฟลุกดีแล้วญาติมิตรผู้ตายก็จะชักฟืนออก 3 ดุ้น แล้วเดินกลับ เวลากลับห้ามเหยียบหลังระหว่างทางจะออกบริเวณป่าช้านิยมจุดกองไฟกลางทางเดิน ให้ทุกคนกระโดดข้ามกองไฟเมื่อถึงหมู่บ้านให้ไปที่บ้านผู้ตายก่อน เขาจะตั้งอ่างน้ำขมิ้นสัปปายไว้หน้าบ้าน ทุกคนคว่ำหัวลูบหน้าด้วยน้ำนั้นแล้วจึงกลับบ้านตนเองได้

พิธีเก็บอัฐิอังคาร

การเก็บอัฐิผู้ตายบางท้องถิ่นเก็บในวันที่ 3 บางท้องถิ่นเก็บในวันรุ่งขึ้นหลังจากวันเผาศพคือในเช้าตรู่วันที่จะเก็บอัฐิ เจ้าภาพจัดเครื่องสามหาบถวายพระโดยทำเป็นสาหร่ายหาบ

3 หาบ แต่ละหาบให้ข้างหนึ่งเป็นหม้อข้าว เเชิงกราน หรือหอม กระเทียม กะปิ กุ้งแห้ง เป็นต้น ส่วนอีกข้างหนึ่งบรรจุอาหารคาวหวานสมัยก่อนบางท้องถิ่นจะออกไปแต่เข้ามิดและกลับมาทอนสว่าง เรียกว่า "ไปก่อนมาก่อนไก่อ" คือกลับถึงบ้านก่อนไก่ออกหากินเมื่อขบวนสามหาบไปถึงก็เดินเวียนรอบกองฟอน 3 รอบ แล้วร้องกู่กันว่า "วู้ ๆ ๆ ๆ ๆ " แล้วนำของสามหาบถวายพระที่นิมนต์มาบังสุกุล ปัจจุบันนิยมทำเวลา 7.00 น.

การบังสุกุลมี 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกบังสุกุลตาย โดยการจัดกระดูกเป็นรูปคนนอนหันหัวไปทางตะวันตก ครั้งที่ 2 เป็นการบังสุกุลเป็นจัดรูปกระดูกใหม่หันหัวไปทางทิศตะวันออกโดยมีแผ่นถาดเหล็กรอง ใช้วิธีกลับแผ่นเหล็กไปทางตะวันออก เสร็จแล้วก็นำกระดูกใส่หม้อดินไหล่น้ำ บ้างนำไปก่อเจดีย์ทรายกลางแม่น้ำบ้าง เก็บบรรจุสุธูปบ้าง เช่น ภาคเหนือ แต่เป็นพิธีดับเผ่า คือ ญาติเอน้ำสัปปายไปดับไฟที่ยังคุอยู่ในกองฟอนพร้อมกับกล่าวอวยพรขอให้วิญญาณไปสู่สวรรค์

แผนการสอนที่ 4

วิชาภาษาไทย ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คาบที่ 5 - 6

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี ตอน ประเพณีแข่งบั้งไฟ

1. สาระสำคัญ

ประเพณีแข่งบั้งไฟ เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในภาคอีสานและมีการจัดเป็นงานใหญ่ แล่บจังหวัดยโสธร หนองคาย จุ่ดมุ่งหมายในการจัด เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม และทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล พืชพันธุ์ธัญญาหารเจริญเติบโตให้ออกดอกออกผลอุดมสมบูรณ์ และเป็นการจุดเพื่อพุทธบูชาด้วย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีแข่งบั้งไฟ

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมาย ความสำคัญ ของประเพณี แข่งบั้งไฟ
2. บอกความเป็นมาของการเกิดประเพณีแข่งบั้งไฟได้
3. อธิบายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีแข่งบั้งไฟได้

3. เนื้อหา

ประเพณีแข่งบั้งไฟ

4. สื่อการสอน

1. แล่บบันทึกเสียงเพลงประเพณีแข่งบั้งไฟ ทานองเพลงเรือ
2. วิดีทัศน์เกี่ยวกับการแห่แข่งบั้งไฟ
3. เนื้อเพลงประเพณีแข่งบั้งไฟ

4. ใบความรู้ที่ 4 เรื่อง ประเพณีแข่งบั้งไฟ
5. ภาพประกอบเกี่ยวกับประเพณีแข่งบั้งไฟ

5. กิจกรรมการเรียนรู้

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
<u>ขั้นนำ</u> ให้นักเรียนฟังเพลงแข่งบั้งไฟ ที่ใช้ในการแสดงรำเซิ้งแล้วสนทนากลุ่มนำเข้าสู่บทเรียน <u>ขั้นสอน</u> 1. <u>เตรียมการ</u> 1.1 ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ เกี่ยวกับประเพณีการแห่แข่งบั้งไฟของภาคอีสาน 1.2 แจกใบความรู้ที่ 4 ให้นักเรียนศึกษา ประเพณีแข่งบั้งไฟ 1.3 แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่มศึกษาเกี่ยวกับประเพณีแข่งบั้งไฟในหัวข้อต่อไปนี้ กลุ่มที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีแข่งบั้งไฟ กลุ่มที่ 2 ขั้นตอนของประเพณีแข่งบั้งไฟ	<u>ขั้นนำ</u> ให้นักเรียนฟังเพลงแข่งบั้งไฟที่ใช้ในการแสดงรำเซิ้งแล้วสนทนากลุ่มนำเข้าสู่บทเรียน <u>ขั้นสอน</u> 1. ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับประเพณีการแห่แข่งบั้งไฟของภาคอีสาน 2. แจกใบความรู้ที่ 4 ให้นักเรียนศึกษา ประเพณีแข่งบั้งไฟ 3. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่มศึกษาเกี่ยวกับประเพณีแข่งบั้งไฟในหัวข้อต่อไปนี้ กลุ่มที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีแข่งบั้งไฟ กลุ่มที่ 2 ขั้นตอนของประเพณีแข่งบั้งไฟ กลุ่มที่ 3 ผลที่ได้รับจากการจัดประเพณีแข่งบั้งไฟ โดยให้เวลาในการอภิปรายหาเหตุผลกลุ่มละ 15 นาที

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
กลุ่มที่ 3 ผลที่ได้รับจากการจัด ประเพณีแข่งบั้งไฟ โดยใช้เวลาในการอภิปราย หาเหตุผล กลุ่มละ 15 นาที 2. <u>การแสดง</u> 2.1 ให้ผู้แทนกลุ่มนำเสนอผลการอภิปราย โดยใช้เวลา กลุ่มละ 5 - 8 นาที กลุ่มที่ยังไม่ได้รายงานฉบับนี้ สังเกตการและแสดงความคิดเห็น 2.2 ครูแจกเนื้อเพลงประเพณีแข่งบั้งไฟ ท่อนองเพลงเรือ ให้นักเรียนฝึกร้อง พร้อมทั้งเปิดแถบเสียงเพลง แข่งบั้งไฟให้นักเรียนร้องตามไปด้วย 2.3 ให้นักเรียนหญิงและนักเรียนชายส่ง ตัวแทนออกมาฝ่ายละ 4 คน ร้องเพลงแข่งบั้งไฟ ท่อนองเพลง เรือโต้ตอบกัน 3. <u>อภิปรายและสรุปผล</u> 3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย เกี่ยวกับประเพณีแข่งบั้งไฟ 3.2 ครูสรุปและแนะนำเพิ่มเติม	4. เมื่อศึกษาเสร็จแล้วให้ผู้แทนกลุ่มนำเสนอผล การอภิปรายโดยใช้เวลากลุ่มละ 5 - 8 นาที <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป และเสนอความ คิดเห็นเพิ่มเติม <u>ขั้นประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการร่วมอภิปราย 2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
<u>ขั้นประ เมือผล</u> 1. สังเกตจากการอธิบาย 2. สังเกตจากการร่วมร้องเพลง 3. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น	

ทำนองเพลงเรือ

ประเพณีแข่งบั้งไฟ

บทขึ้น เอ่อ เออ เอ็ง เงย (ลูกคู่รับ) เอ้า ฮ่าไฮ้ เข้ายบ เข้ายบ

ข. เมื่อเห็นน้องสาวหน้าขาวลงเรือ	อยากชวนน้องเนื้อ	เล่นบั้งไฟ
เป็นการบูชาเทพยดารักษ์	ไหวบ้านเมืองหลัก	นั้นใจ
เพื่อยากให้แก้วตาแล่นมาเล่นกัน	เพื่อความสุขสันต์	ใจเอย
ข. มีมูลเหตุว่าพระพรหมพระนาค	เป็นเพื่อนยามยาก	นั้นกระไร
และสัญญาว่าปีหนึ่งส่งข่าว	ส่งสักหนึ่งคราว	กันไป
ถ้าหากพระนาคท่านสบายดี	ท่านก็จะมี	จุดบั้งไฟ
และถ้าพรหมท่านจะโต้ตอบ	ท่านก็จะมอบ	ฝนให้
ว่าด้วยการแห่การเดินขบวน	ชาวประชาชวน	แต่งบั้งไฟ
โดยให้มีรถสักสามคัน	ว่าคันแรกนั้น	พรหมนั่งไป
ส่วนคันที่สองนั้นก็จะมี	พระยานาคี	นั้นใจ
ส่วนคันที่สามก็ว่ากันว่า	หามบั้งไฟมา	ใส่ไว้
และนี่ก็คือประวัติความเป็นมา	ของบั้งไฟพญา	ท่านเอย
ญ. น้องเห็นหน้าพี่น้องมีความสุข	อยากร่วมสนุก	สุขใจ
ว่าบั้งไฟนี้เขามีเดือนหก	เป็นมรดก	ชาวไทย
ตรงกับกล่าวมาวันวิสาขะ	เป็นวันของพระ	ถวายไฟ
เป็นการตัดเอาแก้วเมาก็เลส	เป็นสิ่งอาเพศ	ไปเอย
ข. พี่ชวนน้องเจ้าจรรู้ไป	รับทาทั้งไฟ	ในทุ่งนา
ให้เอาไม้ไผ่และไผ่ารน	เผาตรงกลางจน	เป็นตา
เสร็จแล้วไปตากจนปากมันแห้ง	อัดดินใส่ในแท่ง	เลขนา
ก่อนถึงวันงานมีการปลุกดูบ	เชิญพระบางรูป	สวดเอย

ญ.	ทางฝ่ายพวกห้องตี่ม้องพื่อนรา	หน้าแดงหน้าดำ	ราฆา
	เป็นการต้อนรับคานับพระญาติ	ด้วยใจสะอาด	และศรัทธา
	และในวันนั้นมีการบวชนาค	และสร้างน้ำลาก	ศาสดา
	พอดกลางคืนก็ขึ้นอร่า	จัดบังสกุลมา	ทอดเอย
ช.	เมื่อถึงบ่ายสามผลิผลามเข้าที่	กลองโหมให้ตี	แห่บั้งไฟ
	แห่รอบไพฆาสาลาโรงธรรม	ทาท่าขันซา	กันใบ
	แต่งชายเป็นหญิงแต่งหญิงเป็นชาย	เฮฮาหลากหลาย	สไตส์
	ครั้นได้เวลาอันพอสมควร	บั้งไพฆาม่วน	กันเอย
ญ.	เมื่อยามกลางคืนเร้งรีนเส็งกลอง	ผู้คนหมายปอง	แข่งใจ
	กล่าวถึงกลองนี้มีมาจากบ้าน	สนุกสนาน	ขึ้นใจ
	ส่วนพวกพื่อนราก็ทำถึงย่ำรุ่ง	ไม่มีเรื่องยุ่ง	เล่นใบ
	โอ้อ่ววันนี้เขาเรียกวันโหม	รวบรวมญาติโยม	กันเอย
ช.	เมื่อถึงตอนเช้าจัดข้าวจ้งหัน	ถวายพระท่าน	อย่าช้า
	เสร็จแล้วก็แห่นาเอาบั้งไฟ	ริบรุดออกไป	ทุ่งนา
	เมื่อเสร็จพิธีการจุดไฟ	จุดไฟบั้งใหญ่	ที่นำมา
	ถ้ำบั้งของใครไปสูงที่สุด	ก็ให้ริบรุด	ล้างน้ำเอย
ญ.	และถ้าของใครมันไปไม่ขึ้น	ก็อย่าจัดขึ้น	เชิญมา
	ให้หน้าตัวไปโยนในโคลนตม	เป็นความสุขสม	อร่า
	เมื่อเสร็จการจุดริบรุดโดยไว	พื่อนรากันใบ	ขอข้าวปลา
	ว่าเสร็จสิ้นแล้วการแข่งขัน	ก็ขอจบไว้	เลยเอย

ในความรู้ที่ 4

ประเพณีบั้งไฟ

ประเพณีการจุดบั้งไฟนี้เริ่มในเดือน 6 แรม 14 - 15 ค่ำ รวม 2 วัน ประเพณีการจุดบั้งไฟนี้ ทางภาคอีสานทำเป็นการใหญ่ที่จังหวัดหนองคายและราชอาณาจักรลาว ประเพณีนี้เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเจริญงอกงามและทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลทำให้พืชผลได้ผลดี และเป็นการจุดเพื่อเป็นพุทธบูชาด้วยบั้งไฟที่จุดเป็นพุทธบูชานั้นนอกจากจะมีบอกลไฟขึ้นแล้วยังมีจรวดบอกลไฟข้างร่อง บอกลไฟเทียน บอกลไฟดาวอีกด้วย บอกลไฟหรือบั้งไฟนิยมจุดกลางคืนเพราะมีแสงไฟสวยงาม

ภาษาชาวเหนือว่า "จื๋อบอกลไฟ" มีการจุดบั้งไฟเป็นพุทธบูชาที่วัดพระนอนขอนม่วงและวัดนอนป่าเกิดดี ทำกันเป็นการใหญ่ทุกปี มีการประกวดประชันชิงรางวัลกันและมีผู้ทำบั้งไฟเข้าแข่งขันเป็นจำนวนมาก จุดกันตั้งแต่บ่ายจนค่ำ

การทำบั้งไฟ

การทำบั้งไฟขึ้นนี้ ใช้อุปกรณ์ในการทำคือ ไม้ไผ่ (ใช้ไม้ข้างหรือไม้สี่สูก) ไม้เอี้ย ดินประสิว ถ่านและหวาย ดินประสิ้วจะมากน้อยตามขนาดของบั้งไฟ ถ้าดินประสิ้วถ่านให้ละเอียดอย่างดินเป็น แล้วบรรจุไว้ในกระบอกไม้ไผ่ กระทั่งให้แน่นจนได้ที่ ตอนปลายของกระบอกไม้ไผ่เหลือไว้ประมาณ 1 สอก ใช้ดินเหนียวผสมบรรจุไว้ในกระบอกไม้ไผ่ที่เหลือ กระทั่งให้แน่นทับดินเป็น ใช้เหล็กจี้ (เหล็กปลายแหลม) ขนาดต่าง ๆ เจาะเนื้อดินเหนียวและดินปืนที่บรรจุไว้ในกระบอกตลอดท้ายจรดหัวแล้วตัดไม้เอี้ยเป็นท่อน ๆ ตามลำดับ ตามปล้องสั้นยาว ลดหลั่นกันมากน้อยตามขนาดของบั้งไฟตรงปากกระบอกไม้ไผ่ทำเป็นรูปปากกลาม ทั้งหมดนี้เรียกว่า "โหว้" ส่วนหางของบั้งไฟใช้ไม้เอี้ยยาวและตรงผูกติด ตอนหัวของไม้เอี้ยทำเป็นรูปปากกลามเรียกว่า "โตน" แล้วเอา "โหว้" กับ "โตน" มาประกบกันเอาหวายมัดให้แน่นติดกับลำตัวของบั้งไฟ เมื่อบั้งไฟพุ่งขึ้นไปบนอากาศจนหมดกำลัง แล้วก็หันหัวตกลงมาสู่พื้นดิน "โหว้" และ "โตน" ที่ผูกติดกันจะทำให้เกิดเสียงดัง หากของใครดังดีก็จะได้รับการชมเชย ในระหว่างที่จุดบั้งไฟก็จะมีการบรรเลงฆ้องกลองและมีการฟ้อนรำด้วย กลองที่ใช้นั้นชาวบ้านจะนำหนังวัวหรือหนังควายทำเป็นกลองเพื่อให้การขับฟ้อนขึ้นหน้ากลอง (เรียกว่ากลองเสียง)

แข่งบั้งไฟ

ครั้นถึงวันกำหนดทำบุญ เจ้าอาวาสวัดบ้านอื่น ๆ ไปรับญาติไว้ ก็ตีกลอง ช้อง ฉาบเพื่อรวบรวมคนแห่บั้งไฟไปพวกผู้หญิงสาว ๆ ในบ้านนั้นมีเท่าไรต้องไปหมด โดยถือกันว่าถ้าพวกสาว ๆ ในบ้านใดไม่ไปจะเป็นต้นเหตุให้บ้านเมืองเกิดเดือดร้อนฝนฟ้าไม่ดี หนาวไม่ไธผล เรียกว่าทำให้ข้าวยากหมากแพง ครั้นบั้งไฟไปถึงพร้อมกันแล้วเวลาประมาณ 3.00 น. ก็ต่างคนต่างแห่บั้งไฟออกไปรวมกันที่วัด เวียนรอบศาลาวัดนั้น 3 รอบ ส่วนเจ้าอาวาสทุกบ้านก็จัดคานหามขึ้นหามกันทุกองค์โดยเอาห่อหมก (หมวก) ใส่ให้ด้วย เมื่อเสร็จการนี้แล้วก็ต่างคนต่างไปแข่งตามบ้าน เพื่อขอเหล้าและสาโทกินเรื่อยไป พวกหญิงสาวบ้านอื่นที่ไปในงานบางคนก็พักอยู่ในเพิงกับสงฆ์สามเณร พวกแข่งเหนือก็ไปเกี่ยวสาว

จุดบั้งไฟ

ครั้นวันรุ่งขึ้น ก่อนที่จะนำบั้งไฟไปจุดเขาจะแห่แหกันไปอย่างสนุกสนานไปยังสถานที่ที่เตรียมไว้ ซึ่งจะต้องห่างจากหมู่บ้านเพราะเกรงจะเกิดอันตรายจากบั้งไฟเกิดระเบิดหรือตกใส่หลังคาบ้าน เมื่อแห่ไปถึงสถานที่ที่เตรียมไว้เขาจะทำร้านหรือค้ำสำหรับจุดบั้งไฟ ร้านหรือค้ำจะสูงกว่ายอดไม้ เวลาจะจุดเขาเอาบั้งไฟไปวางไว้บนค้ำโดยหันทางหัวขึ้นเวลาจุดบั้งไฟก็จะพุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้าสูงลิ่ว จนหมดแรงดันก็จะตกลงมา บั้งไฟขึ้นบ้างที่เขาจะให้เป็น 2 - 3 ท่อน คล้ายจรวดเมื่อท่อนหนึ่งตกลงมาก็มีท่อนสองพุ่งขึ้นไปอีกจนหมดแรงดัน

ก่อนที่จะจุดบั้งไฟ เขาจะมีการกล่าวกันว่า "ฮ้ายอกไฟ" แล้วก็นำบั้งไฟไปขึ้นค้ำก่อนจะจุดเขาก็จะมีการบ่าวประกาศว่าเป็นบั้งไฟของวัดไหนการประกาศชื่อเจ้าของนี้แต่ก่อนกล่าวเป็นคำกลอน (คำขาว) แต่ปัจจุบันใช้คำพูดธรรมดา

เมื่อบั้งไฟพุ่งสู่ท้องฟ้า ถ้าบั้งไฟของใครขึ้นดีก็มีหน้ามีตา ถ้าของใครไม่ขึ้นหรือขึ้นไม่สูงบ้านอื่นก็จะช่วยกันจับเจ้าของบั้งไฟนั้นมอมหรือจับโยนน้ำ ส่วนเจ้าเมืองนั้นเขาก็มอมหน้ามอมตาเช่นเดียวกัน เวลานั้นจะถือกันไม่ได้

เมื่อเสร็จการจุดบั้งไฟแล้ว ฝ่ายสงฆ์และหญิงก็พากันกลับวัด กลับบ้าน ฝ่ายชายก็ยกไปแข่งเพื่อกินเหล้าและสาโทต่อไปอีก ส่วนเจ้าเมืองนั้นเขาก็หามไปด้วย

ต่อจากวันจุดบั้งไฟไปอีก 3 วัน ทั้งกลางวันและกลางคืนคนแข่งกินเหล้าสาโทกินเรื่อยไปตามภาษาเรียกว่าตามรอยไฟ จึงเป็นพิธีเสร็จการทำบุญซึ่งได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านาน

แผนการสอนที่ 5

วิชาภาษาไทย ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับประเพณี ตอน ประเพณีชิงเปรต

1. สาระสำคัญ

ประเพณีชิงเปรต เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในภาคใต้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ล่วงลับไปแล้ว มักจัดขึ้นในเทศกาลสงกรานต์ และเทศกาลวันสารทเดือนสิบ การทำพิธีและการเรียกชื่อประเพณีจะแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีชิงเปรต

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมาย ความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีชิงเปรตได้
2. อธิบายขั้นตอนของประเพณีชิงเปรตได้
3. อภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีชิงเปรตได้

3. เนื้อหา

ประเพณีชิงเปรต

4. สื่อการสอน

1. แถบบันทึกเสียงเพลง ประเพณีชิงเปรต ทำนองเพลงฉ่อย
2. เนื้อเพลงประเพณีชิงเปรต
3. ใบความรู้ที่ 5 เรื่องประเพณีชิงเปรต
4. อาหารและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเซ่นไหว้

5. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
<u>ขั้นนำ</u> 1. เปิดแถบบันทึกเสียง ประเพณีชิงเปรต ทำนองเพลงฉ่อย ให้นักเรียนฟัง 2. ครู และนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับ ประเพณีชิงเปรตเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน	<u>ขั้นนำ</u> 1. ครูนำอาหารและอุปกรณ์เช่น ใหนักเรียนดู แล้วสนทนาซักถาม นำเข้าสู่บทเรียน
<u>ขั้นสอน</u> 1. <u>เตรียมการ</u> 1.1 แจกใบความรู้ที่ 5 ให้นักเรียนศึกษา เกี่ยวกับประเพณีชิงเปรต 1.2 คัดเลือกนักเรียนในห้อง 5 - 10 คน ชักซ้อมการแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับประเพณีชิงเปรต 1.3 แจกเนื้อเพลงประเพณีชิงเปรตให้ นักเรียนทุกคน 1.4 ฝึกร้องเพลงฉ่อยประเพณีชิงเปรต 2. <u>การแสดง</u> 2.1 ให้นักเรียนทุกคนร้องเพลงฉ่อย ประเพณีชิงเปรต 2.2 แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม หญิงและ ชายร้องเพลงประเพณีชิงเปรต ทำนองเพลงฉ่อยโต้ตอบกัน	<u>ขั้นสอน</u> 1. แจกใบความรู้ที่ 5 ให้นักเรียนศึกษา เกี่ยวกับประเพณีชิงเปรต 2. ครูสุ่มตัวแทนนักเรียนออกมาเล่าเรื่อง ประเพณีชิงเปรต หน้าชั้นจำนวน 2 คน 3. ให้นักเรียนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ 2 คน ออกมาเล่าเรื่องประเพณีชิงเปรต 4. รับสมัครอาสาสมัครในห้องเรียน 5 - 10 คนแสดงบทบาทสมมติประเพณี ชิงเปรต โดยใช้เวลาในการแสดง 10 นาที <u>ขั้นสรุป</u> นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับประเพณีชิงเปรต แล้วครูอธิบายเพิ่มเติม เป็นการสรุปบทเรียน

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
2.3 ให้อัฒตนักเรียนแสดงบทบาทสมมติประเพณีชิงเปรต แล้วให้นักเรียนที่ไม่ได้ร่วมแสดงสังเกตบันทึก และอภิปรายแสดงความคิดเห็น 3. <u>อภิปรายและสรุปผล</u> ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปบทเรียน โดยครูให้คำอธิบายและแนะนำเพิ่มเติม	<u>ขั้นประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการร่วมอภิปราย 2. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติ 3. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
<u>ขั้นประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการอภิปราย 2. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติ 3. สังเกตจากการสนทนาซักถาม 4. สังเกตจากการร่วมร้องเพลง	

ทำนองเพลงน้อย

ประเพณีชิงเปรต

บทขึ้น โอ โงง โง ละชะ โอ โงง โง้ย

ว่าด้วยประเพณีที่มีการชิงเปรต
หรือในทางภาคกลางเขาเรียกกันว่าวันสารท
เพื่อเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศล
หรือที่เรียกกันว่าพิธีสารทชะ
(เอ่ ซา เอ้ซา ซา ละ ฉ่า ซา หนอย แ่น)

หรือที่เรียกกันว่าพิธีสารทชะ
คือจัดเตรียมข้าวปลามาไหว้มาเซ่น
และยังอีกเสื่อผ้าให้พราหมณ์ทำพิธีสง
ว่าการทออย่างนี้อาจจะทาก่อนเผา
ว่าการทออย่างนี้อาจจะทาก่อนเผา
ประเพณีเช่นนี้เป็นการดีมีผล
ว่าด้วยพิธีกรรมมักจะทำสองหน
แรมหนึ่งค่ำเดือนสิบเป็นวันรับตายาย
แรมหนึ่งค่ำเดือนสิบเป็นวันรับตายาย
เชื่อว่าแรมหนึ่งค่ำเป็นวันยมบาล
และแรมสิบห้าค่ำเปรตชนกลับยมโลก
ก่อนถึงวันทำบุญชาวบ้านหลาย ๆ ท่าน
ก่อนถึงวันทำบุญชาวบ้านหลาย ๆ ท่าน
คือที่ทำเช่นนั้นเพื่อจะไปทำบุญ
ข้าวพองขนมเทียนจะหุงหรือคอบีต
มังคุดเงาะกลางสาดก็จัดให้สวย

มันมักจะเกิดเหตุเดือนสิบใจ
หรือพิธีทางศาสนาของพราหมณ์นั้นใจ
ให้กับชาวเปรตชนที่ล่วงลับสิ้นไป
นั้นก็เพื่อที่จะให้เปรตชนกินใช้ (ลูกคู่รับ)
นั้นก็เพื่อที่จะให้เปรตชนกินใช้
เพื่อที่จะได้เป็นของกินเมื่อหิวใจ
เป็นเจตน์จำนงใส่ห่อหุ้มร่างกาย
หรือเมื่อครบรอบเข้าหนึ่งรอบปีวันตาย (ลูกคู่รับ)
หรือเมื่อครบรอบเข้าหนึ่งรอบปีวันตาย
เพื่อระลึกถึงคนที่ได้ล่วงลับไป
หนึ่งค่ำเดือนสิบจนถึงสิบห้าค่ำใจ
แรมสิบห้าค่ำทำวันส่งตายายไป (ลูกคู่รับ)
แรมสิบห้าค่ำทำวันส่งตายายไป
เปรตชนเยี่ยมลูกหลานทำบุญเลี้ยงให้
ลูกหลานห้วงเศร้าโศกเลี้ยงส่งท่านกลับไป
ทำขนมหวานมันเพื่อใช้เซ่นไหว้ (ลูกคู่รับ)
ทำขนมหวานมันเพื่อใช้เซ่นไหว้
ระลึกถึงบุญคุณบรรพบุรุษไทย
เป็นขนมเบ็ดเตล็ดจัดเสร็จขึ้นมาไหว้
ใส่ขามไว้ด้วยจะได้ช่วยแจกไป (ลูกคู่รับ)

มั่งคุดเงาะกลางสาดก็จัดให้สวย
ขนมที่น่านนี้จะขาดเสียไม่ได้
หรืออย่างขนมลา เปรียบเหมือนเครื่องนุ่งห่ม
ถ้าเป็นข้าวพองเปรียบดังเครื่องประดับ
(ลูกคู่รับ)

ถ้าเป็นข้าวพองเปรียบดังเครื่องประดับ
เมื่อถึงวันทานุญรุ่งอรุณในยามเช้า
มีการจัดสำรับมาที่วัดเพื่อเลี้ยงพระ
อาหารอีกส่วนหนึ่งมาตั้งที่ร้านเปรต
(ลูกคู่รับ)

อาหารอีกส่วนหนึ่งมาตั้งที่ร้านเปรต
เมื่อพระฉันเพลแล้วนั่งแก้วเก็บสายสิญจน์ออก
เมื่อเสร็จการชิงเปรตนำอาหารมารวมกัน
บางถิ่นนิมนต์พระ เก็บกระดูกบรรพชน

ใส่ขามไว้ด้วยจะได้ช่วยแจกใบ
เพราะมันมีความหมายมากมายที่ต้องใช้
อีกอย่างคือข้าวต้มความหมายถนอมมากมาย
เปรตชนได้จ่ายจับเครื่องประดับในโลกย์

เปรตชนได้จ่ายจับเครื่องประดับในโลกย์
ทำอาหารหวาน คาว อีกทั้งข้าวกินไป
และตามศาสนาโบราณทำไว้
บนแคร่สูงสิบเมตร โยงสายสิญจน์ต่อไป

บนแคร่สูงสิบเมตร โยงสายสิญจน์ต่อไป
เพื่อเป็นสัญลักษณ์บอกให้เปรตมากินใจ
ชาวบ้านก็สุขสันต์กินร่วมกันอย่างสุขใส
ในสตูบของคนที่ยาตินั้นล่วงลับไป (ลูกคู่รับ)

ใบความรู้ที่ 5

ประเพณีชิงเปรต

ตามขนบธรรมเนียมของไทยแต่โบราณ สอนให้เคารพบรรพบุรุษ ถึงแม้ว่าท่านเหล่านั้นจะสิ้นชีวิตไปนานแล้วก็ตามด้วยเหตุนี้เราจึงเห็นประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคนตาย เป็นไปในทางองแสดงความกตัญญูทดเวท อย่างเช่นคนตายใหม่ ๆ ก็มีอาหารจาวน้ำไปวางไว้ให้ข้าง ๆ ศพ บางทีเผาศพนั้นไปนานแล้วแต่เก็บกระดูกไว้ที่บ้านก็ยังมีอาหารจัดให้เป็นประจำเหมือนอย่างเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ แต่ธรรมเนียมก็มีเฉพาะผู้ที่เคยทำกันมา และมีความอาลัยรักกันอย่างแน่นอนเท่านั้น บางคนก็เห็นเป็นเรื่องยุ่งยากกังวลใจ ก็ทำให้เฉพาะคนตายใหม่ ๆ เมื่อเผาแล้วก็เลิก แต่บางทีก็ทำบุญกรวดน้ำไปให้ทุกวัน หรือเมื่อไม่มีโอกาสที่จะทำเช่นนั้นได้ เมื่อถึงเทศกาลตรุษและสารทก็จะทำบุญใหญ่ มีการบังสุกุลกระดูกให้ ขั้นที่สุดไม่มีกระดูกก็จะจดชื่อญาติตายหรือญาติพี่น้องเท่าที่จะนึกชื่อได้ ใส่โกศกระดูกรวมไปกับญาติคนอื่น ๆ บังสุกุลให้ด้วย ธรรมเนียมบังสุกุลกระดูกยังทำกันอยู่และมักทำให้ในเทศกาลสงกรานต์

การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษเป็นเรื่องของความดี เป็นเรื่องของคนที่มีความกตัญญูทดเวทมักจะทำกัน ถึงบางถิ่นบางตำบลจะทำพิธีแตกต่างกันออกไป แต่ในเมื่อความประสงค์ส่วนใหญ่ ต้องการจะอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษแล้ว ก็นับเป็นการกระทำดีทั้งนั้น การแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษนี้ ในบางถิ่นเรียกชื่อแปลกออกไป เช่น แถวสงขลา เรียกการทำบุญอย่างนี้ว่า การชิงเปรต

การชิงเปรตนี้เท่าที่ทราบ คนแต่ก่อนก็ถือกันอย่างเคร่งครัดมาก ถือกันว่าต้องทำเป็นการประจำจะขาดไม่ได้ การชิงเปรตนี้ทำกันปีละ 2 ครั้ง คือเมื่อถึงเทศกาลตรุษ (เป็นเทศกาลสิ้นปีใหม่เริ่มในวันแรม 14 ค่ำ และ 15 ค่ำ เดือน 4 ซึ่งในสมัยโบราณถือว่าเป็นสิ้นปี) ครั้งหนึ่ง และเมื่อถึงเทศกาลสารท (การทำบุญเมื่อสิ้นเดือน 10) อีกครั้งหนึ่ง ชาวพื้นเมืองสงขลา แต่ก่อนนี้มีความเข้าใจและถือกันว่า บรรพบุรุษของตนบางพวกก็ไปดีไปสู่ที่ชอบ หรือพูดอย่างเข้าใจกันทั่วไปก็ว่าได้ขึ้นสวรรค์ ไม่มีทุกข์ทรมาน แต่ก็ยังมีบางพวกที่ยังมีเวรมีกรรมต้องได้รับความทุกข์ทรมานอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงคิดว่าควรจะได้แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษเหล่านั้นอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เมื่อถึงเทศกาลดังกล่าวจึงพร้อมใจกันไปทำบุญที่วัด

ตั้งได้กล่าวแล้วว่าบางพวกมีเวรมีกรรมมีบาปติดตัวมากพวกนี้ถือกันว่าจะเข้าไปในวัดที่
เขาทำบุญกันนั้นไม่ได้ และรออยู่ข้างนอกวัด ฉะนั้น เขาจึงต้องทำร้านหรือแคร่ที่ท่าไว้ เพื่อให้ผี
หรือเปรตมากิน เมื่อจะเห็นว่าเปรตกินเสร็จแล้ว พวกชาวบ้านไม่ว่าลูกเล็กเด็กแดง ก็จะตรง
เข้าไปแย่งอาหารเหล่านั้นกันอย่างหลุมุนทีเดียว และกินกันเดี๋ยวนั้นเมื่อกินไม่หมดก็หอบเอาไป
แจกพวกพ้องที่บ้านอีก อาหารที่ได้จากการชิงเปรตนี้เขาถือว่าเป็นยาอายุวัฒนะใครกินจะอายุยืน
หายเจ็บหายไข้

แผนการสอนที่ 6

วิชาภาษาไทย ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คาบที่ 11 - 12

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับคตินาบ้าน เรื่อง ปริศนาคาทาย ความเชื่อ
โชคลาง1. สาระสำคัญ

ปริศนาคาทาย เป็นคตินาบ้านที่มีความสัมพันธ์กับภาษาอย่างมากเพราะต้องใช้ถ้อยคำภาษามายกเป็นคาทายให้ผู้อื่นขบคิด นับเป็นความชาญฉลาดของบรรพบุรุษไทยที่ค้นคิดหาวิธีให้ลูกหลานได้มีความรู้รอบตัว ขำกิดขำงสังเกตุ และฝึกปฎิภาณไหวพริบให้เจียนแหลม ทั้งยังทำให้ผู้เล่นได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ความเชื่อโชคลาง คือ การยอมรับนับถือ หรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตน หรือไม่มีตัวตนก็ตาม การยอมรับนับถือ หรือยึดถือปฏิบัติตามอาจจะมีเหตุผลหรือหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ หรือไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงได้ แต่คนส่วนใหญ่ยอมรับและยึดมั่นในสิ่งเหล่านี้ เพราะเชื่อว่าจะเกิดสิริมงคลแก่ชีวิต

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคตินาบ้าน ปริศนาคาทายและความเชื่อโชคลาง
2. สามารถจำแนกหมวดหมู่ของคตินาบ้าน และรู้ความหมายของถ้อยคำในภาษาถิ่นต่าง ๆ ได้
3. สามารถใช้ปริศนาคาทาย หรือผูกปริศนาคาทายขึ้นใช้เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้อื่นได้
4. สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ควรเชื่อเรื่องใด โดยใช้เหตุผลและข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมายและจำแนกประเภทของคตินิชาตบ้านได้
2. อภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์ของคตินิชาตบ้านได้
3. อธิบายความหมายและยกตัวอย่างปรีชาญาณคตินิชาตได้
4. บอกคุณค่าของปรีชาญาณคตินิชาตได้
5. บอกที่มาและสาเหตุความเชื่อโชคลางได้
6. วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อโชคลางได้

3. เนื้อหา

ปรีชาญาณคตินิชาต ความเชื่อโชคลาง

4. สื่อการสอน

1. ใบความรู้ที่ 6
2. แถบข้อความคตินิชาต
3. แถบบันทึกเสียง ปรีชาญาณคตินิชาต ความเชื่อโชคลาง เพลงไอ้แซว และเนื้อเพลง ปรีชาญาณคตินิชาต ความเชื่อโชคลาง
4. กระดาษเปล่า
5. สีเมจิก
6. กระดาษขาว

5. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
<u>ขั้นนำ</u> ครูทักทายนักเรียน โดยใช้ประโยคเกี่ยวกับความเชื่อโชคลาง เช่น วันนี้เรอก้าวเท้าไหนออกจากบ้านก่อน หรือเมื่อคืนนี้เธอฝันว่าอะไร แล้วสนทนาซักถามนำเข้าสู่บทเรียน <u>ขั้นสอน</u> <u>เตรียมการ</u> - แจกใบความรู้ที่ 6 ให้นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับ - ปริศนาทาย - ความเชื่อโชคลาง - ให้นักเรียนเตรียมคติชาวบ้าน เช่น ปริศนาทายความเชื่อโชคลางมาล่วงหน้าคนละ 1 อย่าง (ครูสั่งงานนี้ล่วงหน้าในช่วงที่ที่แล้ว) - แบ่งกลุ่มนักเรียน ชาย หญิง เป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน - ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง ทายปริศนา และการร้องเพลง - แจกกระดาษและปากกาเมจิกให้นักเรียน	<u>ขั้นนำ</u> - ให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นต่าง ๆ แล้วครูซักถามนักเรียนในประเด็น ต่อไปนี้ - การใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น - สภาพความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น - ความเชื่อของคนแต่ละท้องถิ่น - ปริศนาทายของแต่ละท้องถิ่น - ครูสรุปสาระสำคัญที่แสดงให้เห็นความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของคนแต่ละท้องถิ่น <u>ขั้นสอน</u> - แจกใบความรู้ที่ 6 ให้นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับ ปริศนาทาย ความเชื่อโชคลาง - ครูสนทนาซักถามแล้วให้ความรู้เพิ่มเติม - แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มจับสลากดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้ กลุ่มที่ 1 จัดรายการ "สนทนาประสาชาวบ้าน" โดยมีขั้นตอนดังนี้ - เลือกสมาชิกในกลุ่มมาภาคละ 1 คน - เลือกพิธีกรมา 1 คน

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
2. <u>การแสดง</u> 2.1 ให้นักเรียนจับคู่กันออกมาท่ายและตอบ ปริศนา หรือทนายโชกลาง โดยเขียนแถบคำถาม คำตอบหรือคำทนายมาติดคู่กัน 2.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับความเชื่อโชกลาง กลุ่มละ 1 คน 2.3 ให้นักเรียนฟังเพลง เกี่ยวกับปริศนา คำทาย และความเชื่อโชกลาง ทานองเพลง อีแซวจากแถบบันทึกเสียง แล้วฝึกร้องตาม 2.4 ให้นักเรียนออกมาร้องเพลงโต้ตอบกันครั้งละ 1 คู่ นักเรียนที่เป็นผู้ฟังคอยสังเกตและจดบันทึก สิ่งที่ได้จากการแสดงของเพื่อนแล้วนำมาอภิปราย ทั้งนี้ให้ใช้เวลาคู่ละ 5 - 10 นาที 3. <u>อภิปรายและสรุปผล</u> ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นและสรุปเกี่ยวกับปริศนา คำทาย และความเชื่อเรื่องโชกลาง ในด้านต่าง ๆ เช่น	- พิธีกรกล่าวแนะนำผู้แทนจากภาคต่าง ๆ แล้วให้ผู้แทนแต่ละภาคเล่าเรื่องของดินท้องถิ่นของตนตามความรู้และประสบการณ์ที่มี - เมื่อผู้แทนภาคกล่าวจบ พิธีกรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถาม หรือเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น ๆ และพิธีกรกล่าวขอบคุณผู้แทนแต่ละภาค - ครูสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับคติชาวบ้าน กลุ่มที่ 2 จัดเกม ปริศนา คำทาย โดยมีขั้นตอนดังนี้ - เลือกพิธีกรที่พูดภาษาถิ่นได้มา 4 คน พูดภาษาถิ่นคนละภาค - ให้สมาชิกในกลุ่มจัดทำปริศนา คำทายภาคละ 5 คำ รวม 20 คำ - ให้พิธีกรประจำถิ่นผลัดกันอ่านปริศนา คำทายให้ผู้ฟังทาย - ผู้ฟังคนใดตอบได้ 1 ข้อ ได้ 1 คะแนน

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
- ความเป็นมา - วิเคราะห์หาสาเหตุ ข้อเท็จจริง - ผลดีผลเสียที่ได้รับ ฯลฯ	- จบคาบท้ายแล้วสรุปคะแนนหาผู้ชนะ - ครูมอบรางวัลให้ผู้ชนะ แล้วอธิบาย สรุปเพิ่มเติม
<u>ขั้นประ เเมินผล</u> 1. สังเกตจากการสนทนาซักถาม 2. สังเกตจากการแสดง 3. สังเกตจากการให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ	กลุ่มที่ 3 จัดรายการอภิปราย "เกี่ยวกับผลดีผลเสียของความเชื่อ" โดยมีขั้นตอนดังนี้ - เลือกผู้ดำเนินรายการอภิปรายในกลุ่ม 1 คน - ให้สมาชิกในกลุ่มเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ คนละ 1 เรื่อง ไม่เกินคนละ 3 นาที - ดำเนินการอภิปรายถึงเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ที่เล่ามาประมาณ 10 นาที - เปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามและแสดงความคิดเห็น - ครูช่วยสรุปและ เสนอแนะ เพิ่มเติม

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
	ทั้ง 3 กลุ่มดำเนินการรายการตามลำดับเริ่มจากกลุ่มที่ 1 ถึงกลุ่มที่ 3 โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 20 นาที - เมื่อทั้ง 3 กลุ่ม ดำเนินรายการเรียบร้อยแล้ว ครูให้นักเรียนเล่นเกมต่อคำกลอนคาถานายในใบเขียนซี โดยครูกำหนดขั้นตอนวิธีเล่นให้ด้วยการเขียนคำอธิบายและตัวอย่างลงในแผ่นใส <u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันสรุป <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการปฏิบัติงาน 2. สังเกตจากการตอบคำถาม

ทำนอง เพลงอีแซว

ปริศนาศัพทาย ความเชื่อโชคลาง

ข. โอ้มาเถิดหนากระไรแม่มา	แม่คุณอย่าช้าตอบปัญหาที่ท่น้อยเป็นไร
ว่าอะไรหนอหุบเท่ากระบอง	แต่ถ้าเปิดออกเท่ากระดังใบ
ตามะไข่หลังโก่งลงน้ำไม่ชุ่ม	โอ้แม่เนื้อละมุนตอบให้พี่อุ่นใจ
ญ. หุบเท่ากระบองน้องขอตอบว่าร่ม	ส่วนตามะไข่ตากลมก็คือเบ็ดใจ
เขียวเหมือนพระอินทร์บินได้เหมือนนก	มีศรปักอกมันคืออะไร
มีหอกเล่มน้อยคนทั้งร้อยหาไม่เจอ	คำถามเลิศเลอเธอตอบได้ไหม
ข. เขียวเหมือนพระอินทร์บินได้เหมือนนก	มีศรปักอกก็แมลงทับนั่นยังใจ
ส่วนหอกเล่มน้อยที่คอยมองหา	ก็เข็มที่ขั้วธนูดาใช้ร้อยกับด้าย
และอะไรเอ่ยตัวหลังงองอ	เจ้าตัวนี้หนอชอบกินหญ้าไพร
ญ. คำตอบนี้หรือก็คือตัวเขียว	ไว้ให้พี่เกี่ยวพี่เกี่ยวข้าวไฉ
ยังมีปริศนาที่โบราณทายกัน	โอ้พ่อจอมขวัญน้องเฉลยให้เอาไหม
เช่นต้นเท่าแขนและใบแผ่นเสี้ยว	จะไม่ลดเลี้ยวต้นอ้อยนั่นยังใจ
ส่วนต้นเท่าครกใบปอกดิน	น้องไม่เล่นลิ้นมันคือตะไคร้
มาจากเมืองเจ้าตัวเล็กเสียงดัง	บอกให้พี่ฟังคือประตักจุดไฟ
หน้าออกค่ออ่อนกินก่อนทุกวัน	คือทัพพีนั้นใช้ตักข้าวไฉ
ข. ขอบใจนวลน้องที่ร้องบอกพี่	ปริศนาดีดียังมีอีกหลาย
ต้นเท่าลำหวายใบกระจายเต็มแม่น้ำ	บอกน้องคนงามเป็นแหทอดใบ
เป็นเด็กนุ่งขาวเป็นสาวนุ่งเขียว	พอแก่ที่เดียนุ่งแดงเห็นไกล
คำตอบคือพริกน้องไม่ต้องกลัว	สีบาทพาดข้างรั้วก็ดำลึงไฉ
ชื่ออยู่ในครัวตัวอยู่ในป่า	คือกระต่ายนี้หนาใช้ขูดมะพร้าวได้
ลูกสับदनชอบเล่นกันแม่	คำตอบแน่นแนคือกัญเจนนั่นใจ

ความเชื่อ

โธมัสเกิดหนากระไรแม่มา
 และช่วยมาพึ่งความเชื่อพี่ที่
 ถ้าเห็นจึงจกตกตายตรงหน้า
 ยามที่นกแสกบินเกาะหลังคา
 นั่งคาบันใดไม้ดีหรือกหนา
 เมื่อออกจากบ้านให้ก้าวเท้าขวา
 เวลากินข้าวเขาห้ามร้องเพลง
 กับพ่อและแม่เขาห้ามดุด่า
 และตอนกลางคืนเขาห้ามผิวกาก
 เมื่อเจอนกร้องเขาห้ามทายทัก
 ยามใดเข้าป่าห้ามพูดถึงเสือ
 เด็กเด็กนั้นหนาเขาให้ไว้จุก
 และที่เขาห้ามกินข้าวด้วยทัพพี
 เวลาตกเย็นเขาห้ามนอนหนา
 อีกอย่างเขาห้ามตีพ่อแม่
 ชิงสุกก่อนห้ามเขาห้ามนักรหนา
 ถ้าหากนอนไปแล้วฝันเห็นงู
 และตอนกลางคืนห้ามเล่นซ่อนหา
 ก็ควรจะเชื่อที่โบราณว่า
 และตอนกลางคืนห้ามกล่อมลูกยา
 บัววนาคันหนานาไปต้มกิน
 เล่ามาก็มากแล้วนะพี่ยา

น้องจงอย่าช้ารีบมาเร็วไว
 ขอให้พี่น้องนี้พึ่งพี่เล่าต่อไป
 โบราณท่านว่าจะเกิดเภทเกิดภัย
 บ้านนั้นแหละหนาจะมีคนเจ็บไข้
 เพราะถึงเวลาคลอลูกยากใจ
 โบราณท่านว่าจะโชครึกระไร
 เพราะกลัวและเกรงได้คู่แก่ไป
 โบราณท่านว่าเป็นเปรตเมื่อตายไป
 เดี่ยวจะเจอซากผีนั้นประไร
 เพราะคนนั้นมักจะเจ็บป่วยไข้
 ทุกคนนั้นเชื่อว่าจะเจอทันใด
 จะได้ไม่ทุกข์ไม่เกิดโรคเกิดภัย
 เดี่ยวจะโดนตีปากเท่าทัพพีไป
 ตะวันจะทับตาน้องรูปร่างไหม
 เดี่ยวจะเจอผีมือเท่าใบลานใหญ่
 เพราะรู้ไหมว่าอยู่กันไม่ยัดใจ
 จะเจอเนื้อคู่ที่ถูกอกถูกใจ
 โบราณท่านว่ามีบั้งนั้นประไร
 เป็นเด็กเล่าหนาควรฟังเอาไว้
 เพราะรู้ไหมว่าทำให้ลูกตายไว
 เดี่ยวก็ถึงชินคลอลูกง่ายใจ
 น้องนี้คิดว่าจบซักทีเป็นไร

ใบความรู้ที่ 6

โศกลางและปรีศนาคำทาย

สมัยก่อนคนไทยนิยมเชื่อถือโศกลาง ซึ่งมีมนุษย์เชื่อถือต่อกันมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย โศกลางส่วนมากมักจะเป็นสิ่งที่ดี เตือนใจ ถ้าหากผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติตามกันมาตลอดเป็นส่วนมากก็มีความสุข เกิดสิริมงคล ความเจริญก้าวหน้า โศกลางนั้นเมื่ออยู่มากมายแต่ที่คนไทยเชื่อถือและปฏิบัติ ตามกันมาตลอดเป็นส่วนมาก ก็มีเรื่อง การจัดทาพิธีการต่าง ๆ เราจะคิดจัดงานอะไร ทำอะไร ไม่ว่าจะเป็นการจัดงานแต่งงาน การหมั้นหมาย การโกนจุก ไม่ควรจะกระทำในวันอังคาร ควรเลี่ยงไปทำวันอื่นเพื่อให้เกิดความปลอดภัย ถ้าหากฝ่าฝืนอาจทำให้เกิดภัยกับตนเองได้ แต่วัน อังคารโดยเฉพาะเกิดในปีชวดหรือปีเสือก็ยังดี เพราะว่าคนที่เกิดปีนี้มีความกล้าหาญเก่งกล้า สามารถ ชอบเป็นผู้นำ ทำงานอะไรก็จะทำอย่างจริงจัง ไม่ซี้ซาลาด เอาตัวรอดได้และยังเป็น เรื่องของความรักนั้นไม่ว่าจะชอบใคร รักใครก็จะสมหวังไปหมดทุกอย่าง ดวงจะดี ส่วนการปลูก เรือนนั้นในสมัยโบราณจะถือเอาวันจันทร์เป็นวันที่ดีในการปลูกเรือนแต่ละครั้ง ถ้าหากใครปลูก เรือนวันจันทร์ โบราณว่า จะร่ำรวย มีเงินทองมากมาย เป็นเศรษฐี ทำกิจการเจริญรุ่งเรือง ทาหมากค้าขายคล่อง ทำอะไรก็จะได้กำไร เป็นต่อผู้อื่น และยังถ้ามีสาวพรหมจารีอยู่ในบ้านก็ยิ่งดี ให้อาสาพรหมจารีคนนั้นเขียนชื่อไว้ที่ต้นเสาก็จะทำให้เป็นสิริมงคลเจริญก้าวหน้า ส่วนการสร้าง บ้านใดขึ้นบ้านนั้นให้สร้างในวันที่เป็นเลขคู่ ให้สร้างทางทิศตะวันออก จะทำให้เป็นสิริมงคลยิ่งขึ้น และการติดตั้งประตูทางเข้าควรจะหันประตูไปทางทิศตะวันออกอย่าหันไปทางทิศตะวันตกเพราะ จะทำให้เกิดความเดือดร้อน ความเสียหาย ควรจะหันตามที่ผู้ใหญ่ได้บอกไว้ เพราะมันถือถือเป็น เคล็ดลับอย่างหนึ่ง ส่วนเรื่องของการตัดผม ห้ามตัดวันพุธ ให้เลี่ยงมาตัดวันเสาร์จะดีมากที่สุด แต่ถ้าหากว่าจะสระผมไม่ควรจะสระวันเสาร์ให้สระวันอังคารจะดีทำให้มีโชค เกิดความสุขต่อ ตนเอง ถ้าหากเราซื้อเสื้อผ้าใหม่ควรจะเริ่มใส่วันศุกร์ เขาว่า จะหมดทุกข์ ทำให้เกิดความสุข เป็นสิริมงคล และอาจจะได้เจอคนที่ถูกใจได้แผนอีกด้วย และในสมัยโบราณเขาเชื่อกันว่าถ้าหาก จิ้งจกร้องทัก จงเตรียมใจควรจะรีบหยุดการเดินทาง ถ้าหากกำลังคิดที่จะเดินทางเพราะถ้าออก เดินทางอาจจะได้รับอันตรายกับตนเอง แต่ถ้าหากจิ้งจกร้องทักข้างหน้าของเรา เขาว่าบุคคลที่ โดนจิ้งจอกทักข้างหน้าพึงรู้ไว้เถิดว่ากำลังจะมีโชค จะได้รับโชคมากมาย ส่วนเรื่องของการ

เขมน้อมมีปากบ่นโบราณว่าคนนั้นคิดอย่างจะทำอะไร อยากที่จะทำสิ่งใดก็จะได้อย่างนั้น เมื่อเกิดการตายขึ้นก่อนที่จะนำไปเผาก็ควรจะกำหนดวันที่ดี โบราณเขาห้ามเผาวันศุกร์ ถ้าเป็นวันอื่นได้หมด ถ้าหากบุคคลใดเกิดการเขม่นหูข้างซ้ายขึ้นจงรับรู้ไว้เถิดว่ากำลังจะมีข่าวร้ายเกิดขึ้นคอยเตรียมฟังไว้ แต่ถ้าเขม่นด้านขวา จงหยุดการเดินทาง และถ้าหากมีแมงมุมตอกใต้ที่นอน จงเตรียมใจไว้เลยว่า คนในบ้านเราจะเกิดอาการเจ็บป่วยไข้ และจะเกิดการตายขึ้นในบ้านของเรา แต่ถ้าหากมีผีเสื้อ แมงมุมลงมตายคงจะต้องทำใจหน่อยเพราะจะมีญาติตายจากไป และถ้าหากหนูกตที่โคนผม จงรับรู้ไว้เถิดว่า บิดามารดากำลังจะจากไป ถ้าเห็นแมงมุมกำลังอุ้มไข่ตอก เขาว่ากำลังจะมีภัยมาถึงตัว และถ้าหากว่าเห็นนกแสกร้องหรือได้ยินเสียงนกแสกจงจำไว้เลยว่าห้ามร้องตอบเพราะจะทำให้เกิดการตายของคนภายในบ้าน ถ้าเกิดมีหนูร้องขึ้นมาว่า กุกกุก จงเตรียมดีใจเพราะกำลังจะมีโชคลาภ มีความสุขและถ้าหากหนูร้อง จิก จิก ก็จะมีญาติมิตรมาหา แต่ถ้าเกิดมันร้องลิลี จงรับรู้ไว้เถิดว่าจะมีคนตายอาจจะเป็นคนใกล้บ้านหรือคนในบ้าน คนใกล้ชิด ถ้าโกโงหมา การร้อง ทั้งเห่าทั้งหอน กระโดดกระดาก โปรดจาไว้เถิดว่าตนกำลังมีภัยมาเยือน ส่วนเรื่องของการเกิดนั้น โบราณเขามีการกำหนดอัฐมณีที่คนเกิดในแต่ละวันจะใช้ ถ้าเกิดวันพุธ ให้ไข่มรกต ส่วนวันเสาร์ให้ไข่มุก ไม่เฉพาะกับการเกิดเท่านั้น เดือนที่เกิดก็มีการกำหนดแต่เกี่ยวกับสี เดือนกันยายนให้ใช้สีเขียวของต้นไม้ ส่วนเดือนมีนาคมต้องคู่กับสีแดง เดือนเมษายนใช้สีแดงห้ามใช้สีดำ การเลือกอาภรณ์ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายให้ถูกกับวัย วันอาทิตย์ควรใช้สีแดง วันจันทร์ควรเลือกสีขาวจะทำให้เกิดราศี ส่วนวันอังคารใช้สีชมพู จะทำให้ดูอ่อนหวาน ฯลฯ

ส่วนปริศนาทายนั้นเขามีการทายปริศนากันมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยจะมีการทายกันระหว่างผู้ใหญ่ เด็ก โดยผู้ใหญ่จะทายเด็กแต่ละคน ถ้าหากว่าใครตอบได้ก็อาจจะมียางวัลให้ คำถามที่ใช้ถามกันส่วนมากจะถามว่า อะไรเอ่ย เช่น อะไรเอ่ยมี 4 ตา คำตอบก็คือ แว่นตา อะไรเอ่ยดาพุดด่าว่าย ชักใช้เดินได้ไปมาเร็วไว คำตอบคือ เข็มเย็บผ้า ตัวอะไรเล็กและมีพิษที่หาง คำตอบคือ แมงป่อง และปริศนาต่อไปที่จะทายต่อไปนี้เป็นปริศนาที่ทายกันมานานแล้วก็คือ

- อะไรเอ่ยสีดินเดินมาหลังคามุงกระเบื้อง คำตอบคือ เต่า
- ปลาอะไรไม่มีหางติดตัว คำตอบคือ ปลาทองโก
- ต้นเท่าลำหวายใบกระจายเต็มแม่น้ำ คำตอบคือ แห
- มาจากเมืองจีนชอบยกตีนให้คนดู คำตอบคือ จิ้ง

- อ้ายโง่เดินหน้าอ้ายบ้าตามหลัง คำตอบคือ คนโง่
- ลูกสับคนเล่นกันแม่ คำตอบคือ กุญแจ
- ตาแปะหลัง โกงลงน้ำไม่ชุ่ม คำตอบคือ เบ็ด
- เด็กนุ่งขาว สาวนุ่งเขียว แก่ทีเดียวนุ่งแดง คำตอบคือ พริก
- ซื่ออยู่ในครัวตัวอยู่ในป่า คำตอบคือ กระจาดชูดมะพร้าว
- หน้าออกอ้อนกินก่อนทุกวัน คำตอบคือ ทัก

ฯลฯ

แผนการสอนที่ 7

วิชาภาษาไทย ท 051 (ภาษากับวัฒนธรรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คาบที่ 13 - 14

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับคตินาบ้าน เรื่อง สำนวน สุภาษิต
คำพังเพย1. สาระสำคัญ

สำนวน สุภาษิต คำพังเพย คือคำสอนที่ผูกเป็นข้อความสั้น ๆ กระชับรัด มีสัมผัสคล้องจอง ทำให้จดจำได้ง่าย ทั้งยังมีความหมายกว้างขวางลึกซึ้ง แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีวัฒนธรรมสูงมาแต่โบราณแล้ว จึงรู้จักสอนลูกหลานให้เป็นคนดี ดังนั้นถ้าเรานำ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ไปใช้ให้ถูกต้อง เหมาะสมกับ กาลเทศะ ก็จะเกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ทั้งยังได้ชื่อว่าเป็นผู้รักชาติ และสืบทอดวัฒนธรรมของชาติอีกด้วย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

สามารถใช้ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ได้ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมในการใช้ภาษา และเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้อื่นในโอกาสต่อไปได้

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมายและที่มาของสำนวน สุภาษิต คำพังเพยได้
2. บอกลักษณะการใช้ภาษา ที่ผูกเป็นสำนวน สุภาษิต คำพังเพยได้
3. อภิปรายเปรียบเทียบ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ของภาคต่าง ๆ ได้
4. วิเคราะห์วัฒนธรรมที่สะท้อนจากสำนวน สุภาษิต คำพังเพย ได้
5. อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าของ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ได้

3. เนื้อหา

สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

4. สื่อการสอน

1. แอบบันทีกเสียงเพลง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ทำนองเพลง ระบายขาวไร่
2. ใบความรู้เกี่ยวกับ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย
3. บัตรคำ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย พร้อมทั้งความหมาย
4. รูปภาพ สำนวน สุภาษิต และคำพังเพย
5. แผ่นใส

5. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

การสอนตามคู่มือครู

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนฟังแอบบันทีกเสียงเพลงสำนวน สุภาษิต คำพังเพย ทำนองเพลงระบายขาวไร่
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับ เพลงที่ฟังแล้วโยงเข้าสู่เรื่อง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ในแผ่นใสแล้ว อภิปรายร่วมกันในประเด็นต่อไปนี้
 - สาระสำคัญของบทประพันธ์
 - เนื้อความของบทประพันธ์มีความหมายตรงกับสำนวนใด
2. ครูซักถามเพื่อสรุปผลการอภิปรายเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

ขั้นสอน

1. เตรียมการ

- 1.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่มและ ดำเนินรายการ จำนวน 2 คน
- 1.2 ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการ ทายปริศนาทำทางและเพลง ระบายขาวไร่

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม เลือกประธานและเลขาธิการกลุ่มแล้วให้ศึกษา เรื่องสำนวน สุภาษิต คำพังเพย จากใบ ความรู้ที่ 7 แล้วอภิปรายในกลุ่มตามหัวข้อ เรื่องที่จับฉลากได้ดังนี้

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
1.3 แจกใบความรู้ที่ 7 เรื่องสำนวน สุภาษิต คำพังเพย และให้นักเรียน แต่ละกลุ่มเลือกสำนวนจากเอกสาร ต่าง ๆ กลุ่มละ 10 สำนวน แล้วช่วยกันคิดทำทางไว้ทายเพื่อน 1.4 ให้นักเรียนจับคู่กัน แล้วจับฉลากเป็น ฝ่ายถามและ เป็นฝ่ายตอบแล้วร่วมกัน แต่งเพลงสำนวน สุภาษิต คำพังเพย โดยใช้ทำนองเพลงระบำชาวไร่ กลุ่มละ 6 บรรทัด เพื่อนำมาร้องโต้ตอบกัน	กลุ่มที่ 1 ความหมาย เล่ามูลเหตุและที่มาของสำนวน สุภาษิต คำพังเพย กลุ่มที่ 2 ลักษณะการใช้ถ้อยคำ ในสำนวน สุภาษิต คำพังเพย กลุ่มที่ 3 วัฒนธรรมที่ปรากฏในสำนวน สุภาษิต คำพังเพย กลุ่มที่ 4 อภิปรายเปรียบเทียบสำนวน สุภาษิต คำพังเพยของภาคต่าง ๆ กลุ่มที่ 5 รวบรวม ข้อคิดสอนจากสำนวน สุภาษิต คำพังเพย
2. การแสดง	ให้อภิปรายในกลุ่ม 10 นาที แล้วส่งผู้แทน
2.1 ให้นักเรียนออกมาแสดงทำทาง ปริศนาตามสำนวน สุภาษิต และ คำพังเพย ที่เลือกไว้ทีละกลุ่ม กลุ่มที่แสดงจะต้องเขียนแถบประโยค ปริศนาคำทาย สำนวน สุภาษิต และคำพังเพยไว้ เมื่อกลุ่มที่แสดงแสดงเสร็จ กลุ่มที่ไม่ได้แสดงเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบแล้วนำส่งผู้ดำเนินรายการ ผู้ดำเนินรายการจะอ่านคำตอบของทุกกลุ่มแล้วให้กลุ่มที่แสดงติดแถบ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ที่แสดงพร้อมทั้ง	หน้าชั้น กลุ่มละ 2 - 3 นาที 2. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ในปัจจุบัน แล้วให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับลักษณะของสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่และสรุปประมวลเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ในประเด็นที่ว่า - สำนวนใหม่ ๆ มักนิยมใช้เฉพาะยุค เฉพาะกลุ่มบุคคลเท่านั้น - สำนวนใหม่ ๆ ไม่เน้นเรื่องการอบรมสั่งสอน - สำนวนใหม่ ๆ มักมีภาษาอังกฤษปะปนอยู่

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
อธิบายความหมาย ผู้ดำเนินรายการ ให้คะแนนกลุ่มที่ตอบถูก 1 คะแนน ตอบผิดไม่ได้คะแนน ให้ทุกกลุ่มได้ ออกมาแสดงกลุ่มละ 3 ครั้ง แล้ว ตัดสินคะแนนแต่ละกลุ่ม 2.2 ให้นักเรียน 2 กลุ่มที่จับคู่แต่งเพลง ระบำชาวไร่กันแล้วออกมาแสดง ร้องเพลงโต้ตอบ กลุ่มละ 5 - 8 นาที จนครบ 3 คู่ 3. <u>การอภิปรายและสรุปผล</u> ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสำนวน สุภาษิต คำพังเพย จากการแสดง แสดงความคิด เห็นเกี่ยวกับการแสดง พร้อมทั้งเสนอแนะ ข้อแก้ไขสำหรับครั้งต่อไป แล้วสรุปความ หมายของสำนวน สุภาษิต คำพังเพย ที่ สำคัญ ๆ โดยการร้องเพลง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ทำนองเพลงระบำ ชาวไร่ พร้อม ๆ กันทั้งห้องอีกครั้งหนึ่ง	<u>ขั้นสรุป</u> ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันเรื่องคุณค่า ของสำนวน สุภาษิต คำพังเพย แล้วสรุปผล การอภิปราย <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตการปฏิบัติงาน และการรายงาน 2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น 3. สังเกตจากการตอบคำถาม

การสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	การสอนตามคู่มือครู
<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการวางแผนทำงานร่วมกัน 2. สังเกตจากการแสดงท่ายปรีศนาท่าทาง 3. สังเกตจากการร้องเพลง 4. สังเกตจากการสนทนาซักถามและแสดงความคิดเห็น	

ทำนองเพลงระบำชาวไร่

สำนวน สุภาภิต คาทังเพย

(สร้อย) ข้าระบำทางไหนเล่าเอย ระบำของชาวบ้านไร่ เออระเพย ลอยมา หงส์ เอย
ลอยมา ไม่ไกลไม่ไกล เจ้าคงไหนเอยเออเฮียลาโย หอมหวานอยู่ในดงเอย
ดงเอยเออเฮียลาโย หอมหวานอยู่ในดงเอย

(บทขึ้น) ข้าระบำทางไหนเล่าเอยระบำของชาวบ้านไร่

สุภาภิตนั้นเกิดมานาน	ชั่วลูกชั่วหลานมานานกาลไกล (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
ทั้งเก่าและคิดขึ้นมา	ความหมายนี้หนาคงดีอยู่ไซ้ (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
สุภาภิตนี้มีที่มา	เป็นคำคุณค่าสำหรับคนไทย (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
เกิดจากเหตุการณ์ต่าง ๆ	ความเชื่อโชคลางที่คิดกันไป (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
อาทิปรำปรา	นิทานเก่ามาดัดเอาแต่ใจ (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
แล้วนำมาพูดสั้น ๆ	เปรียบเทียบสิ่งนั้นสิ่งนี้เรื่อยไป (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
สุภาภิตเป็นเครื่องเตือนอก	ไม่ให้ไปหมกกับเรื่องอบาย (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
อย่างเช่นรักดีหามจั่ว	และถ้ารักชั่วให้หามเสาไว้ (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
ความหมายคือคนรักดี	ก็จะเกิดมีความสุขเรื่อยไป (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
และถ้าคนไหนรักชั่ว	มีสิ่งเมาชั่วอยู่ในหัวใจ (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
ต่อไปจะเป็นตัวอย่าง	บรรพบุรุษร้างมาแต่กาลไกล (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
กล้านักมันมักจะป็น	ความหมายในกินเข้าถึงหัวใจ (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
หมายถึงถ้ากล้าเกินตัว	ชีวิตหมองมัวได้รับอันตราย (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
ชีวิตจะไม่เป็นสุข	เพราะมัวสนุกกับความกล้าใจ (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
กระด่ายจะหมายพระจันทร์	ความหมายนั้นมันคืออะไร (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
หมายถึงถ้าชายต่ำศักดิ์	อย่าเรงใจรักหญิงสูงเกินไป (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
โก่งแก้งแม่บลาซ่อน	เอื้อแม่งามจนมันเป็นอย่างไร (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
มากไปด้วยเล่ห์และกล	อย่าหลงเชื่อคนอย่างนี้เจ้าไว้ (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)
ข้าวแดงแหมแก่ก็ร้อน	ไอ้พ้องามงอนจะลืมไม่ได้ (ลูกคู่รับ ดงไหนเอยเออเฮียลาโย)

มันเกี่ยวถึงเรื่องบุญคุณ	ที่มีคนทูลตัวคุณนั้นไว้	(ลูกคู่รับ ดงโหนดเยอเอ๋อเฮี้ยล่าย)
บุญคุณของเขามากหลาย	เมื่อมีรายได้ตอบแทนเร็วไว	(ลูกคู่รับ ดงโหนดเยอเอ๋อเฮี้ยล่าย)
ยากเจ็ดทีและดีเจ็ดหน	ความหมายแยบยลทุกคนจำไว้	(ลูกคู่รับ ดงโหนดเยอเอ๋อเฮี้ยล่าย)
คือเป็นสภานวนพลรอบประโลม	เคราะห์ดีร้ายโถมไม่เสมอไป	(ลูกคู่รับ ดงโหนดเยอเอ๋อเฮี้ยล่าย)
ดาบอดแล้วสอดดาเห็น	ความหมายนี้เป็นคนอวดรู้ไซ้	(ลูกคู่รับ ดงโหนดเยอเอ๋อเฮี้ยล่าย)
ไม่รู้เรื่องอะไรเลยหนา	แต่ทำตัวว่ารู้ดีเรื่อยไป	(ลูกคู่รับ ดงโหนดเยอเอ๋อเฮี้ยล่าย)
ต่อความยาวสาวความยืด	คือไม่ซื้อด้ายได้เรื่อยไป	(ลูกคู่รับ ดงโหนดเยอเอ๋อเฮี้ยล่าย)
พูดแล้วไม่รู้จักจบ	ไม่รู้จักพบท้ายเรื่องเท่าไร	(ลูกคู่รับ ดงโหนดเยอเอ๋อเฮี้ยล่าย)
โต้เถียงแล้วยังเกียจงอน	พูดจายกย่อนไม่เข้าเรื่องใจ	(ลูกคู่รับ ดงโหนดเยอเอ๋อเฮี้ยล่าย)
สุภาพสนั่นเมื่ออยู่อีกมาก	วันนี้ขอจากโปรดจำให้ขึ้นใจ	(ลูกคู่รับ ดงโหนดเยอเอ๋อเฮี้ยล่าย)

ใบความรู้ที่ 7

สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

สำนวน เป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งของภาษาไทย เพราะเป็นคำพูดธรรมดาของเรื่องยาว ๆ ให้สั้นลง บางครั้งผู้พูดไม่ได้อธิบายบางสิ่งบางอย่างยาว ๆ เราสามารถหยิบยกถ้อยคำ สำนวนมาประกอบคำพูดของเรา ก็จะทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ง่าย ๆ ซึ่งมีมูลเหตุการเกิดแตกต่างกัน คือ

1. เกิดจากธรรมชาติ เช่น ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น, ฝนตกไม่ทั่วฟ้า น้ำขึ้นบ่อทราย, ไม้งามกระรอกเจาะ, ดินแดไท่โกโก้, แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ, ปลาหมอตายเพราะปาก
2. เกิดจากการกระทำ เช่น ปิดทองหลังพระ, ปากว่ามือถึง, จุดใดตำต่อ, ราไม่ดีโทษปีไทยกลอง, แกว่งเท้าหาเสี้ยน, จับมือถือแขน
3. เกิดจากศาสนา เช่น คว้าบาตร, แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร, ทานอุบาสาโทษ, ตักบาตรตามพระ, ขนทรายเข้าวัด, ผ้าเหลืองร้อน
4. เกิดจาก นิยาย, นิทาน, ตำนาน, และพงศาวดาร เช่น กระด่ายี่ตีนตุม, กบเลือกนาย, กิ่งก่าได้ทอง, ชักแม่น้ำทั้งห้า, เห็นกงจักรเป็นดอกบัว, ดอกพิกลูร่วง, ลูกทรี, ปากพระร่วง
5. เกิดจากแบบแผนประเพณีและความเชื่อ เช่น คนตายขายคนเป็น, กระดุกร้องไห้, กรรมตามทัน, ฝัสด้ามพลอย
6. เกิดจากอุบัติเหตุ เช่น ตกกระไดพลอยโจน ตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้, ดับไฟหัวลม, น้ำเชียวอย่าขวางเรือ
7. เกิดจากการเล่นกีฬา หรือการละเล่น เช่น เข้าตาจน, รุกฆาต, ไม่ตายก็ค้างเหลือง, ถูจนยับดา, ไกรรองบ่อน
8. เกิดจากความประหลาด เช่น คาข้าวสารกรอกหม้อ, ดินก่อนไถ, ชี้เกียจสั้นหลังยาว, หาเข้ากินค่า, กินข้าวร้อนนอนตื่นสาย
9. เกิดจากอวัยวะ เช่น ปากบอน, ดินเท่าผาหอย, ตาเหลือง, ดินแมว, เส้นใหญ่, หัวทกกันขวิด

ประเภทของสำนวนโวหาร

เราสามารถแบ่งประเภทของสำนวนโวหารออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่มีเสียงสัมผัสคล้องจอง
2. ประเภทที่ไม่มีเสียงสัมผัสคล้องจอง

1. ประเภทที่มีเสียงสัมผัส เช่น มั่งมีศรีสุข, กรวดน้ำคว่ำขัน, กล้านก้มก้มปิ่น, ก่อกรรมทำชั่ว, แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร, หวานเป็นลมขมเป็นยา, ไก่งามเพราะชนคนงาม เพราะแต่ง, รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี, เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายาก, คับที่อยู่ได้คับใจอยู่ยาก เป็นต้น

2. ประเภทที่ไม่มีเสียงสัมผัส เช่น กินดิบ, เข้าเนื้อ, เข้าปิ้ง, กัดฟัน, คมในปาก, ดาบสองคม, เลือดเข้าตา, เฒ่าหัวงู, กาฝาก, ดอกไม้ริมทาง, ผักชีโรยหน้า, ล้วงคองเห่า, แกว่งเท้าเข้าหาเสี้ยน, ไกลไกลกินต่าง, เอาไม้ซีกไปจัดไม้ซุง เป็นต้น

ประโยชน์ของการศึกษาสำนวนโวหาร

1. ทำให้ใช้ภาษาในการเขียนความเรียงต่าง ๆ ได้ดีขึ้น เป็นการช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับความเรียงที่เราเขียนขึ้น
 2. เป็นการสืบต่อวัฒนธรรมของชาติเอาไว้ไม่ให้สูญหาย และทำให้เกิดความภูมิใจที่บรรพชนได้คิดสร้างสิ่งเหล่านี้เอาไว้แก่เรา
 3. เป็นเครื่องอบรมสั่งสอนและชี้แนะให้เป็นคนดีในด้านต่าง ๆ เช่น ความรัก, ความสามัคคี, การสมาคม, การครองเรือน, การศึกษา, การพูดจา
 4. เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อของคนในสังคมไทยหลายประการ เช่น เรื่องความเคารพผู้ใหญ่, ความเชื่อเรื่องกรรม, การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมนั้น ๆ
- บางครั้งเมื่อพูดหรือเขียนเพื่อให้เป็นไปทางเปรียบเทียบ, กระทบกระเทียบหรือประชดประชัน หรือเพื่อเป็นเครื่องเตือนสติอีกฝ่ายหนึ่ง สำนวนพูดหรือสำนวนไทยเรานั้นแท้จริงแล้วก็ เป็นคำที่มาจาก "คำพังเพย" หรือ "สุภาษิต"

อย่างไรก็ตาม สำนวนไทย ได้มีการใช้มาแต่สมัยโบราณกาลนานมาแล้วนับหลายชั่วอายุ
คน 50 - 60 ปีก่อนโน้น จนตกลมาถึงสมัยนี้ก็ยังมีผู้นำเอามาใช้กันอยู่มากมีทั้งเก่า (ของเดิม)
และของที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ หรือมาแทนของเก่าที่สลายตัวไป เช่น

- กระดิกหางริก ๆ : ประจบประแจง (มาจากกิริยาของสุนัขเมื่อเห็นเจ้าของ)
เห็นดาว : ถูกต๋อยเสียมัน (ซึ่งว่ากันว่า คนถูกต๋อยแรง ๆ มักจะตาพร่า ลายมอง
เห็นดาวระยิบระยับ)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. อาจารย์พรทิพย์ ศิริสมบูรณ์เวช ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์พนิดา พ่วงชูศักดิ์ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย
โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก
3. อาจารย์อุมาพร ไชยฤกษ์ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย
โรงเรียนเทพลีลา

ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์ว่าจา ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. อาจารย์สำเนา แสงมณี ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพลีลา
3. อาจารย์พนิดา พ่วงชูศักดิ์ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย
โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

ผู้เชี่ยวชาญตรวจบทเพลงพื้นบ้านภาคกลาง

1. อาจารย์พรทิพย์ ศิริสมบูรณ์เวช ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์อุมาพร ไชยฤกษ์ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย
3. อาจารย์เอมอร นาคะวิโร หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ บดินทรเดชา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายปราโมทย์ ไวยกุล
เกิดวันที่	9 เมษายน พุทธศักราช 2490
สถานที่เกิด	1439/1 ต.ปากเพรียว อ.เมือง จ.สระบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 4/453 ถนนบึงกุ่ม เขตคลองกุ่ม กรุงเทพฯ 10240
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเทพศิลา ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7

ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. 2507	มัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.ศ. 4) จากโรงเรียนชลราษฎรอำรุง จังหวัดชลบุรี
ปี พ.ศ. 2509	ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.กศ.) จาก โรงเรียนฝึกหัดครูเจ้เชิงเตรา
ปี พ.ศ. 2517	ปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.ม.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน จังหวัดชลบุรี
ปี พ.ศ. 2539	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร